

Møte onsdag den 3. mai kl. 10

President: L o d v e S o l h o l m

D a g s o r d e n (nr. 73):

1. Spørretime
 - muntlig spørretime
 - ordinær spørretime (nr. 19)
2. Referat

Presidenten: Den tidlegare vararepresentanten for Rogaland fylke, Bent *Høie*, har teke sete som representant.

S a k n r . 1

Spørretime

- *muntlig spørretime*
- *ordinær spørretime*

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok fredag melding frå Statsministerens kontor om at følgjande regjeringsmedlemmer vil møte til munnleg spørjetime:

- utanriksminister Thorbjørn Jagland
- statsråd Ellen Horn
- statsråd Hanne Harlem

Desse regjeringsmedlemene er til stades, og vi er klare til å starte den munnlege spørjetimen.

Dei representantane som i tillegg til dei førehandspåmelde ønskjer å stille hovudspørsmål, blir bedne om å reise seg. –

Vi startar då med første hovudspørsmål, frå representanten Tor Nymo.

Tor Nymo (Sp): Jeg tillater meg å stille et spørsmål til justisministeren.

I går var justiskomiteen i Østfold og besøkte bl.a. politimesteren i Halden og hans stab. Vi fikk en grundig innføring i politidistriktets virksomhet, med spesiell vektlegging av grensekontroll og kriminalitet knyttet til den. Justiskomiteen satt igjen med et solid inntrykk av at politiet i godt samarbeid med tolletaten utførte grensekontrollen på en svært tilfredsstillende måte. Det ble også dokumentert gjennom oversikter over beslag av narkotika og sprit, menneskesmugling mv. Stor var imidlertid vår forbauselse da ansvarlig polititjenestemann gav uttrykk for at man ikke visste hva som skal komme istedenfor den grensekontrollen man har i dag, når Schengen-avtalen trer i kraft til høsten. (Presidenten klubber.)

Mitt spørsmål blir: Hva skal man fra justisministerens/departementets side komme opp med av kontrolltiltak? Og når skal polititjenestemennene i Halden og andre steder få høre hva disse kontrolltiltakene går ut på?

Presidenten: Presidenten vil minne om at eit spørsmål skal ligge innanfor den oppsette taletida.

Statsråd Hanne Harlem: Hele Schengensamarbeidet går ut på å få ytre grensekontroll og fjerne den indre grensekontrollen. Når det gjelder akkurat forholdet til Sverige, gjør ikke den endringen at man fjerner indre grensekontroll, noe særlig forskjell i forhold til det samarbeidet som har gjeldt mellom Norge og Sverige helt siden 1950-tallet.

Det har vært en arbeidsgruppe i gang for å vurdere akkurat hvordan man skal organisere den indre grensekontrollen både i forhold til Sverige og i forhold til Finland. Og det arbeides for øyeblikket med å lage helt konkrete samarbeidsavtaler mellom Norge og Sverige og mellom Norge og Finland. Det er i Schengen-avtalen et unntak, nemlig at man har muligheter for å foreta indre grensekontroll f.eks. ved alvorlig kriminalitet, og det er flere av de europeiske landene som foretar grensekontroll f.eks. når det gjelder menneskesmugling, og også ved en del andre forhold. Så det er ingenting i veien for at også vi fortsetter med grensekontroll knyttet til f.eks. kampen mot menneskesmugling.

Vi vil selvfølgelig gjøre ferdig det arbeidet som pågår, og gi Halden politidistrikt, men også alle de andre grensepoltidistriktene, så raskt som mulig og i tide før det nye regimet skal iverksettes, tilstrekkelig beskjed om hvordan dette skal foregå i fremtiden.

Tor Nymo (Sp): Jeg takker for svaret.

Men jeg er faktisk litt overrasket over justisministerens svar, for når justiskomiteen helt klart fikk uttrykt politiets bekymring for hva som skal erstatte grensekontrollen, som faktisk skal nedlegges, er det et signal vi tar på alvor. Og vi er veldig opptatt av hva slags signaler som går ut til bl.a. kriminelle miljøer, som ser denne omleggingen av kontrollen, med kanskje ikke fullt så god kontroll, som en stor mulighet til å smugle inn narkotika, mennesker osv. Det er den bekymringen jeg gir uttrykk for.

Jeg tror også det norske folk så snart som mulig er svært interessert i å få innsikt i hva slags kontroll man ønsker å etablere som erstatning for den grensekontrollen som justiskomiteen fikk et klart inntrykk av har fungert godt.

Statsråd Hanne Harlem: Mitt svar var et uttrykk for at jeg mener vi har tilstrekkelig grunnlag for å opprettholde den kontroll vi ønsker overfor den alvorlige kriminaliteten, og at situasjonen i forhold til Sverige ikke er veldig annerledes nå enn det den har vært. Men det representanten Nymo nå formidler om holdningen fra og kunnskapen i Halden politidistrikt om dette, tar jeg selvfølgelig med meg for å følge opp at det faktisk også er kunnskap i politidistriktene om det vi i fellesskap mener må være den riktige måten å forholde oss på i fremtiden.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Odd Roger Enoksen.

Odd Roger Enoksen (Sp): Jeg må si jeg er litt i tvil om hvordan det som nå blir sagt, skal tolkes. Hele inten-

sjonen med Schengen-avtalen er jo å bygge ned grensekontrollen mellom medlemslandene i Schengen. Det bekreftet også Tollvesenet i Østfold overfor justiskomiteen i går, så vidt jeg forstår. Da forundrer det meg at justisministeren gir som svar at denne kontrollen kan opprettholdes på samme nivå som i dag, og at man skal være like sikker som man er i dag på at det ikke foregår smugling, og at man har de samme kontrollmekanismene. Hele hensikten er jo at det skal være en nedbygging.

Mitt spørsmål til justisministeren er: Ser justisministeren at denne kontrollen vil komme til å bli svekket, og er det i det hele tatt muligheter for å opprettholde kontrollen på dagens nivå ved gjennomføringen av Schengen-avtalen?

Statsråd Hanne Harlem: Jeg sier vel egentlig to ting.

Jeg sier at grensekontrollen i forhold til Sverige og de andre nordiske landene i dag er begrenset, fordi vi har de spesielle samarbeidsavtalene vi har med de nordiske landene, og den har vært begrenset helt siden 1950-tallet. Derfor er ikke forskjellen veldig stor for de nordiske landene etter Schengen-avtalen i forhold til hva situasjonen har vært tidligere.

Det andre jeg sier, er at det er unntak i Schengen-avtalens artikkel 2 nr. 2 som gir adgang til å gjenopprette indre grensekontroll i forhold til rikets sikkerhet og i forhold til alvorlig kriminalitet. Tolkning og praksis knyttet til det har vært litt ulik i de europeiske landene, men det er noen europeiske land som f.eks. gjennomfører kontroll i forhold til menneskesmugling og også enkelte andre typer kriminalitet – Frankrike gjorde det f.eks. i forbindelse med fotball-VM i fjor sommer for å hindre fotballpøbel. Det viser at vi har en mulighet til å ha en sterkere kontroll i forhold til visse typer kriminalitet og i forhold til visse situasjoner.

Presidenten: Øystein Hedstrøm – til oppfølgings-spørsmål.

Øystein Hedstrøm (Frp): Som Østfold-representant har jeg fulgt grenseproblematikken både for tollvesen og for politiet, og de gjør et glimrende arbeid også i Halden-distriktet. Og vi vet at stikkprøvekontrollene ved grensen har hatt stor betydning. Vi fikk økte ressurser i begynnelsen av 1990-årene i samband med Golf-krisen, og da beslagla man alt fra avsagde hagler og finlandshetter til komplett falskneriutstyr for pass. Det gjorde at vi fikk et fingeravtryksregister for dette i Norge som er koblet mot utenlandske registre.

Det statsråden nå har sagt, er i hvert fall en indikasjon på at hun er sterkt opptatt av at vi også i framtiden skal ha en effektiv kontroll med spesielt internasjonal kriminalitet og illegal innvandring til landet vårt. Og jeg regner med at det er et løfte fra hennes side innenfor en ny modell å følge dette opp.

Statsråd Hanne Harlem: Det er alltid vanskelig å svare veldig klart og tydelig når spørsmål blir formulert på tilstrekkelig finurlig måte!

Jeg tror jeg viser til det jeg har sagt tidligere, at vi er i ferd med å lage en samarbeidsavtale med Sverige og Finland for helt å konkretisere hvordan politisamarbeidet praktisk skal foregå under Schengen-avtalen. Men jeg kan bekrefte at jeg er opptatt av å slå ned på internasjonal alvorlig kriminalitet og menneskesmugling.

Presidenten: Bjørn Hernæs – til oppfølgings-spørsmål.

Bjørn Hernæs (H): Representanten Nymo hadde utvilsomt justiskomiteen med seg da han konstaterte at det gjøres et utmerket arbeid i Halden politidistrikt. Men det var nok uttrykk for hans svært selektive oppfattelses-evne når han mente at han også hadde justiskomiteen med seg når det gjaldt forsøket på å starte en ny Schengen-debatt. Når det da også ble fulgt opp av representanten Enoksen, tror jeg bare jeg har lyst til å si at det jeg hørte på briefingen, var at politiet etterlyste klare retningslinjer før implementeringen av Schengen-avtalen den 1. oktober. Jeg vil gjerne be om at justisministeren bekrefter at det vil de få. Det var altså ikke noe annet jeg oppfattet at politiet og tollvesenet i Halden var opptatt av. Og når justisministeren sier at hun vil ta med seg den informasjonen som kommer, bør den da fortrinnsvis være rimelig balansert.

Statsråd Hanne Harlem: Jeg kan bekrefte at politidistriktene skal få klare retningslinjer før man implementerer Schengen-avtalen.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Per Roar Bredvold (Frp): Jeg ønsker å stille statsråd Ellen Horn følgende spørsmål:

Norge bruker mye penger til støtte for norsk filmproduksjon. Det viser seg at flere av disse produksjonene har en heller lav publikumstiltrekning og dermed gir svært lav inntjening. Noen har sågar så lite publikum at de blir tatt av etter en stund. Synes statsråden det er riktig å bruke så mye statlige kulturpenger til filmproduksjon som synes å ha et så smalt seertall, framfor å bruke disse pengene til kulturformål som gagnar de store grupper, som f.eks. barn og ungdom, slik Fremskrittspartiet ønsker, ved bl.a. å styrke de frivillige lag og organisasjoner?

Statsråd Ellen Horn: Spørsmål knyttet til norsk filmproduksjon har vært sterkt fremme i mediene i den siste tiden. Det har også vært pekt på at det har vært en lav tilslutning til norske filmer.

Regjeringen vil gå nøye inn i de filmpolitiske spørsmålene, også om fremtidig organisering av norsk film. Og jeg ser det som et mål å få større tilslutning til de norske filmene. Å få produksjoner som vekker interesse hos publikum, må være et mål.

Jeg vil understreke at jeg ser det som et viktig prioritert felt for Regjeringen å medvirke til at det blir produsert god norsk film.

Per Roar Bredvold (Frp): Jeg takker statsråden for svaret, som jeg tolker som et positivt svar som vil gagne norsk film.

I en artikkel i Aftenposten 2. mai sier filmskaperen Edith Carlmar følgende:

«Selvfølgelig tjente jeg penger på alle filmene mine! Du kan ikke lage film uten å sørge for at de gir et overskudd.»

Er statsråden enig i denne uttalelsen fra Edith Carlmar? Synes statsråden at det skal være fritt fram for dem som får økonomisk støtte til filmproduksjon, eller synes statsråden – i likhet med Fremskrittspartiet – at det skal være en kombinasjon hvor økonomi, kvalitet etc. skal være det gjeldende, og at publikum helst skal kunne like filmen?

Statsråd Ellen Horn: Det er ikke vanskelig å være enig i at det må være en kombinasjon som ligger til grunn når man vurderer norsk filmproduksjon. Men jeg vil understreke at det skal ikke bare evalueres ut fra publikums besøk; det er en rekke forhold som må ligge til grunn når man vurderer hva som skal prioriteres innenfor norsk film. Men det er et klart mål å skaffe flere filmer som når et bredt publikum.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Trond Helleland.

Trond Helleland (H): Den forrige regjeringen fikk utarbeidet en rapport fra Ernst & Young om filmstøtten i Norge. Det har vært vanskelig å tolke signalene fra Arbeiderpartiet så langt om hva denne rapporten skal mune ut i. Kulturpolitisk talsmann Jon Olav Alstad har sagt bl.a. at denne rapporten ikke danner noe godt grunnlag for å vurdere norsk filmproduksjon.

Vil statsråden legge denne rapporten fra Ernst & Young til grunn for det videre arbeidet med å sanere norske filmproduksjonsstøtteordninger, eller vil statsråden starte arbeidet på nytt?

Statsråd Ellen Horn: Rapporten fra Ernst & Young vil være en del av de vurderinger som legges til grunn i arbeidet med filmpolitikken fremover.

Presidenten: Då går vi til neste hovudspørsmål.

May-Helen Molvær Grimstad (KrF): Eg har eit spørsmål til kulturministeren.

Vi har no kome over i mai månad, og mange korps er ute på vegane for å øve til 17. mai. Vi har samtidig fått meldt at musikkorpsa har ein vanskeleg økonomi; i fjor blei 100 musikkorps lagde ned. Vi veit at musikkorpsa er ein type av dei mange viktige laga og organisasjonane. Sentrumsregjeringa fremja ei tilleggsmelding til Stortinget om frivillige lag og organisasjonar som Stortinget i hovudsak slutta seg til. Ei av målsettingane i meldinga var å styrkje økonomien til frivillige lag og organisasjonar, slik at ein kunne bruke mindre tid på kakebaking og

lotteri og meir konsentrere seg om å drive aktivitetar i organisasjonen.

Kva vil kulturministeren gjere for at ho framleis kan gå i takt med musikkorpsa 17. mai, og for å styrkje frivillige lag og organisasjonar generelt?

Statsråd Ellen Horn: I henhold til Stortingets forutsetninger behandles frivillighetsordningen når det gjelder kulturområdet, i forbindelse med det reviderte nasjonalbudsjett, som skal legges frem den 12. mai.

May-Helen Molvær Grimstad (KrF): I Noreg har vi over 2 000 landsdekkande organisasjonar, og det er nesten 17 millionar organisasjonsmedlemskap. Det viser at det er ein enorm styrke og tradisjon i dei frivillige laga og organisasjonane som vi ikkje kan måle i kroner og øre. Frivillige lag og organisasjonar har fungert i lang tid som både sosiale, religiøse og kulturelle tradisjons- og verdiformidlalar i vårt samfunn.

Eg er glad for at statsråden vil følgje opp det som Stortinget har vedteke i revidert nasjonalbudsjett. Der har Stortinget vedteke ei ny tilskotsordning, og fleirtalet gjekk inn for at overskotet frå spelemidlane skulle kanalisert gjennom organisasjonens sentrale ledd. Vi er jo kjende med at idretten har fått sin del av midlane, og Stortinget har bede Regjeringa kome med midlar også til dei frivillige laga og organisasjonane i revidert nasjonalbudsjett. Og ut frå det som statsråden svarte, verkar det som ein har tenkt å følgje opp det.

Har elles statsråden nokon visjonar for dei frivillige laga og organisasjonane?

Statsråd Ellen Horn: Jeg vil gjerne understreke at den tradisjonen vi har i Norge for en rik flora av korps og aktivt amatørmiljø rundt omkring i landet, er det all grunn til å gjøre en innsats for å opprettholde. Jeg er også urolig over at det er så mange korps som har måttet gi opp, og håper jeg kan bidra til at så ikke blir utviklingen fremover.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Odd Einar Dørum.

Odd Einar Dørum (V): Stortinget har bedt Regjeringen lage en samlet politikk for lotteri. Noe handler om justis, det skal jeg definitivt ikke ta opp. Men noe handler om kultur, og jeg vil stille statsråden spørsmålet: Kan vi være sikker på at man fra Kulturdepartementets side, når man ser på lotterier og skal avveie forholdet mellom statlige spill, også vil ta tilbørlig hensyn til det sivile samfunnets lotterier og spill, som nå representanten Molvær Grimstad tok opp, slik at de blir behandlet på en slik måte at de i ettertiden også har en fair sjanse?

Jeg stiller dette som et prinsipielt spørsmål, for da kan kulturministeren også avklare sin holdning til disse spørsmålene.

Presidenten: Presidenten vil minne om at eit oppfølgingsspørsmål skal vere innanfor hovudtemaet til hovudspørsmålet.

Statsråd Ellen Horn: Jeg har ikke helt satt meg inn i dette før jeg kom hit i dag, men i den grad jeg kan bevirke at forutsetningene for å drive det lokale arbeidet innenfor kultursektoren og det frivillige miljøet rundt om i landet opprettholdes, vil jeg gjøre mitt til at det blir mulig å fortsette med dette.

Presidenten: Då går vi til neste hovudspørsmål.

Jan Petersen (H): Mitt spørsmål går til utenriksministeren.

Et av de landene som har mottatt norsk bistand over mange, mange år, er Zimbabwe, og det var et land vi hadde store forhåpninger til. Men slik vi har sett utviklingen i det siste, er det en meget dramatisk utvikling i Zimbabwe, med klare overgrep mot menneskerettighetene, hvor opposisjonen har usedvanlig dårlige vilkår og forfølges av regimet, og hvor volden er under utvikling. Og om ikke dette er nok, er Zimbabwe også engasjert i krig i et naboland.

Hva akter utenriksministeren å foreta seg i denne situasjonen?

Utenriksminister Thorbjørn Jagland: Jeg er like bekymret for situasjonen i Zimbabwe som Jan Petersen er. Jeg er glad for at vi er på linje i det spørsmålet. Vi har fra Utenriksdepartementets side protestert overfor Zimbabwe to ganger, først den 31. mars og deretter den 20. april – en kraftig protest der vi bad om at Regjeringen gjorde det som er mulig for å stoppe voldshandlingene. Vi har sendt en delegasjon til Zimbabwe – den reiste 1. mai – for å undersøke forholdene i landet, som skal danne grunnlaget for en vurdering av hva som skal skje med bistanden til landet i framtiden.

Jeg har lyst til å si at det som vi ser her, reiser et veldig viktig spørsmål, også for norsk utviklingshjelp i det hele og for norsk utenrikspolitikk, nemlig det som også stod i Regjeringens erklæring, at det må være en viktig oppgave for oss å bidra til å bekjempe korrupsjon og vanstyre som i mange land er et hinder for utvikling. Og det er nettopp det vi ser i Zimbabwe.

Spørsmålet nå er hvordan man kan vri den hjelpen Norge har til Zimbabwe, over i retning av å støtte opp under opposisjonen og menneskerettighetsarbeidet. Men hvis det ikke lykkes å få til frie valg, og rettferdige valg, vil jo hele spørsmålet måtte reises om hva vi gjør med den langsiktige bistanden til landet.

Jan Petersen (H): Jeg er glad for at utenriksministeren i likhet med meg ser så alvorlig på situasjonen at han er villig til å vurdere norsk bistand. Vi yter ganske mye bistand til Zimbabwe og har gjort det over mange år, men jeg mener at det nå er grunn til å slå neven i bordet og vise Zimbabwe at vi mener alvor, og at vi bør si nei til videre bistand til Zimbabwe. Dette er jo midler man da vil frigjøre og kan bruke i andre land hvor de vil ha bedre effekt enn de vil ha i dette landet. Derfor er mitt spørsmål til utenriksministeren: Er han også parat til å vurdere et totalt avbrudd av bistand til Zimbabwe?

Utenriksminister Thorbjørn Jagland: Svaret på det er helt klart ja. Vi er innstilt på å vurdere det spørsmålet, men først etter at delegasjonen fra Zimbabwe har kommet tilbake. Dessuten er det spørsmål om hva som er klokt akkurat nå. Vi ønsker ikke å bidra til at president Mugabes stilling skal styrkes i den hjemlige opinionen i Zimbabwe gjennom tiltak fra de vestlige og rike landenes side. Men det er helt klart at vendepunktet vil være spørsmålet om valg. Det må holdes frie og rettferdige valg i landet. Hvis ikke det skjer, er det klart at hele dette spørsmålet kommer opp for fullt. Men inntil det har skjedd, må vi etter vår oppfatning følge den linje som vi nå gjør, nemlig å vri bistanden over i retning av å støtte opposisjonen og menneskerettighetsarbeidet.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Einar Steensnæs.

Einar Steensnæs (KrF): Jeg er glad for at utenriksministeren i dag bekrefter at departementet har full oppmerksomhet mot denne situasjonen, og jeg er også glad for at departementet har tatt initiativ til å sende en delegasjon til Zimbabwe for å se nærmere på situasjonen. Jeg går ut i fra som en forutsetning at hensikten med å sende delegasjonen er at det skal danne grunnlag for tiltak fra departementets side og fra Regjeringens side, for å kunne fryse eventuelle bistandsprosjekter som ikke rammer uskyldige tredjeparter, men som vil være en reaksjon overfor myndighetene og samtidig markere politisk hvordan norske myndigheter ser på dette.

Jeg vil gjerne spørre utenriksministeren om han kan bekrefte at departementet er i gang med en gjennomgang av de ulike bistandsprosjektene for raskt å kunne effektivere en frys dersom en kommer til at dette er nødvendig. Jeg vil også spørre utenriksministeren om det er kontakt med utenlandske myndigheter, fordi det er viktig at man sammen reagerer for at det skal ha effekt.

Utenriksminister Thorbjørn Jagland: Det er helt riktig at det er nødvendig å ha kontakt med andre land for å koordinere oss med hva de gjør. Vi har nær kontakt selvfølgelig, som alltid, med de nordiske landene, og også med andre land, som f.eks. Storbritannia, i dette spørsmålet. Med en gang denne situasjonen ble dramatisert, ble det satt i gang et arbeid med sikte på å se hvordan man kunne vri bistanden over mot å støtte opposisjonen og menneskerettighetsarbeidet i landet.

For øvrig er hensikten med delegasjonen å vurdere *det* spørsmålet, men også å vurdere spørsmålet om man kan få sendt valgobservatører når det blir valg i landet, på vilkår som gjør at de kan observere om det er frie og rettferdige valg, noe som vil være et hovedspørsmål, synes vi, i forbindelse med utviklingen i landet.

Presidenten: Siri Frost Sterri – til oppfølgingsspørsmål.

Siri Frost Sterri (H): Jeg har lyst til å spørre utenriksministeren hva som egentlig må til for at Norge her

skal reagere. Zimbabwe er fortsatt et av våre hovedsamarbeidsland; med andre ord kan man langt på vei si at Norge moralsk kan bli trukket inn som medansvarlig for det som nå foregår nede i Zimbabwe.

Jeg skjønner ikke hvorfor utenriksministeren mener man må vente til det er avholdt valg. Det vi jo ser, er at dato for gjennomføring av valg stadig forskyves. Hvilken grunn har utenriksministeren til å tro at disse valgene vil bli gjennomført på en demokratisk måte og vil gi legitimitet? Vi vet også av erfaring fra naboområder at det er veldig lav valgdeltakelse. Så etter Høyres syn burde vi for lengst ha reagert – det sa vi også fra om i fjor høst – nettopp fordi vi ser at situasjonen stadig er blitt forverret, til tross for at det hevdes at vi forsøker å vri bistanden.

Utenriksminister Thorbjørn Jagland: For det første vil jeg si at utenrikskomiteen lenge har vært opptatt av disse spørsmålene. Det har vært bred enighet om – og påpekt – utviklingen i landet.

For det andre har Utenriksdepartementet to ganger protestert ved *démarche*, som ble overlevert 31. mars og 20. april i landets hovedstad – en kraftig protest.

Når det gjelder spørsmålet om hvorfor man venter: Det er for å legge press på Mugabe slik at det kan bli holdt frie valg. Jeg håper at vi her i denne forsamling er enige om at maktskifte i et land bør skje gjennom frie valg. Vi har nå en mulighet til å legge press på myndighetene i landet for at det skal holdes valg, og for at det skal være internasjonale observatører som kan observere om det faktisk foregår frie, uavhengige og rettfærdige valg.

Presidenten: Dag Danielsen – til oppfølgingsspørsmål.

Dag Danielsen (Frp): Jeg må si at jeg er meget forundret over den manglende handlekraften og den tafattiheten som utenriksministeren her gir uttrykk for.

Det har vært en kjent sak at Zimbabwe i mange år har drevet krigføring med mer enn 10 000 soldater i sine naboland. Det burde etter min mening være klar nok grunn til å stoppe bistanden. Det som skjer nå, er bare en ytterligere forverring og en ytterligere bekreftelse på hvor despotisk dette regimet er. Hva med å fryse hjelpen øyeblikkelig? Så får man heller vurdere en permanent stopp av hjelpen på sikt.

Utenriksminister Thorbjørn Jagland: Jeg er litt forundret over at dette kommer på den måten nå. Det har vært en bred enighet i utenrikskomiteen om holdningen til dette spørsmålet over lang tid, og det har vært fulgt opp av utenrikskomiteen. Spørsmålet er: Hva ønsker man å oppnå? Ønsker man å oppnå her hjemme å fryse hjelpen, slik at man kan si det til sin hjemlige opinion, eller ønsker man å støtte opposisjonen og arbeidet for menneskerettigheter i Zimbabwe? Og ønsker man å støtte den fattige befolkningen i landet? Jeg vil tro at det viktigste nå er å bruke den muligheten Norge har – fordi vi har bistått landet gjennom lang tid, som mange andre land

også har gjort, og som vi koordinerer vår holdning med – til å legge press for at det kan bli frie valg. Jeg tror det er en bedre utenrikspolitikk for å støtte dem som jobber for det samme syn som oss i Zimbabwe. Men hvis målet bare er innenrikspolitikk i Norge, kan man kanskje betrakte det på en annen måte.

Presidenten: Øystein Djupedal – til oppfølgingsspørsmål.

Øystein Djupedal (SV): Etter SVs mening er det ingen grunn til å kritisere Regjeringen for den handlemåte som så langt har vært overfor Zimbabwe. Det er ingen tvil om at situasjonen i Zimbabwe er svært alvorlig. Derfor kan det være nødvendig at utenriksministeren gis anledning til å forklare ordentlig hva han nå har prøvd å si til mange spørsmål.

Er det slik å forstå at hvis zimbabwiske myndigheter nå på nytt utsetter valget og ikke kommer opp med en forpliktende dato for når valget skal avholdes, og at det skal avholdes under internasjonal observasjon, så vil norske myndigheter vurdere å trekke tilbake bistandsmidler, eventuelt vurdere å fryse dem, eller eventuelt vurdere andre måter å kanalisere bistand på, enten gjennom frivillige organisasjoner eller gjennom andre kanaler enn de statsstyrte? Det er i grunnen det jeg oppfatter som det viktigste poenget, at myndighetene i Zimbabwe nå kommer opp med en forpliktende dato overfor det internasjonale samfunn og tillater at valg kan gjennomføres «free and fair», som det heter, uten utilbørlig press på befolkningen for å støtte det sittende regjeringspartiet.

Utenriksminister Thorbjørn Jagland: Svaret er det samme som jeg har sagt lenge, bl.a. i Aftenposten for mange dager siden nå, at poenget nettopp er at vi ønsker å få opp en dato for frie og uavhengige valg. Kommer ikke det, må vi vurdere hele situasjonen når det gjelder den norske bistanden. Men vi ønsker å bruke den posisjonen vi tross alt har, til å presse fram valg, og det må være valg som kan observeres også av det internasjonale samfunn. Det er en av hovedgrunnene til at vi har sendt en delegasjon til landet – for å se om det er mulig.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Marit Nybakk (A): Jeg har et spørsmål til utenriksministeren.

I dag slutter Tilsynskonferansen for Ikke-spredningsavtalen – Non-Proliferation Treaty – i New York. Det er et viktig politisk signal at utenriksministeren faktisk prioriterte å være til stede og holde det norske innlegget.

Konferansen ble holdt i en periode da forhandlingene hadde stått stille veldig lenge, i en periode da nye land hadde bygd opp atomvåpenarsenaler. Ukontrollert spredning av atomvåpen og nukleært materiale og andre ødeleggelsesvåpen er kanskje den aller største trusselen mot menneskeheten, særlig når det gjelder spredningsfare til land med totalitære og uberegnelige regimer, som vi nettopp har hørt om, og ikke minst der det er bitre regionale

konflikter. Ikke-spredningsavtalen er derfor særdeles viktig. Hvordan gjør utenriksministeren nå opp status etter tilsynskonferansen?

Utenriksminister Thorbjørn Jagland: Det er vel litt for tidlig å gjøre opp status. Men det jeg kan si, er at konferansen begynte på en veldig god måte. Mange utenriksministre deltok, bl.a. den amerikanske og den russiske. Det er også verdt å merke seg at de fem atommaktene utstedte en erklæring om at man bl.a. ikke bare skulle beskytte ABM-avtalen, men faktisk også styrke den, noe som er helt vesentlig når det gjelder spørsmålet om atomvåpen.

Det er for tidlig å si om man kan nå fram til et sluttresultat eller om det i det hele tatt kommer et slikt resultat. Men iallfall: Atmosfæren på konferansen var god i begynnelsen. Erklæringen som kom fra de fem atommaktene, var viktig. Så får vi se hva som kan komme ut av det helt til slutt. Men det er helt riktig at konferansen er svært viktig når det gjelder arbeidet med å hindre ytterligere spredning av atomvåpen.

Marit Nybakk (A): Jeg vil takke for svaret. Ikke-spredningsavtalen kan jo nesten sies å være selve hjørnesteinen i det internasjonale sikkerhetssystemet og nedrustningsarbeidet. Den slår faktisk fast målet om en atomvåpenfri verden. Derfor er det, som utenriksministeren sier, veldig viktig med slike konferanser. Man kommer kanskje ikke så veldig langt, men man kan komme ett lite skritt videre. Det som jeg opplever som positivt av det som utenriksministeren sier, er at atommaktene nå også er interessert i og har sagt seg villig til å slå ring om ABM-avtalen. Det synes jeg er veldig viktig.

Ellers vil jeg bare spørre hvordan utenriksministeren har tenkt å følge opp arbeidet videre med nedrustning av atomvåpen, og hvordan vi kan komme oss videre i et veldig møysommelig arbeid, som ikke bare må inkludere de store atommaktene, men også de nye, som India og Pakistan.

Utenriksminister Thorbjørn Jagland: Norge har fremmet en rekke forslag på tilsynskonferansen som vi arbeider med å få gjennomslag for. Det jeg tror er viktig nå, er at man også ser atomvåpenspørsmålet i et regionalt perspektiv, altså at man arbeider fram avtaler innenfor de forskjellige regionene som kan gjøre atomvåpnene mindre attraktive for de statene det gjelder. Det er bare ett område som er inkludert for dette i tilsynskonferansen, nemlig Midtøsten. Vi har tatt opp spørsmålet om også Sør-Asia skal kunne bli et område som kommer inn under tilsynskonferansen, nettopp på grunn av India og Pakistan.

Ellers er det verdt å merke seg at den russiske дума har ratifisert START II-avtalen, og at det kan bli forhandlinger om en START III-avtale. Det tror jeg er en svært viktig milepæl.

Presidenten: Då går vi vidare til neste hovudspørsmål.

Kristin Halvorsen (SV): Det starter en storstreik i dag, og det er merkelig hvis ikke det skal være berørt i Stortingets spontanspørretime. Men siden verken statsministeren eller finansministeren er til stede, vil jeg la Regjeringens representanter selv avgjøre hvem som skal svare på mitt spørsmål.

Lønnsoppgjøret er partenes ansvar, derom er det ingen tvil. Men uravstemningsresultatet må også sies å være en kraftig politisk beskjed til Regjeringen og stortingsflertallet om at Forskjells-Norge har gått for langt og folk flest ikke finner seg i at noen melder seg ut av fellesskapet. Det kan Stortinget og Regjeringen gjøre noe med.

Mitt spørsmål er da: Hva vil Regjeringen gjøre for å bekjempe økende forskjeller og med det faktum at de 10 pst. rikeste gjennom hele 1990-tallet har økt sin andel av landets inntekter, og at det i seg selv er en vesentlig årsak til at forskjellene i Norge har økt?

Utenriksminister Thorbjørn Jagland: For det første er jeg helt enig i den tolkning som Kristin Halvorsen har av hva som har skjedd gjennom uravstemningen. Jeg tror at dette er en protest på de økende forskjellene som har vært i samfunnet, spesielt at en liten gruppe på toppen har tatt til seg – jeg vil bruke det uttrykket – så store inntektsøkninger som det vi har sett. Derfor er det en utfordring til Stortinget og til Regjeringen, og det er en utfordring ikke minst til arbeidsgiverne, og vi fra Regjeringens side skal følge opp.

Jeg må minne om at Arbeiderpartiet, som nå har regjeringen, har hatt en lang rekke forslag for nettopp en mer rettferdig fordeling som ikke har fått gjennomslag i Stortinget. Vi hadde etter vår oppfatning hatt en bedre situasjon hvis vi hadde fått igjennom de forslagene. Vi fikk igjennom noe i fjor høst, men det var etter meget lange forhandlinger. Jeg er glad for at vi fikk til noe, men vi kom ikke langt nok.

Vi kommer i forbindelse med neste års statsbudsjett til å følge dette opp og komme med helt konkrete tiltak for en mer rettferdig fordeling.

For øvrig vil jeg peke på at vi i forbindelse med behandlingen av forskjellsmeldingen her i huset også har muligheten til å samle flertall for forslag som både kan løfte i bunnen og også kan ta noe på toppen, som det etter min oppfatning er et stort behov for.

Kristin Halvorsen (SV): Regjeringen har nylig lagt fram et forslag til en ny beskatning av opsjoner, som er en belønningsordning som stort sett toppledere i norsk næringsliv, og i andre lands næringsliv også, benytter seg av. Dette ble Regjeringen pålagt av stortingsflertallet i forbindelse med tiltredelseserklæringen. Men Regjeringen har nå en mulighet til å utfordre Stortinget til ikke å innføre en ordning i beskatningen som er slik at forskjellene vil ta nye omdreininger – oppfatte den politiske beskjeden og utfordre stortingsflertallet til å la det ligge. Det er mitt ene spørsmål: Vil Regjeringen foreslå at forslaget om opsjonsbeskatning blir liggende, slik at man nå ikke innfører ordninger som øker forskjellene?

Det andre er spørsmålet om beskatning av kapital. En av de vesentlige grunnene til at Forskjells-Norge har utviklet seg slik på 1990-tallet, er at forskjellen i beskatning av arbeid og kapital er stor. Vil Regjeringen gjøre noe for å øke beskatningen av aksjeutbytte?

Utenriksminister Thorbjørn Jagland: Til det siste spørsmålet: Jeg vil minne om at Arbeiderpartiet har hatt forslag når det gjelder aksjebeskatning, bl.a. å fjerne rabattene som aksjeeiere har i forbindelse med formuesbeskatningen. Hadde man fått det til, hadde vi etter vår oppfatning hatt en langt mer rettferdig beskatning. Det har ikke vært mulig å få gjennomslag – i hvert fall ikke helt og fullt – for det Arbeiderpartiet har stått for. Det jeg kan si, er at vi, i og med at situasjonen er slik den er i Stortinget, vil lete etter nye muligheter for å få en mer rettferdig beskatning av kapital og lønnsinntekter.

Når det gjelder det første spørsmålet, om opsjonene, kommer det et forslag fra Regjeringen, og det skal ikke være slik at det vil bidra til å øke forskjellene, men heller tilpasse beskatningen til den nye situasjonen, som innebærer at kunnskapen betyr så mye mer i vårt næringsliv. Det er vi nødt til å ta hensyn til.

Presidenten: Oppfølgingsspørsmål – frå Carl I. Hagen.

Carl I. Hagen (Frp): Jeg vil først gi uttrykk for at jeg synes det er helt fantastisk at ikke Regjeringen har sørget for at det er en av dem som har ansvaret for lønnsoppgjøret, som møter i dag. Landet er oppe i en storkonflikt. Det er omtrent det eneste temaet som opptar det norske folk, og da burde det være en selvfølge at statsminister Jens Stoltenberg ryddet plass for å komme til Stortinget og svare på spørsmål, som også ville kunne bli formidlet til alle dem som følger med i spontanspørretimen. Det var hensikten med denne.

Jeg har konstatert at Regjeringen er totalt passiv når landet er inne i en storstreik. Det er derfor jeg tillater meg å anmode stortingspresident Kolle Grøndahl om å bidra til at Jens Stoltenberg som statsminister møter i Stortinget ved møtets slutt for å besvare spørsmål.

Jeg konstaterer at utenriksministeren nå har synspunkter på disse forholdene. Jeg vil tillate meg å spørre utenriksministeren om han som utenriksminister, og kanskje som partileder, vil bidra til at Jens Stoltenberg vil møte i Stortinget for på vegne av Regjeringen på en troverdig måte å svare på spørsmål.

Utenriksminister Thorbjørn Jagland: Jeg er glad for at Carl I. Hagen endelig fikk stilt et spørsmål. Det er fullt mulig å spørre meg som Regjeringens nr. 2 og for øvrig også leder i Arbeiderpartiet om disse spørsmålene. Jeg har svart på noe fra Kristin Halvorsens side.

Regjeringen er ikke totalt passiv, men Regjeringen forholder seg til dette spørsmålet slik den skal gjøre, nemlig ikke blande seg inn i lønnsoppgjør. Det har vært for mye av det, etter min oppfatning, noe som kanskje kan ha bidratt til den situasjonen som vi ser.

Vi har frie forhandlinger i Norge. Det kan fra tid til annen føre til at det blir streik. Regjeringen har sagt at den ikke vil blande seg inn ved tvungen lønnsnemnd. Vi må nå la partene ordne opp i dette. Men det er klart at Regjeringen oppfordrer til for det første at arbeidsgiverne forstår hva som lå i den uravstemningen som kom, og dessuten at man også kommer fram til omforente forslag mellom partene som kan vinne tilslutning blant dem som nå streiker.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Kjell Magne Bondevik.

Kjell Magne Bondevik (KrF): Siden utenriksministeren allerede har akseptert å svare på slike spørsmål, vil jeg gjerne følge opp.

Streikesituasjonen og hvordan en skal komme ut av den, er selvsagt LOs og NHOs hovedansvar. Vi kan ha oppfatninger om hvorfor det har blitt et nei ved uravstemningen. Jeg tror det har med lederlønninger å gjøre. Jeg tror det har med manglende oppfølging av etter- og videreutdanningsreformen å gjøre, hvor den forrige regjering og Stortinget la til rette, men de to partene ikke fant en løsning.

Men faren ved situasjonen er jo at en god økonomisk situasjon for landet som var opparbeidet, etter hvert kan komme til å bli ødelagt. Det er derfor også Regjeringens og Stortingets ansvar å føre en finanspolitikk som motvirker dette. Det er vårt ansvar å føre en utjæmningspolitikk som motvirker dette, og der registrerer vi med tilfredshet at den sittende regjering har stilt seg bak den forrige regjeringens forslag i utjæmningsmeldingen, siden den ikke er trukket tilbake. Men Regjeringen selv er jo, som representant for staten, direkte part i det offentlige oppgjør. Mitt spørsmål er derfor: Hvordan vurderer Jagland situasjonen i offentlig sektor nå, og fremdrift og rammer for det offentlige oppgjør?

Utenriksminister Thorbjørn Jagland: Som jeg sa i stad, synes jeg det har vært altfor mange politikere som har prøvd å blande seg opp i, for ikke å si fyre opp under, forskjellige oppgjør som skal komme nå i vår, og som kan ha bidratt til en vanskelig situasjon. Jeg skal derfor ikke gi meg inn på noen vurdering av den situasjonen. Nå får det bli forhandlinger mellom partene, og så får vi se hva det fører til.

Ellers er jeg helt enig med Kjell Magne Bondevik i at det er viktig nå å føre en ansvarlig finanspolitikk. Vi skal dekke inn de ubetalte regningene som lå fra tidligere, i forbindelse med revidert, slik at man holder utgiftsveksten under kontroll. Og det er viktig med utjæmningspolitikken. Vi har ikke trukket tilbake utjæmningsmeldingen, bl.a. fordi vi synes det var mange gode forslag og analyser der, men vi vil forbeholde oss retten til å komme med nye forslag i forbindelse med behandlingen her i Stortinget, og i forbindelse med statsbudsjettet for neste år.

Presidenten: Erna Solberg – til oppfølgingsspørsmål.

Erna Solberg (H): Jeg vil få lov til å understreke fra Høyres side at det er opp til partene i arbeidslivet å finne frem til løsninger på den situasjonen vi er oppe i. Regjeringens ansvar er å vurdere konsekvensene, ikke minst i forhold til liv og helse. Jeg har derfor et oppfølgings-spørsmål til justisministeren.

Det er i dag klart at servicenæringen ikke har fått dispensasjon for å drive videre samtlige volds- og trygghetsalarmer i dette landet, som er drevet med kontakt til Securitas. Streikeledelsen henviser til at det da er politiets oppgave å føre videre og følge opp dette. Hvilken beredskap har man, og hva gjør justisministeren i forhold til volds- og trygghetsalarmer slik som situasjonen er blitt nå?

Statsråd Hanne Harlem: Når situasjonen er som den da er etter at man ikke har fått dispensasjon, må politiet følge opp så godt det lar seg gjøre for å ivareta liv og helse.

Presidenten: Morten Lund – til siste oppfølgings-spørsmål.

Morten Lund (Sp): Jeg har et tilleggsspørsmål til nr. 2 i Regjeringen.

Streikeretten må vernes om, og også partenes ansvar for å løse disse konfliktene. Men årsaken til misnøyen, som er et opprør mot eliten, må også diskuteres av oss. Det var den samme misnøyen som var i 1998, da vi fikk et oppgjør som ble forferdelig kostbart og skadelig for alle sammen. Det var et opprør mot økte lederlønninger, mot bl.a. belønning til dem som måtte slutte fordi de gjorde en dårlig jobb. Slike systemer liker ikke folk.

Den forrige regjeringen oppnevnte en verdikommisjon for å få til en debatt om viktige tema i samfunnet. Jeg mener at det trengs debatt om etiske holdninger i næringslivet. Vil denne Regjeringen bidra til at det føres en debatt om lederne som har utløst denne streiken, og som ikke skjønner det selv, slik at de er nødt til å ta seg selv i nakken?

Utenriksminister Thorbjørn Jagland: Det er viktig med debatter om dette spørsmålet, men det er enda viktigere med praktisk handling. Regjeringen har sagt at den bl.a. skal fremme regler for pensjonsavtaler i offentlige bedrifter, slik at man kan sette en standard også for de private. Jeg vil vise til at statsministeren rykket offentlig ut mot den pensjonsavtalen som direktøren for Statoil fikk, og som for øvrig også førte til at han gikk bort fra den avtalen.

Jeg tror det er viktig å følge opp med konkrete utjamningstiltak også i skattepolitikken. Der har Arbeiderpartiet gjennom mange år hatt forslag som har blitt avvist av stortingsflertallet. Vi vil komme tilbake med nye forslag – ikke nødvendigvis de som ikke har flertall, men nye forslag som kan virke utjammende. Så jeg er helt enig, det er nødvendig med debatt. Men det er enda viktigere at vi som politikere har handlekraft til å gjøre noe.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Gunnar Kvasheim (V): Jeg har et spørsmål til kulturministeren.

Den nye regjeringen har bekreftet at den arbeider med en momsreform som bygger på at momsgrunnlaget skal utvides. I forbindelse med momsreformen har det vært uro i Kultur-Norge, som frykter moms på kultur, det vil bety kinobilletter, teaterbilletter osv. Den foregående regjeringen gjorde det klart at den ikke ønsket å utvide momsgrunnlaget ved å legge moms på kultur. Kan kulturministeren avklare den nye regjeringens holdning til dette spørsmålet? Deler Arbeiderpartiet Venstres og de andre sentrumpartiernes syn på at moms ikke skal innføres på kultur?

Statsråd Ellen Horn: I så stor grad som overhodet mulig – det er jeg enig i – må man unngå å få moms på kultursektoren, det være seg litteratur eller konsert- og teaterbilletter.

Gunnar Kvasheim (V): Jeg oppfatter vel dette først og fremst som en viljeserklæring fra kulturministeren mer enn en avklaring på vegne av Regjeringen. Betyr det svaret jeg har fått, at Regjeringen ennå ikke har avklart sin holdning til dette spørsmålet om moms på kultur og kan gi et like klart svar som den forrige regjeringen kunne gjøre til alle de arrangører rundt i landet som var urolig på dette punktet? Et slikt uavklart svar vil skape ny uro og en ny situasjon på dette viktige området.

Statsråd Ellen Horn: Disse momsspørsmålene vil jo bli behandlet i det store og hele perspektivet, men på kulturområdet tror jeg jeg kan sørge for å bidra til at det ikke blir uro når det gjelder Regjeringens holdning til moms på kulturområdet.

Presidenten: Då går vi til neste hovedspørsmål.

Kristin Krohn Devold (H): Jeg vil gjerne rette et spørsmål til justisministeren.

Jeg hadde sant å si tenkt å spørre om noe annet, men justisministerens svar knyttet til trygghetsalarmer overrasket meg såpass sterkt at jeg bestemte meg for å følge opp det isteden. Vi vet at grunnen til at mange kvinner rundt omkring i Norge har trygghetsalarmer er at de er akutt truet, både av tidligere voldelige ektemenn og andre, og vi vet at grunnen til at disse trygghetsalarmene er installert hos sikkerhetsselskapene er at de har erfaring for at politiet ikke rykker ut tidsnok, enten det er av kapasitetshensyn eller andre hensyn. Jeg vil be justisministeren helt konkret om å se på hvordan hun kan bidra, enten overfor streikeledelsen, LO eller den tidligere justisministeren som sitter der, til å sikre at disse kvinnenes liv og helse ivaretas bedre enn det jeg er redd for vil skje med det svaret LO har gitt så langt, at sikkerhetsselskapene ikke vil få noen unntak.

Statsråd Hanne Harlem: Jeg er enig med representanten Krohn Devold i at det er viktig å beskytte de kvinnene, eller andre for den saks skyld, som er utsatt for

trusler, enten det er trusler om vold eller andre type trusler, og at vi har både voldsalarmer og trygghetsalarmer nettopp for å bidra til den beskyttelsen.

Når landet står overfor en streik, er det ikke noen tvil om at det har mange konsekvenser, og at vi opplever problemer som følge av det. Partene har gitt uttrykk for at de vil forsøke å unngå å skade liv og helse, og jeg håper de faktisk klarer å følge opp det. Det er jo slik at Regjeringen har gitt klart uttrykk for at man ønsker å overlate dette til partene selv, men det er klart at det vil alltid være slik – uten at jeg med dette sier at denne saken som sådan utløser noen tvungen lønnsnemnd, det sier jeg *ikke* – at det vil være en vurdering for ledelsen av et land å følge med, slik at dersom liv og helse skulle bli truet i så stor grad at det er nødvendig å gripe inn, gjør man jo det. Det må bli et moment i de tingene man følger med i kontinuerlig, men foreløpig vil jeg heller oppfordre politiet til å ha en ekstra oppmerksomhet rundt dette nå, nettopp fordi vi vet at situasjonen for øyeblikket er at de voldsalarmene som eksisterer, ikke har det samme mottaksapparatet i en streikesituasjon som det de ellers ville hatt.

Kristin Krohn Devold (H): Jeg vil gjerne begynne med å understreke at jeg selvfølgelig har full respekt for en streik, og at det vil bety at noen lider under den streiken. Men det er dette kriteriet med vurdering av liv og helse som har opprørt meg, for jeg tror dessverre ikke at det er så mange kvinner som vil oppleve voldelige handlinger, at det i seg selv vil utløse tvungen lønnsnemnd, men for dem det gjelder, kan det være meget alvorlig, og det kan stå om liv. Bare i februar og mars behandlet Stortinget to saker som vedrører vold, vold mot kvinner, og type tiltak vi må sette inn for å motvirke dette. Jeg har vært i kontakt med mange kvinner fra hele landet, ikke minst fra Nord-Norge, og avstanden fra den lokale politio og lensmannsstasjonen til en kvinne som vet at hun er voldstruet, og som kanskje har flyttet fra Sør-Norge, er så stor at politi og lensmann har ingen mulighet til å rykke ut tidsnok. Derfor er kontakten med den lokale sikkerhetsbransjen så uhyre viktig.

Statsråd Hanne Harlem: Jeg føler meg i alle fall sikker på at vi kommer et godt stykke lenger hvis politiet er bevisst på og klar over den situasjonen man er i i den perioden streiken varer og Securitas og sikkerhetsselskaperne er tatt ut i streik og ikke kan ta imot voldsalarmer på den måten de ellers gjør, og at politiet derfor må ha en ekstra beredskap på henvendelser av den type som ellers ville utløse voldsalarm.

Presidenten: Då går vi til neste hovudspørsmål.

Jørn L. Stang (Frp): Jeg vil tilbake til der vi begynte i dag, nemlig justiskomiteens besøk i Østfold i går, som var meget vellykket, hvor vi besøkte Eidsberg hjelpefengsel og Halden politidistrikt. Ved Halden politidistrikt er det noe som heter grensekrimgruppen, og de er med på å avsløre over halvparten av saker som har grensekren-

kende karakter, og som er av en alvorlig profittkarakter. I den forbindelse er det snakk om bruk av beviser overfor dem som krenker grensebestemmelsene. Ønsker justisministeren å ha muligheten til i Norge å bruke telefonavlyttingsbevis i rettssaker, slik det gjøres i Danmark?

Statsråd Hanne Harlem: Jeg må be om at representanten forklarer spørsmålet litt nærmere, så jeg er sikker på at jeg skjønner hva han spør om.

Jørn L. Stang (Frp): I forbindelse med en økning av strafferammen opp til det loven gir muligheter for, ber man om at man kan bruke telefonavlytting som bevis i en sakførsel for å heve de generelle straffene på et høyere nivå, for det er slik i dag at den gjennomsnittlige straffen for bl.a. menneskesmugling er ett år.

Presidenten: Presidenten gjer merksam på at det ikkje vil bli tilleggs spørsmål når det blei ein slik situasjon.

Statsråd Hanne Harlem: Jeg beklager at jeg fortsatt ikke har helt tak på spørsmålet, men jeg får forsøke å svare så godt jeg klarer. Jeg oppfatter det som at representanten tar opp flere ting på en gang.

Det ene er spørsmålet om bruk av telefonavlyttingsbånd som bevis i straffesaker. Da vil jeg vise til den gjennomgangen som har vært av politiets etterforskningsmetoder og bruk av de metodene i en videre straffesak som ble foretatt av Metodeutvalget, en sak som ble fremmet for Stortinget og behandlet før nyttår. Jeg synes det er naturlig å forholde seg til det som ble resultatet av den behandlingen så langt. Så får vi se erfaringene som er gjort av det arbeidet, før vi eventuelt kan foreslå endringer.

Det andre jeg oppfattet at representanten spurte om, var hvordan vi kunne få økt strafferammen for grensekriminalitet. Det synes jeg det er vanskelig å svare på uten å ha konkret for meg hvilken type straffbare handlinger man i så fall snakker om. Iallfall er det slik at det ikke alltid er strafferammen som er problemet, men domstolenes praksis.

Presidenten: Vi går til neste hovudspørsmål, som er dagens siste.

Randi Karlstrøm (KrF): Jeg har et spørsmål til utenriksministeren. Russland er en av våre naboer, og en åpen grense mot Finnmark gjør det lettere å se både for russere og nordmenn den store velstandskløften som er mellom våre land. Det er mange som lever under eksistensminimum i Nordvest-Russland. Spesielt kvinner og barn rammes når samfunnet er i krise, og mange føler at eget land er i en slags unntakstilstand.

Det er etablert nettverkskreditsystemer flere steder i Russland, med unntak av Nordvest-Russland, med utenlandske givere. Nettverkskreditt er kjent fra økonomiprofessor Yunus' kvinnebank i Bangladesh, og han mener at retten til kreditt bør betraktes som en av menneskerettig-

hetene. Banken har som hovedmålgruppe fattige kvinner, og ved å hjelpe mor vil en også nå fattige barn.

Sentrumsregjeringen tok initiativ til en kvinnekongress i Nordvest-Russland, som ble arrangert i Murmansk i april i år. Utenriksdepartementet presenterte her en skisse til nettverkskredittopplegg som skulle introduseres i Nordvest-Russland. Hvordan vil utenriksministeren følge opp dette forslaget, og når kan en se for seg et slikt system etablert i Nordvest-Russland?

Utenriksminister Thorbjørn Jagland: Arbeiderpartiregjeringen sa i sin tiltredelseserklæring at arbeidet i forhold til Russland, spesielt Nordvest-Russland, ville ha høy prioritet. Det som er tilfellet, er at bevilgningene til dette formålet ble skåret kraftig ned under den forrige regjering og av stortingsflertallet, noe som gjør at man ikke har hatt så veldig mye å spille på. Vi akter å gå den motsatte veien.

Når det gjelder spørsmålet som ble tatt opp her, om nettverkskreditt, må jeg bare beklage at jeg ikke kan svare konkret på det, men jeg tar det med meg som et viktig forslag tilbake til departementet når vi nå arbeider med selve Russland-strategien. Men det jeg kan si generelt sett, er at jeg er enig i det som ble sagt, at nettverkskreditt er et viktig tiltak internasjonalt for å understøtte ny næringsvirksomhet, bl.a. som kvinner setter i gang, så jeg tror det er et viktig tiltak også i denne delen av verden.

Randi Karlstrøm (KrF): Jeg tror at nettverkskreditt kan spille en viktig rolle nettopp i arbeidet i forhold til Nordvest-Russland. Her er det kanskje ikke så mye snakk om penger, men snakk om vilje til å få på plass et system. En vet at til tross for sammenbrudd av de gamle systemer i Russland, etableres det likevel etter omstendighetene velfungerende system for lokal omsetning. Dette med å starte små bedrifter, små foretak, er kanskje det viktigste i arbeidet for å hjelpe Russland med deres eget utviklingsarbeid, etablere folkestyre i en mer demokratisk form enn man er vant til, og gi folk et håp for fremtiden. Jeg tror at det kan spille en viktig rolle.

Jeg har to spørsmål. Vil utenriksministeren sørge for å beholde fattigdoms- og kvinneperspektivet i nettverkskredittordningen når den skal etableres i Nordvest-Russland? Kunne man tenke seg å ta et nordisk initiativ på dette området?

Utenriksminister Thorbjørn Jagland: Jeg tror at jeg kan svare bekreftende, altså ja, på begge de to spørsmålene. Når det gjelder det siste spørsmålet, har vi et nært samarbeid med de andre landene i området gjennom Barentssamarbeidet, og det blir også nå en viktig del av den nordlige dimensjonen i EU. Så det er klart at vi kommer til å holde nær kontakt med de andre landene også om dette spørsmålet.

Presidenten: Tida for den munnlege spørjetimen er no omme, og vi går over til den ordinære spørjetimen.

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir ei rekkje endringar i den oppsette spørsmålslista, og presidenten viser i den samanhengen til den oversikta som er omdelt på representantane sine plassar i salen. Presidenten gjer framlegg om at dei føreslåtte endringane i dagens spørjetime blir godkjende. – Presidenten ser det som vedteke.

Endringane var desse:

Spørsmål 1, frå representanten Dag Danielsen til statsministeren, vil bli svara på av utanriksministeren.

Spørsmål 12, frå representanten John I. Alvhheim til sosialministeren, vil bli svara på av kommunal- og regionalministeren som rette vedkomande.

Spørsmåla 22, 23 og 24, frå etter tur representantane Tor Nymo, Øyvind Korsberg og Torbjørn Andersen til miljøvernministeren, vil bli svara på av fiskeriministerens vegner av miljøvernministeren, som er bortreist.

Spørsmål 29, frå representanten Finn Kristian Marthinsen til justisministeren, fell bort då spørjaren ikkje er til stades.

Spørsmål 32, frå representanten Arne Lyngstad til kyrkje-, utdannings- og forskingsministeren, vil bli teke opp av representanten Elsa Skarbøvik.

Spørsmål 33, frå representanten Rolf Reikvam til kyrkje-, utdannings- og forskingsministeren, vil bli teke opp av representanten Øystein Djupedal.

S p ø r s m å l 1

Presidenten: Dette spørsmålet, frå representanten Dag Danielsen til statsministeren, vil bli svara på av utanriksministeren.

Dag Danielsen (Frp): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til utenriksminister Thorbjørn Jagland:

«Det har vært omfattende diskusjon i Danmark vedrørende formalitetene rundt og formen på Dalai Lamas besøk i landet. Dette skyldes frykt for Kina og danske næringsinteresser i landet. Dalai Lama fortsetter videre fra København til Oslo.

Vil statsministeren sørge for at Dalai Lama blir motatt på behørig måte og får møte landets øverste ledelse i tråd med normal prosedyre for mottakelse av fredsprisvinnere?»

Utenriksminister Thorbjørn Jagland: Jeg kan svare et entydig ja på det. Som representanten Danielsen konstaterer, er det planlagt et besøk av Dalai Lama til Norge. Han vil besøke Stavanger og Oslo etter invitasjon fra norske frivillige organisasjoner.

Det er etablert praksis at alle nobelprisvinnere blir innvilget audiens hos H.M. Kongen og får også anledning til å møte statsministeren og utenriksministeren dersom de er tilgjengelige på det tidspunkt besøket finner sted. Dette er som sagt en prinsipiell holdning som gjelder alle nobelprisvinnere, og som skiftende regjeringer har lagt til grunn.

Jeg kan derfor bekrefte, slik jeg sa innledningsvis, at Dalai Lama under sitt Norges-opphold senere denne måneden vil bli mottatt i tråd med normal prosedyre for fredsprisvinnere.

Dag Danielsen (Frp): Jeg takker utenriksminister Jagland for et meget positivt svar. I og med at jeg tillater meg å være kritisk ved en rekke andre anledninger, vil jeg gi Regjeringen ros for den holdning og det standpunkt de har inntatt i denne saken.

S p ø r s m å l 2

John Dale (Sp): Eg tillet meg å stilla følgjande spørsmål til utanriksministeren:

«FNs sanksjonar mot Irak påfører det sivile samfunnet katastrofale skadeverknader. Verdsorganisasjonens koordinator for det humanitære hjelpearbeidet har nyleg sagt opp si stilling i protest mot det som skjer.

Vil det frå norsk side bli teke initiativ til at det internasjonalt kjem i gang drøftingar for å endra/oppheva ein sanksjonspolitikk som dramatisk råkar dei veikaste i samfunnet, særleg born og eldre?»

Utenriksminister Thorbjørn Jagland: Jeg er, som John Dale, også svært bekymret for den humanitære situasjonen i Irak, som stadig er blitt forverret etter Golf-krigen i 1991.

Som kjent gjorde Sikkerhetsrådet et vedtak gjennom resolusjon nr. 1284 om å videreføre våpeninspeksjonene og sanksjonene. På den annen side er det gjort tilpasninger i sanksjonspolitikken mot Irak for å bedre den humanitære situasjonen i landet. Dette er gjort gjennom vesentlige endringer i olje for mat-ordningen. Fra norsk side er det hele tiden blitt støttet opp under initiativ for å endre olje for mat-ordningen, slik at det humanitære arbeidet kunne bli mer omfattende og effektivt. Hvorvidt disse endringene nå vil føre til forbedringer i den humanitære situasjonen i Irak, er imidlertid litt avhengig av irakiske myndigheters samarbeidsvilje.

Regjeringen er opptatt av at de endringene i sanksjonsbestemmelsene som nylig er vedtatt, må fungere optimalt og bringe humanitære leveranser til de nødlidende og sivilbefolkningen. Norge vil holde nær kontakt med FN om dette.

Avslutningsvis vil jeg nevne at det pågår drøftinger i FNs sikkerhetsråd, og Kofi Annan har tatt opp dette i sin rapport om reformer i FN med sikte på å utvikle mer effektive sanksjonsinstrumenter som i større grad kan bidra til å skjerme sivilbefolkningen. Dette synes jeg er et veldig interessant initiativ, altså å få seksjoner som er mer intelligente og målrettede, som FNs generalsekretær har formulert det.

John Dale (Sp): Eg takkar utanriksministeren for svaret. Men likevel – og med all respekt for at det har funne stad enkelte endringar i det siste, som utanriksministeren peika på – står sanksjonspolitikken i all hovudsak ved lag. Difor hadde eg forventa eit litt anna svar. Og

når eg uttrykkjer det slik, er det fordi Stortinget den 4. april, då situasjonen på Balkan vart drøfta, klart uttrykte eit ynske om å endra sanksjonspolitikken i det området. Parallellen til Irak burde her vera innlysende. På denne bakgrunnen må sanksjonar som vert sette i verk for å verta kvitt eit uynskt regime, men som klart fører med seg svære sosiale og humanitære kostnader anten avviklast eller leggjast om.

Tilleggsspørsmålet til utanriksministeren vert då: Bør ikkje den norske politikken på Balkan oppfattast som eit prinsipielt syn som også bør få konsekvensar for den norske utanrikspolitikken når det gjeld Irak?

Utenriksminister Thorbjørn Jagland: Jeg er glad for det dersom det i Stortinget er et flertall for å være med på en drøfting om hvordan man kan gjøre sanksjoner mer målrettet enn det man har sett i mange tilfeller. Hvorvidt det er en parallell til Irak i den innstillingen som er avgitt om Balkan, må vel egentlig Stortinget svare på. Men jeg vil vise til hva som også står i den innstillingen, nemlig at Norge ikke har til hensikt når det gjelder Jugoslavia, å gjennomføre ensidige tiltak. Det må skje i samarbeid med våre allierte, og det tror jeg også er riktig når det gjelder Irak. Vi har en fortid både når det gjelder innsatsen vår i Bosnia og i Kosovo, der vi har vært med i internasjonale styrker. Det var også tilfellet for Irak, og jeg tror ikke det ville være klokt om Norge foretar seg ensidige ting når det gjelder sanksjoner, verken i forhold til Jugoslavia eller i forhold til Irak.

S p ø r s m å l 3

Dag Danielsen (Frp): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til utenriksministeren:

«Det foregår omfattende menneskerettighetsbrudd i Zimbabwe. Fra en rekke hold, inkludert opposisjonsleder Morgan Tsvangirai, oppfordres det nå til at Norge stopper bistanden til Zimbabwe. Denne er ifølge media i størrelsesorden 100 mill. kroner i året.

Vil Regjeringen markere sin avstandtagen til Mugaberegimets politikk ved å fryse/stoppe bistanden til Zimbabwe?»

Utenriksminister Thorbjørn Jagland: Regjeringen ser med betydelig uro på utviklingen i Zimbabwe, slik det også kom til uttrykk i spontanspørretimen for litt siden. Vi fordømmer voldsbruken.

Vi har tatt flere initiativ for å gjøre Norges syn kjent overfor myndighetene i landet. Allerede 31. mars og igjen 20. april fremførte vi skarpe diplomatiske protester overfor myndighetene. Vi har her gjort det klart at Norge anser politisk vold, herunder drap på politiske motstandere, som totalt uakseptabelt. Samtidig har vi oppfordret Zimbabwes myndigheter til å treffe umiddelbare tiltak for å gjeninnføre lov og orden, og å stille dem som står bak drapene og uroen i landet, til ansvar for sine handlinger.

Vi forventer at Zimbabwes myndigheter ivaretar sikkerheten til landets innbyggere, og at det tas skritt for å bringe de ulovlige landokkupasjonene til opphør.

Vi har hatt et nært samarbeid med Zimbabwe siden frigjøringen for 20 år siden. Vi var blant dem som mest aktivt støttet opp under frigjøringsprosessen.

Det er helt klart at vi nå må sette betingelser for fortsatt bistand. Gjennomføring av et fritt og demokratisk parlamentsvalg i Zimbabwe vil være en slik betingelse. På den annen side er det viktig å hindre at vi ikke gjør Robert Mugabe til en martyr i kampen for hvite farmere, og således gi ham et kort i forhold til situasjonen i landet.

Som et bidrag til Regjeringens vurdering av det framtidige forholdet til Zimbabwe sendte vi 1. mai en norsk delegasjon til landet bestående av representanter fra forskningsmiljøet, humanitære organisasjoner, menneskerettighetsorganisasjoner, LO, NORAD og Utenriksdepartementet.

I den bistandspolitiske redegjørelsen 9. mai vil bistandsministeren komme tilbake til situasjonen i Zimbabwe og Regjeringens synspunkter.

Danielsen viser til hva opposisjonsleder Morgan Tsvangirai har sagt. Jeg kan i den forbindelse opplyse at LO, som er med den norske delegasjonen til Zimbabwe nå, har et nært samarbeidsforhold til Tsvangirai, slik at vi også gjennom det kan få direkte vurderinger når det gjelder dette spørsmålet.

P e r O v e W i d t h hadde her overtatt presidentplassen.

Dag Danielsen (Frp): Jeg takker utenriksministeren for svaret.

Jeg vil først begynne med å korrigere en misforståelse utenriksministeren gav uttrykk for i spontanspørretimen. Han sa at det hadde vært bred oppslutning om støtten til Zimbabwe. Fremskrittspartiet har hele tiden vært imot dette, og jeg vet at Høyre også har hatt et liknende standpunkt. Så det var en gal opplysning.

Ellers er jeg skuffet over innholdet i dette svaret. Etter Fremskrittspartiets mening har det som har pågått der nede, med bl.a. krigføring i Kongo med over 10 000 soldater fra Zimbabwes side, noe som har pågått over lang tid, bidratt til å diskreditere det arbeidet Norge har gjort og den holdningen Norge har inntatt der nede.

Det jeg hadde håpet, var at Regjeringen umiddelbart, selv ut fra sitt tidligere ståsted med støtte til Zimbabwe, ville fryse hjelpen i første omgang, for deretter å vurdere om den ville stoppe den helt på lengre sikt. Dokumentasjonen når det gjelder dette, har til de grader vært overbevisende fra internasjonale kilder osv., slik at dette etter vår mening burde ha vært gjort.

Utenriksminister Thorbjørn Jagland: Jeg viste i det jeg sa i spontanspørretimen, til det faktum at samtlige politiske partier i Stortinget har gjort oppmerksom på utviklingen i Zimbabwe og vært svært bekymret, hvilket alle partier er i den nåværende situasjonen. Spørsmålet som det har vært en viss uenighet om, er: Hva gjør vi med bistanden akkurat nå? Det er Regjeringens oppfatning, som jeg også oppfatter at vi har støtte for iallfall fra et flertall i Stortinget, at man nå må bruke den posisjon

Norge har ved å være giverland, til å påvirke myndighetene i landet til å holde frie og uavhengige valg og til å motta internasjonale observatører under valgene som må komme. Hvis det ikke skjer, er tiden inne til å vurdere hele bistandspolitikken i forhold til Zimbabwe. I mellomtiden prøver vi å vri bistanden over mot støtte til opposisjonen og menneskerettighetsarbeidet.

Dag Danielsen (Frp): Jeg tillater meg å fastslå at det hjelper ikke om veien til helvete er brolagt med gode intensjoner. Etter min oppfatning er Regjeringens holdning og manglende handlekraft på dette punktet med på å diskreditere all form for bistand, og det vil også innbefatte den som kan sies å ha positive effekter. Jeg er skuffet over at Regjeringen diskrediterer Norges innsats internasjonalt på denne måten ved ikke å velge en mer handlekraftig linje i dette spørsmålet. Jeg syns også det er en lite egnet måte å bruke skattebetalernes penger på å bidra til krigføring i naboland, og at man har vært med på å støtte opp om et slikt regime som Mugabe-regimet er.

Utenriksminister Thorbjørn Jagland: Jeg vil ta avstand fra at Regjeringens holdning diskrediterer all form for utviklingsbistand. Vi har nær kontakt med våre naboland og andre land som har interesser i dette området. Vi koordinerer vår innsats for å påvirke til demokratiske valg. Men det er interessant å høre at Dag Danielsen, som kommer fra et parti som alltid har gått imot det meste av det vi har stått for innenfor norsk utviklingshjelp, snakker om å diskreditere utviklingsbistanden. Jeg tror det har bidratt mer til diskreditering enn den linje Regjeringen nå følger sammen med en lang rekke andre regjeringer i verden for å påvirke utviklingen i landet.

S p ø r s m å l 4

Morten Lund (Sp): Jeg har et spørsmål til nærings- og handelsministeren:

«Lov om erverv ble vedtatt i 1994 for å erstatte industrikonsesjonsloven som en direkte følge av EØS-avtalen. Den nye loven ble påstått å være et bedre redskap for å sikre et godt og stabilt eierskap. Det motsatte synes å ha blitt tilfellet. Langt flere eierskifter underlegges behandling, færre betingelser blir stilt. Ulempene med loven er størst for norske eiere.

Vil det bli lagt fram en evaluering av lov om erverv med tanke på å få et bedre redskap for å sikre et godt og stabilt eierskap?»

Statsråd Grete Knudsen: Lov om erverv av næringsvirksomhet trådte i kraft 1. januar 1995. Loven avløste den tidligere industrikonsesjonsloven som utløste konsesjonsplikt for utenlandske investorers erverv av virksomhet i Norge. Konsesjonsplikten etter industrikonsesjonsloven var betinget av at det skjedde et erverv av fast eiendom. Kriteriet om fast eiendom som vilkår for konsesjonsplikt var lite treffende for de bedriftsoppkjøpene vi hadde og har behov for å regulere. Med ervervsloven fikk vi en lovgivning som bedre traff myndighete-

nes kontrollbehov ved at forhold knyttet til bedriften, som størrelsen på omsetningen og antall ansatte, utløser meldeplikten til myndighetene. Ervervsloven regulerer både norske og utenlandske investorers oppkjøp av norske bedrifter. EØS-avtalens regler om ikke-diskriminering gjør at det ikke er lovlig å forskjellsbehandle norske og utenlandske selskaper ved oppkjøp av virksomheter i Norge på bakgrunn av deres nasjonalitet. Ved behandlingen av et oppkjøp er det den nye kjøpers planer for fremtidig virksomhet i selskapet som er av vesentlig betydning, og ikke om vedkommende eier er norsk eller utenlandsk. Jeg vil peke på at de aller fleste eierskifter i norsk næringsliv er positive for bedriftene, og at det derfor ikke er nødvendig for myndighetene å stille eksplisitte betingelser utover det som følger av loven selv. Det er derfor i et fåtall tilfeller at det er grunnlag for å foreta en nærmere prøving som kun kan foretas når et oppkjøp kan antas å ha negative virkninger.

Ervervsloven har etter fem års virke vist seg å være et godt og hensiktsmessig redskap for myndighetenes behov for kontroll ved eierskifter i norsk næringsliv. Jeg vil særlig trekke frem lovens preventive effekt i forhold til å hindre oppkjøp for å legge ned konkurrerende bedrifter. Jeg synes imidlertid at det uansett kan være naturlig med en evaluering av en lov som har vært i kraft i drøyt fem år. De erfaringer som er gjort så langt med loven, vil danne grunnlag for eventuelle endringsforslag. Dersom det er behov for lovendringer, vil disse på vanlig måte legges frem i en odelstingsproposisjon for Odelstinget. Jeg vil trekke frem at vi hele tiden må ha for øye å finne det riktige balansepunktet mellom myndighetenes behov for kontroll og unødvendige ulemper for næringslivet med å være underlagt myndighetskontroll ved eierskifter. Blant annet må meldepliktsgrensene i loven ses i lys av dette.

Til slutt vil jeg peke på at ervervsloven i seg selv ikke vil være myndighetenes eneste redskap for å sikre både gode og stabile eiere i norske bedrifter. Rammevilkårene for næringslivet vil være av avgjørende betydning for investorenes vilje til å investere i og eie norske bedrifter. Den store utfordringen ligger derfor i å gjøre Norge til et attraktivt investeringsland og et land der folk føler seg velkommen. Vår satsing på dette feltet vil derfor være viktig for hvilket eierskap vi vil få i fremtiden i norske bedrifter.

Morten Lund (Sp): Jeg takker for svaret, og jeg synes det er positivt at vi vil få en slik evaluering som jeg etterlyser.

Industrikonsesjonsloven ble altså fjernet to uker etter at folket sa nei til EU, og dette var en stor seier for høyresiden, som aldri har forstått poenget med å styre politisk når det gjelder eierskap i næringslivet.

Arbeiderpartiet påstod den gangen, og påstår fortsatt, at ervervsloven er et bedre politisk redskap enn den forrige loven vi hadde. Tidligere næringsminister Jens Stoltenbergs bevis for at det skulle være sånn, var at vi ville få 200 flere eierskifter til behandling i departementet hvert eneste år. Vi har da fått 1 300 slike saker til behandling. Tolv av dem er blitt gransket, og ingen har fått avslag.

Talsmenn for Regjeringen har sagt at vi ikke har lovgrunnlag for å hindre salg av Hydro Seafood eller Dyno til utlandet. Det er da jeg mener at vi har et for dårlig redskap, fordi det er så viktig at de ikke hadde blitt solgt. Det er helt opplagt at folket ønsker at det skal gripes inn. Er det sånn at den loven vi har, ikke har vært god nok, slik at vi kunne si nei i de to tilfellene?

Statsråd Grete Knudsen: Jeg er glad for at representanten er tilfreds med svaret med hensyn til det som var hovedhensikten med spørsmålet, nemlig hvorvidt vi vil foreta en evaluering, og, som jeg har sagt, det vil vi gjøre. Samtidig er det klart at Norge på mange måter er avhengig av et tett samspill både med utenlandske investorer og med folk som har lyst til å etablere seg i Norge. Vi kan ikke ha et lovverk som legger opp til en diskriminering og norsk for enhver pris. Det blir å bite seg selv fullstendig i halen, og vi blir fulgt med argusøyne utenfra. Samtidig har loven i seg selv virket preventiv. Det er helt klart at det har vært veldig få tilfeller der det har vært grunnlag for å etterrøkke den enkelte bedrift og å gå den etter i sømmene.

Morten Lund (Sp): Jeg har ikke sagt at vi skal ha norsk for enhver pris. Men jeg er helt sikker på at det norske folk ønsker at vi skal ha et redskap for å kunne si nei i noen få tilfeller. Det er jeg redd for at vi ikke har i dag.

Folk vil at vi skal bry oss om hvem som eier arbeidsplassene. Jeg tror at én streikeårsak bl.a. er det at verdier som er bygd opp, som er skapt og spart opp gjennom mange generasjoner av mange mennesker, plutselig kan havne på én konto, til tross for at en på forhånd har sett at slik kunne det gå.

Jeg mener at vi på et eller annet vis må bidra til at arbeidsfolk har en trygghet for at de verdiene som blir igjen gjennom en moderasjonspolitik, blir til nytte for alle, og at de få som viser at de er egoistiske og tenker mer på seg selv enn de tenker på fellesskapet, skal kunne stoppes. Jeg mener at internasjonal rett gir oss den muligheten.

Er statsråden enig i at det finnes eiere som det må kunne sies nei til?

Statsråd Grete Knudsen: Svaret på det er selvfølgelig ja. Ervervsloven tar jo sikte på å etterrøkke om det er potensielle eiere/kjøpere som har tenkt å slakte bedriften, om man har noen systematisk plan som også ivaretar de ansatte, om man har trukket de ansatte med osv. For dette er det prosedyrer som gjør at vi kan gå gjennom det. Så svaret er selvfølgelig ja.

Men samtidig må vi sørge for andre måter å takle en internasjonalt økende konkurranse på, nemlig ved å være god på kompetansesiden, på utdanningssiden og på forskningssiden.

Selv viser jo Norge et stort engasjement når det gjelder oppkjøp av utenlandske bedrifter, jf. ikke minst Norske Skog. Entusiasmen fra den tidligere regjeringen

er svært stor nå når det gjelder dette med Hydro – etter at de er kommet ut av regjeringskontorene.

S p ø r s m å l 5

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Eg skal få lov å stilla følgjande spørsmål til arbeids- og administrasjonsministeren:

«I St.meld. nr. 28 (1999-2000) Innhald og kvalitet i omsorgstenestene, Omsorg 2000, vert det sagt at Arbeids- og administrasjonsdepartementet gjennomfører ei utgreiing av norske og internasjonale erfaringar med konkurranseutsetting i offentlig sektor, inkludert omsorgstenestene, og at den vil føreliggja tidleg år 2000.

Vil statsråden følgja opp denne utgreiinga, og i tilfelle når og på kva måte?»

Statsråd Jørgen Kosmo: Spørsmålet fra representanten Meltveit Kleppa er litt vanskelig å forholde seg til, så lenge utredningen ikke er ferdig fra utvalgets side. Før vi tar stilling til oppfølgingen, må vi se hva som konkret ligger der av vurderinger og forslag, og ikke minst premissene for de forslag som måtte komme.

Jeg har imidlertid forventninger om en bred gjennomgang av flere ulike konkurranseeksponeringsmidler. Utvalget vurderer:

- deregulering av offentlig forretningsvirksomhet som i dag er regulert som monopol
 - anbudsutsetting
 - ulike ordninger hvor pengene følger brukerne
 - sammenlikning av likeartede offentlige virksomheter, hvor sammenlikningen innebærer en konkurranse innen det offentlige om å gjøre det best mulig
- De ulike virkemidlene vurderes i forhold til:
- kvalitet
 - effektivitet
 - konsekvenser for politisk styring og myndighetsutøvelse
 - fordelingsmessige konsekvenser, geografisk så vel som sosialt
 - konsekvenser for de ansatte

Hovedformålet med arbeidet er å systematisere nasjonale så vel som internasjonale erfaringer.

Jeg håper og tror at utvalgsutredningen, som bør foreligge i løpet av mai måned, vil gi et godt grunnlag for videre vurderinger av konkurranseeksponering i offentlig sektor.

Regjeringen er opptatt av å vurdere alle tilgjengelige virkemidler og strategier for å nå hovedmålet om en best mulig offentlig sektor. Det er ikke bare viktig å få til en effektiv ressursutnyttelse, men også å bevare oppslutningen om fellesskapsløsningene. Konkurranseeksponering er det ulike erfaringer med, og vi må lære mer om under hvilke betingelser dette fungerer godt og når det ikke fungerer godt. Dette er viktig både med hensyn til brukere og med hensyn til arbeidstakere.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Eg takkar for svaret. Eg har stor forståing for at statsråden ikkje kan forskottera eventuelle forslag som han må vurdere nærmare.

Eg er glad for at det her er slege fast at utvalet vil ferdigstilla arbeidet sitt, og at statsråden vil gå nøye gjennom på kva måte det eventuelt kan følgjast opp. Eg er òg glad for statsråden si poengtering av det å varetaka fellesskapsløsingar.

Sjølv trur eg det er behov for ei avklåring, ei opprydding og ei presisering frå Arbeidarpartiet si side – ikkje minst frå statsråd Kosmo etter at han kom med i Regjeringa. Han var sjølv leiar for eit utval i Arbeidarpartiet/LO-regi der konklusjonen var at konkurranseutsetjing og privatisering ikkje var løysinga, men snarare det å satsa på eigne tilsette gjennom motivering og skolering. Har statsråden endra syn i høve til det?

Statsråd Jørgen Kosmo: Selvsagt skal utvalget ferdigstille sitt arbeid, og det har hele tiden vært min ambisjon.

Det er så mange ulike påstander og synsinger som er ute og går omkring disse temaene. Enkelte ganger greier man ikke i debatten å skille mellom privatisering og konkurranseutsetting. Det viser bare med all tydelighet at det er nødvendig å få ryddet opp i en del begreper, men det er også nødvendig å se på hva som fins av erfaring fra andre land nettopp knyttet til disse spørsmålene.

Prinsipielt sett har ikke jeg endret oppfatning om hvilke vikemidler som kanskje er best for å få fornyelsesarbeidet i offentlig sektor på skinnene. Men her er det ingenting som er svart eller hvitt, her er det mellomløsninger for alt: Man har private løsninger, man har frivillige løsninger, man har offentlige løsninger, man har offentlige løsninger i kombinasjon med frivillige ordninger, man har offentlige løsninger i kombinasjon med private løsninger. Det er et helt sett av virkemidler som i og for seg kan brukes, og jeg er åpen for å vurdere disse.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Som eg viste til, gjekk Kosmo-utvalet inn for at ein i tillegg til å satsa på eigne tilsette gjennom motivasjon og skolering også skulle satsa på tillit og rammevilkår. Det kan diskuteras kven som her har medverka til ei samanblanding når det gjeld konkurranseutsetjing og privatisering, kva som ligg i dei ulike omgrepa. Det er eit faktum at dei frå Kosmo-utvalet si side vart brukte parallelt. Eg er sjølvstundt òg open for at ein her må fornya, modernisera, offentlig sektor, men eg synest det har vorte skapt ei unødig uro hos offentlig tilsette, kanskje særleg blant dei som sjølv er innstilte på å medverka utan at dei vert konkurranseutsette, kanskje spesielt innan omsorgssektoren, og eg håpar Kosmo vil ta det med i det vidare arbeidet.

Statsråd Jørgen Kosmo: Jeg er enig i at det er skapt unødig uro blant offentlig ansatte. Det var i og for seg nettopp derfor Arbeiderpartiet og LO hadde et fellesutvalg slik at man kunne finne en plattform der man skulle jobbe videre med de utfordringer som ligger foran oss. Det er helt åpenbart at forandringer med hensyn til måter å gjøre ting på er nødt til å skje, for vi kan ikke være fornøyd med det offentlige tilbudet slik det er i dag. Men at denne forandringen skal behøve å bety privatisering eller

konkurransetsetting, tar jeg i og for seg avstand fra. Vi har mye vi kan gjøre på egen kjø. Men formålet med denne utredningen er å skaffe seg et bredere erfaringsgrunnlag før man treffer beslutninger, og jeg vil se utredningen og de forslagene som framkommer, før jeg begynner å trekke noen endelige konklusjoner og tar stilling til på hvilken måte man skal involvere Stortinget i disse prosessene.

S p ø r s m å l 6

Gunnar Kvasheim (V): «Gjeldende forskrifter til skatteloven gjør at frilansjournalister ikke kan arbeide på samme betingelser som utøvere av andre frie yrker. Dette innebærer at det er umulig for skrivende journalister å opptre som selvstendig næringsdrivende. Mange frilansere opplever at oppdragsgiverne setter krav om at de må være registrert som næringsdrivende for at de skal få oppdrag.

Vil statsråden medvirke til at forskriftene blir endret, slik at skrivende frilansjournalister kan drive næringsvirksomhet?»

Statsråd Karl Eirik Schjøtt-Pedersen: Etter Skattedirektoratets skattelovforskrift § 12-2-2 behandles godtgjørelse til journalister på linje med vanlig lønnsinntekt. Dette skjer selv om det ikke foreligger noe ansettelsesforhold, slik at den aktivitet som utføres, må kunne betraktes som næringsvirksomhet.

Reglene som regulerte dette, ble innført i 1973. Det var særlig praktiske hensyn det ble sett hen til ved innføringen av disse reglene. Det synes også som de faktiske forhold på denne tiden har vært avgjørende for denne løsningen. Det ble den gang ikke vurdert som typisk å drive frilansjournalistikk av et slikt omfang at det kunne betraktes som næringsvirksomhet.

Forholdene har imidlertid endret seg med tiden. Tiden er derfor moden for å vurdere om det er grunnlag for å opprettholde denne forskriftsbestemmelsen eller om også ikke-ansatte journalister skal kunne bli betraktet som næringsdrivende etter en konkret vurdering av virksomheten. Jeg vil be Skattedirektoratet se nærmere på denne saken.

Gunnar Kvasheim (V): Jeg takker for et positivt svar.

Det er rett at da denne forskriften ble innført, var det ikke praksis å drive journalistikk på denne måten som et stort antall nå gjør, og at tiden derfor er inne for å gå gjennom forskriften i lys av dagens situasjon. Mitt spørsmål er om statsråden nå kan love at man vil sette et visst press på for å få denne gjennomgangen slik at en kan få en tilbakemelding iallfall tidlig på høsten.

Statsråd Karl Eirik Schjøtt-Pedersen: Jeg mener generelt at saker bør behandles rimelig raskt, og jeg vil søke å bidra til at også denne kan bli det, men jeg har ikke full oversikt over den utredningskapasitet som for tiden er i Skattedirektoratet, og vil derfor ikke love et be-

stemt tidspunkt. Men jeg vil bidra til at vi får en så rask framdrift som mulig.

S p ø r s m å l 7

Øystein Hedstrøm (Frp): «Statistikk fra Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon og Kreditkassen viser en sterk økning i handelslekkasjen til Sverige som i første kvartal 2000 overstiger tallene fra rekordåret 1999. Lave avgifter på lokkevarer som brennevin, vin, sigaretter, rulletobakk, drivstoff og matvarer bidrar sterkt til at nordmenn valfarter over grensen.

Hva vil statsråden bidra med for å redusere grensehandelslekkasjen?»

Statsråd Karl Eirik Schjøtt-Pedersen: Oversikt over valutaomvekslinger tyder på at grensehandelen med Sverige har økt de siste seks årene. Det knytter seg imidlertid stor usikkerhet til denne statistikken, og det foreligger pr. i dag ingen fullgod statistikk over nivå og utvikling i grensehandelen.

Finansdepartementet og Nærings- og handelsdepartementet finansierer en undersøkelse av grensehandelen i 2000. Undersøkelsen er basert på intervjuer og registrering blant grensepasserende husholdninger, og resultatet vil foreligge på nyåret 2001.

På grunn av mer liberale kvoter for innførsel kan Sverige komme til å redusere avgiftene på alkoholholdige drikkevarer. I tillegg har bl.a. høye matvarepriser og avgiftene på tobakk, sjokolade og mineralvann betydning for grensehandelen, slik også spøreren tok opp. Når det gjelder nivået på norske særavgifter for viktige grensehandelsvarer som alkohol og tobakk, mener Regjeringen at det kan være fornuftig å vurdere avgiftsnivået i sammenheng med den planlagte merverdiavgiftsreformen. Merverdiavgiftsreformen kan gi mer inntekter, som kan gi rom for visse lettelse på andre områder. Merinntektene fra utvidelsen av merverdiavgiften kan således f.eks. brukes til å redusere avgiftene på typiske grensehandelsvarer. Regjeringen vil gi en omtale av alkoholavgiften i revidert nasjonalbudsjett i vår og vil komme tilbake med konkrete forslag i budsjettet for neste år.

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg takker statsråden for svaret, som egentlig var konsist nok. Dette skal vurderes, og de konkrete forslagene kommer i samband med statsbudsjettet for neste år.

Nå gav jo Arbeiderpartiets leder, Thorbjørn Jagland, for nesten to år siden på et fylkesårsmøte i Halden informasjon om at det skulle nedsettes en arbeidsgruppe. Den har jobbet, og skattepolitisk talsmann Erik Dalheim har ved en rekke anledninger uttalt at avgiftene bør ned. Men vi har ikke kommet noe lenger.

Selv om det er litt uenighet om hvor stor denne grensehandelslekkasjen er, må vi vel alle innrømme at den har et betydelig omfang og skaper problemer for norsk næringsliv i mange grensefylker. Jeg regner da med at når forslagene fra Arbeiderpartiet kommer, vil det bli avgiftslettelsesforslag som virkelig monner.

Statsråd Karl Eirik Schjøtt-Pedersen: Jeg er enig i at grensehandelen har et ikke ubetydelig omfang. Jeg er enig i at det er viktig å treffe tiltak for å sikre aktiviteten på norsk side av grenseområdene. Vi vil altså komme tilbake med forslag i budsjettet til høsten.

Når vi ikke kan gjøre det i det reviderte budsjettet som kommer om kort tid, har det kort og godt sammenheng med at det er kort tid siden regjeringsskiftet; vi har altså behov for å få forberedt saken godt nok. Det ligger også i det jeg sier, at skal forslagene ha en effekt i forhold til grensehandelen, må de ha et visst omfang. Jeg kan av naturlige grunner ikke komme inn på de konkrete forslagene.

S p ø r s m å l 8

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Eg skal få stilla følgjande spørsmål til finansministeren:

«Postgiro og seinare Postbanken har hatt ansvaret for å forvalta innbetalinga av skatt og arbeidsgjevaravgift. Når Postbanken ikkje lenger er ein sjølvstendig bank, må dette endrast.

Vil statsråden ta initiativ til at også lokale og regionale bankar får høve til å konkurrera om eit slikt oppdrag?»

Statsråd Karl Eirik Schjøtt-Pedersen: Skatt, folke-trygdavgift og arbeidsgiveravgift, som utgjorde til sammen 275 milliarder kr i 1999, kreves inn og regnskapsføres av kommunalt ansatte skatteoppkrevere. Trygdeavgift, arbeidsgiveravgift og skatt fra etterskudds- pliktige tilhører staten, mens øvrig skatt skal fordeles mellom staten, fylkeskommunene og kommunene. Da denne ordningen ble etablert i 1957, ble det fra statens side lagt avgjørende vekt på å benytte løsninger som gav best mulig kontrollerbarhet og sikkerhet for riktig innkreving og regnskapsføring av de skatter og avgifter som skatteoppkreverne fikk ansvar for. For betalingstjenester førte disse hensynene til at Postgiro ble valgt som kontofører for alle skatteoppkreverne.

Skattebetalingsloven bestemte tidligere at Postgiro skulle benyttes som kontofører for skatteoppkreverne. Loven er nå endret slik at det er Finansdepartementet som avgjør hvilke banker som kan benyttes. Kontofører-tjenesten til skatteoppkreverne er av en slik art at jeg mener det er nødvendig med anbudsutlysning av tjenesten, og departementet er i gang med forberedelsen til det. Postbanken fortsetter som kontofører inntil det er valgt ny leverandør etter utlysningen.

I det pågående arbeidet med anbudsutlysningen mener jeg det er nødvendig å stille krav som gir best mulig sikkerhet for bl.a. riktig innkreving og regnskapsføring. Jeg kan ikke nå si hvilke krav som vil bli stilt, men er oppmerksom på hensynet til at flest mulig skal få anledning til å konkurrere om oppdraget. Dette hensynet inngår i de vurderingene som blir foretatt.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Eg takkar for eit svar som eg oppfattar som positivt.

Lat meg understreka at Senterpartiet deler finansministeren sitt syn når det gjeld å stilla krav som gjev best

mogleg tryggleik for bl.a. rett innkreving og rett rekneskapsføring. Dette handlar om store beløp. Det kan faktisk òg handla om å nytta eksisterande kunnskap og kompetanse i regionane og lokalt, og det kan handla om å utvikla ny kompetanse. Ein kunne f.eks. gå så langt at kvar kommune sjølv vart gjeven moglegheit til å plassera dei innkravde midlane der det var mest føremålstenleg, under føresetnad av at dei krava som skal stillast, vert innfridde. Eg vil innstendig oppfordra finansministeren om å vurdere dette svært nøye.

Statsråd Karl Eirik Schjøtt-Pedersen: Jeg skal ta med meg representantens vurderinger.

Hvordan anbudet vil bli tilrettelagt, har vi naturlig nok ikke tatt standpunkt til. Det som vil være avgjørende, er at man har en sikkerhet i forhold til statens midler og en betryggende måte å gjøre det på, og at man har den kompetanse som er nødvendig i den forbindelse. Det kan være mange måter å tilrettelegge anbud og utføringen av disse tjenestene på. Jeg skal i den vurderingen ta med de synspunktene som kom fra representanten.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Eg er tilfreds med at finansministeren her vil gjera ei grundig vurdering. Eg vil tillata meg å spørja om følgjande: Kva tidsperspektiv arbeider finansministeren etter i denne saka?

Statsråd Karl Eirik Schjøtt-Pedersen: Jeg må medgi overfor representanten at jeg har behov for en grundigere gjennomgang av disse spørsmålene for å kunne klargjøre når vi kan legge ut anbudet. Derfor kan jeg ikke gi et fullgodt svar på det i dag. Forberedelsene til å utlyse et slikt anbud er altså i gang. Men som sagt: Et presist tidspunkt er jeg ikke i stand til å gi representanten på stående fot.

S p ø r s m å l 9

Ivar Østberg (KrF): Jeg vil gjerne få stille følgende spørsmål til kommunal- og regionalministeren:

«I en pressemelding 14. april 2000 fra Kommunal- og regionaldepartementet varsler kommunalministeren økte bevilgninger til Naturskadefondet til skredsikring, og mulighet for kommuner å søke om tilskudd fra Kommunal- og regionaldepartementet. Snøskredøvelsen i Kvæangen 26. april 2000 i regi av Troms sivilforsvarskrets dokumenterte behov for økte bevilgninger. Foreløpige tall fra NHO i Troms viser tap på opptil 1,5 mill. kroner for enkelte bedrifter.

Hvordan vil Regjeringen gi kompensasjon for dette?»

Statsråd Sylvia Brustad: Naturskadefondets budsjett vil bli styrket for å imøtekomme søknader om statlig finansiering av sikringstiltak. Dette dreier seg om ca. 100 mill. kr over en femårsperiode.

Kommuner med ekstraordinært store utgifter på grunn av de store snømengdene i Nord-Norge, f.eks. til snøbrøyting, vil også kunne søke om ekstra skjønnsmidler. Søknadene skal gå via fylkesmennene i Troms og Finnmark.

(Statsråd Brustad)

Når det gjelder støtte til enkeltbedrifter som har lidt store tap, vil dette sannsynligvis ikke bli dekket innenfor rammene til Naturskadefondet. I henhold til naturskade-loven § 1 har Statens Naturskadefond bl.a. som oppgave å yte erstatning for naturskader i de tilfeller hvor det ikke er adgang til å forsikre seg mot skaden ved en alminnelig forsikringsordning. Det er heller ingen andre tilskuddsordninger på statlig side som vil dekke denne type tap.

Ivar Østberg (KrF): Jeg takker for svaret.

I en landsdel hvor vi skal utvikle fiskeoppdrett som fremtidens næring, med store inntekter til hele det norske samfunn, er det helt nødvendig for bedriftene å være sikre på at det de produserer, kan de også få levert. Vi har hatt ekstreme værforhold. På grunn av de enorme snømengdene vi har hatt, har veier vært stengt, og bedrifter har ikke fått levert sine varer. I tillegg til de direkte tap bedriftene har lidt, sliter de med nedgang i bevilgninger til veier, vedlikehold og rassikring. Vil Regjeringen vurdere å komme med ordninger til disse bedriftene?

Statsråd Sylvia Brustad: Jeg har ingen problemer med å forstå de store utfordringene også enkelte bedrifter i Nord-Norge har hatt denne vinteren, med så ekstreme snømengder og et slikt ekstremt vær som det har vært. Jeg forstår selvfølgelig også at det for noen bedrifter har ført til at det har vært problematisk å få levert varer i tide nettopp på grunn av dette.

Mitt problem er at departementet, meg bekjent, ikke har noen midler å gi direkte til bedriftene, og Naturskadefondet er rustet opp for å hjelpe kommunene med noe som er veldig akutt i mange kommuner, nemlig å sikre mot snøskred. Og der gikk vi inn med en betydelig styrking, altså 100 mill. kr over en femårsperiode. Det gjorde vi i løpet av veldig kort tid. Vi har, som sagt, også sagt at vi skal dekke mange av de ekstraordinære utgiftene i forbindelse med det store snøfallet og det været som har vært, bl.a. når det gjelder snøbrøyting. Det vil nok også summere seg opp til et betydelig beløp etter hvert, slik at vi dessverre ikke har mulighet til å gi kompensasjon til bedriftene.

S p ø r s m å l 1 0

Annelise Høegh (H): Jeg skal få stille et spørsmål til helseministeren:

«Stortinget har vedtatt å bygge ut mammografiscreening til et nasjonalt tilbud for å redde flest mulig kvinnelig. For å nå ut til flest mulig kvinner ønsker mange fylker å satse på mammografibusser i tillegg til stasjonære enheter ved sykehusene. Departementet pålegger fylkene å ha stasjonære enheter til tross for at disse alene er dyrere og kan gi dårligere resultat.

Vil statsråden straks sørge for at fylker som ønsker det, får ta i bruk mammografibusser?»

Statsråd Tore Tønne: Det er en glede å kunne konstatere at vi er på god vei til å nå målet om landsdekken-

de mammografiscreening. Det gjenstår nå kun tre fylker som ikke har satt i gang eller har fått midler til å ferdigstille planer for å starte mammografiscreening. Innen utgangen av kreftplanens periode, dvs. innen 2004, skal alle landets fylker ha etablert tilbud om screening.

Fremmøteprosenten er stor, rundt 80 for de fylkene som er i gang med screeningen, og resultatene lar ikke vente på seg. Allerede gjennom prøveprosjektet ble det antydnet at man kunne oppnå en redusert dødelighet av brystkreft på 30 pst. De foreløpige resultatene fra andre fylker viser at resultatene av den landsomfattende screeningen vil bli minst like gode.

Evalueringen av prøveprosjektet viste at de gode resultatene ikke minst skyldtes en organisasjonsmodell som bidrog både til å oppnå et godt fremmøte og til å trekke inn kvalifiserte fagfolk.

Det er rimelig å anta at et godt fremmøte er avhengig av kort reisevei for kvinnene som innkalles til screening. Bruk av buss vil forkorte reiseveien i mange strøk av landet. Derfor bygges mammografiscreeningen ut med kombinasjon av mobile og stasjonære enheter. Antallet mammografibusser driftet av Statens helseundersøkelser er således nylig økt fra tre til fire. Fylker med store geografiske avstander er prioritert ved disponering av disse bussene.

Erfaringen så langt gir imidlertid ikke grunnlag for å hevde at bruk av busser entydig gir et bedre fremmøte enn fast stasjon. Blant annet hadde Rogaland, som kun bruker fast stasjon, i løpet av prøveprosjektet en oppmøteprosent på 88,6, mens resultatet for Akershus, som kun brukte buss, var 79,4 pst.

Det er også en del forhold som kan tale til fordel for stasjonære enheter, som f.eks. muligheter for å benytte private røntgeninstitutter og hensynet til oppfølging av kvinner med behov for ytterligere undersøkelser.

Storingsrepresentant Høegh legger i sitt spørsmål til grunn at stasjonære enheter er dyrere i bruk enn buss. Jeg vil understreke at sammenligninger av kostnader på dette feltet kan være kompliserte. Tall for fylkenes utgifter til screeningen viser f.eks. at de to fylkene som i dag bruker buss, har klart høyeste utgifter til mammografiscreeningen. Det er grunn til å anta at bruk av buss medfører ekstrakostnader, som etter hvert vil måtte bæres av fylkeskommunene selv. Jeg presiserer at det her kun er tatt i betraktning de direkte kostnader ved bruk av mammografibusser. Ved valg av løsninger må det i det enkelte tilfellet legges vekt på hensynet til god ressursutnyttelse og ivaretagelse av faglig kvalitet.

De modeller som legges til grunn for utbygging av mammografiscreeningen, er utviklet i et samarbeid mellom departementet og de enkelte fylkeskommunene. Det er derfor misvisende å hevde at departementet pålegger fylkene faste stasjoner. For Oppland og Sogn og Fjordane har departementets tilbud om bruk av buss blitt avslått av fylkene selv.

Når det gjelder Akershus, har fylkeskommunen selv ønsket å erstatte bruk av buss med etablering av stasjonære enheter, og har selv presentert to alternative modeller helt uten buss. Fylkeskommunens primære ønske er

imidlertid fortsatt en begrenset bruk av buss i tillegg til stasjonære enheter, og jeg vil søke å finne en løsning som ivaretar dette i de nordlige deler av fylket.

Oppmøteprosenten og resultatene av screeningen blir kontinuerlig registrert og evaluert. Dersom det skulle vise seg at enkelte fylker skulle få avvikende resultater, vil jeg selvfølgelig sørge for at årsaken blir kartlagt og nødvendige tiltak satt i verk for å endre situasjonen.

Annelise Høegh (H): Jeg vil få takke statsråden for svaret, som jeg oppfattet som langt mer moderat og nyansert enn det man kan ha fått inntrykk av av det som har kommet frem i denne saken hittil; det viktigste må jo være at vi oppnår et best mulig resultat, og at det faktisk er viktigere enn å finne ut hva man kan spare 50 øre på.

Når statsråden – så vidt jeg oppfattet – sier at utgiftene ved buss kan bli dyrere, iallfall for fylkeskommunene, som da sannsynligvis må bære disse utgiftene selv etter en stund, håper jeg at han kan bekrefte at det primære her er å gi et tilbud om mammografiscreening til alle landets kvinner i den aktuelle aldersgruppe som gjør at man også lokalt har tro på at flest mulig kvinner møter frem, og at staten da er villig til å bidra til at fylkene kan settes i stand til å gjøre dette, også økonomisk.

Statsråd Tore Tønne: Jeg er enig med representanten Høegh i at det viktigste her er å sørge for å innfri målet, at det skal være et godt tilbud om mammografiscreening til alle i alle landets fylker. Det er også svært viktig at vi viderefører det gode samarbeid som er etablert, og som vi er helt avhengig av, mellom departementet og de enkelte fylkeskommuner i den videre utvikling av dette tilbudet. I det ligger det også at vi i hvert enkelt tilfelle må drøfte med fylkeskommunen hva som er den mest hensiktsmessige kombinasjon av stasjonære og mobile enheter. I denne sammenheng må vi også ta hensyn til de kostnader som de enkelte løsninger innebærer, og samarbeide om å finne de løsninger som også på dette området gir best resultat pr. krone som settes inn i arbeidet.

Annelise Høegh (H): Det man har fått inntrykk av hittil, er at departementet har hatt et ønske om å få én modell etter endt prøveprosjekt. Jeg håper at statsråden, etter det han nå har sagt, kan bekrefte at det ikke er et overordnet ønske at man skal ha én modell, men at man ser på de ulikhetene som finnes i landet, og respekterer det, fordi det overordnede målet er å hindre at flere kvinner får brystkreft.

Når det så gjelder utgiftene, må jeg nok si at det fremstår som litt uklart for meg hva grunnlaget skulle være for å kunne hevde at buss er dyrere. Det viktige er jo det faglige her, og dersom man ikke har utstyr og kan ha personell i buss som gjør at man kan være sikker på kvaliteten av de undersøkelser man gjør, må man bringe de usikre undersøkelsene inn til en av de stasjonære enhetene, enten det er i fylket eller i et annet fylke. Jeg håper også at statsråden kan bekrefte at dette er en del av programmet.

Statsråd Tore Tønne: Jeg kan berolige med at det ikke er riktig, slik det eventuelt måtte ha vært skapt et inntrykk av, at departementet ønsker å tre én bestemt modell ned over de enkelte fylkeskommuner på dette området. Heller ikke på dette området er det en hensiktsmessig måte å samarbeide med fylkeskommunene på. I den utstrekning det måtte være snakk om én modell, vil det være en modell med en kombinasjon av både stasjonære enheter og mobile enheter.

Når det gjelder kostnadene, har heller ikke jeg full oversikt over hvorfor kostnader er så forskjellige som de kan fremstå som for de enkelte fylkeskommuner. Jeg viste bare til at når det gjelder de direkte kostnader, er det et faktum at de fylker som har basert seg utelukkende på busser, så langt har hatt høyere kostnader til det enn hva som har vært snittet ellers, men dette er problemstillinger som vi skal gå nærmere inn i fremover.

S p ø r s m å l 1 1

John I. Alvheim (Frp): Jeg har et spørsmål til den ærede sosialminister:

«En allmennlege i et østlandsfylke som har hatt 40 stoffmisbrukere under medikamentell assistert rehabilitering, er av Helsetilsynet nå fratatt retten til å forskrive A- og B-preparater. En spesialist i psykiatri som har benyttet Subutex i et rehabiliteringsprosjekt, har fått pålegg fra Helsetilsynet om å avslutte behandlingen.

Hvem påtar seg nå ansvaret for de aktuelle pasientene som nå mister sitt livsviktige behandlingstilbud?»

Statsråd Guri Ingebrigtsen: Det er helsetjenesten i den enkelte kommune som har ansvar for å tilby helsetjenester til disse pasientene. Jeg kan opplyse om at fylkeslegen i det aktuelle østlandsfylket representanten Alvheim refererer til, har gjennomført tiltak som gjør situasjonen lettere for de pasientene som mister forskrivningen sin. Fylkeslegen har bl.a. vært i kontakt med kommuneoverlegene i de mest aktuelle kommunene, og forsikret seg om at de er kjent med den situasjonen som er oppstått. Alle disse har informert fylkeslegen om at de har tatt forholdene opp med legene i egen kommune, og oppfordret til å ta imot pasienter som har mistet tidligere forskrivende lege. Det er den enkelte lege som nå overtar disse pasientene, som i hvert enkelt tilfelle må vurdere hva som anses forsvarlig når det gjelder forskrivning.

Når det gjelder den nevnte spesialisten i psykiatri som har benyttet Subutex i rehabiliteringsøyemed, har Helsetilsynet innhentet uttalelse fra fylkeslegen i det aktuelle fylket. Denne legen har ikke mistet forskrivningsretten, men har redegjort for at nye pasienter ikke vil bli tatt inn i prosjektet. I samarbeid med fylkeslegen er de pasientene som fortsatt er igjen i prosjektet, gjennomgått. Disse pasientene mister ikke behandlingstilbudet sitt, men det er sørget for at det vil bli foretatt en forsvarlig nedtrapping i hvert enkelt tilfelle. Enkelte av pasientene til de to legene representanten Alvheim nevner, søkes inn i legemiddellassistert behandling i prosjekter godkjent av Sosial- og helsedepartementet.

Det er viktig at narkomane under legemiddelasstert rehabilitering blir sikret et best mulig tilbud, med aktiv psykososial oppfølging og kontroll. Erfaring viser at det er svært viktig med samarbeid mellom helsetjeneste og sosialtjeneste for at slik rehabilitering skal lykkes. Når oppfølgingen svikter, er det dessverre flere eksempler på at forskrevne legemidler brukes sammen med andre narkotiske stoffer, med fare for at helsetilstanden forverres og i verste fall dødsfall av overdoser. Vi kjenner også til at legalt forskrevne legemidler omsettes på det illegale markedet. Legemidler til rusmiddelmissbrukere i rehabiliteringsøyemed bør derfor bare gis innenfor faglig forsvarlige rammer som kan gi den enkelte mulighet til full rehabilitering eller i hvert fall høynet livskvalitet.

De midlertidige retningslinjene for metadonassistert rehabilitering er under revisjon, og vil bl.a. åpne for bruk av også andre adekvate legemidler enn metadon og Subutex i behandlingsopplegg for misbrukere. Også forskrift av 27. april 1998 nr. 455 om rekvirering og utlevering av legemidler fra apotek revideres med sikte på å stramme inn uheldig forskrivningspraksis. Det er under arbeid en veileder for hvordan man skal ta vare på pasienter som på grunn av eventuell forskrivningsendring mister tilgangen til forskrevne vanedannende legemidler. Arbeidet med gjennomføring av disse sakene pågår nå.

Sosial- og helsedepartementet har dessuten satt i gang en oppsummering av de viktigste erfaringene med metadonassistert rehabilitering i Norge. På bakgrunn av bl.a. denne vil jeg vurdere om organiseringen av tilbudet er den mest hensiktsmessige, og om det er nødvendig å foreta endringer.

John I. Alvheim (Frp): Jeg takker sosialministeren for svaret.

Jeg har senest i dag vært i kontakt med en del brukere som har mistet sin behandlende lege i ett av disse fylkene som er nevnt, og så langt har ingen av dem fått noe tilbud om hjelp fra andre leger i dette fylket.

To av disse 40 pasientene som denne legen hadde, er allerede plassert på kirkegården, og jeg er redd for at det vil bli konsekvensen for flere hvis ikke noe nå settes inn umiddelbart.

Det er for meg ubegripelig at fylkeslegen i dette fylket kan frata disse menneskene den hjelp de har fått, uten at det settes noe annet istedenfor. Og jeg må si ærlig og oppriktig, kjære sosialminister, at jeg er ganske frustrert, jeg er ganske oppgitt, og mitt spørsmål er: Hva kan vi sammen gjøre for å redde flest mulig av disse unge menneskers liv?

Statsråd Guri Ingebrigtsen: Jeg skjønner godt representanten Alvheims fortvilelse. Det er en veldig vanskelig situasjon.

Når det gjelder den legen som har mistet forskrivningsretten, er det fylkeslege og helsetilsyn som er de organer som samfunnet har nedsatt for å se på forsvarlig praksis, og det vil ikke jeg blande meg inn i.

Når det gjelder behandlingen av dem som bor i dette fylket, og som nå har mistet sin lege, skal jeg ta den sa-

ken opp igjen, for jeg er helt enig med representanten Alvheim i at vi er nødt til å prøve å finne en løsning.

John I. Alvheim (Frp): Jeg er svært glad for sosialministerens engasjement i denne saken, som virkelig er trist og foruroligende. Det siste jeg hørte, var at noen av disse pasientene nå hadde vært i København og fått forskrevet stoff istedenfor medikamenter.

Jeg har et siste oppfølgingsspørsmål på bakgrunn av følgende opplysninger som jeg sitter inne med nå: Kommunene Bamble, Porsgrunn og Skien har nå etablert et felles tilbud med Subutex som de skal sette i gang ganske raskt, så fort kommunale vedtak foreligger i de to siste kommunene, nemlig Porsgrunn og Skien. Bamble har gjort sitt vedtak. Kan vi forutsette at fylkeslegen i Telemark ikke stikker kjepper i hjulene for dette prosjektet som disse tre kommunene nå akter å igangsette?

Statsråd Guri Ingebrigtsen: Det er vanskelig å si ja eller nei til et prosjekt man ikke har hørt om før, men det er klart at jeg har et stort ønske om at vi skal få behandlingstilbud til flest mulig stoffmisbrukere, slik at flest mulig av dem har sjanse til å få rehabilitert livet sitt og få best mulig og flest mulig leveår, for det er en gruppe som slett ikke har hatt det for godt. Vi finner en dødelighet i denne gruppen som ikke likner på noe annet i tilsvarende aldersgruppe. Så såfremt prosjektet har den kvalitet som vi mener er nødvendig for å kunne behandle opiatavhengige misbrukere, kan ikke jeg skjønne at det ikke skulle bli gjennomført.

S p ø r s m å l 1 2

Presidenten: Dette spørsmål, fra representanten John I. Alvheim til sosialministeren, vil bli besvart av kommunal- og regionalministeren som rette vedkommende.

John I. Alvheim (Frp): Dette spørsmål går da til den ærede kommunal- og regionalminister:

«Ifølge arbeidsmiljøloven § 21 skal arbeidsulykker meldes til Arbeidstilsynet. Etter opplysninger jeg har fått fra berørte, skjer det stadig slike ulykker i sykehjem som ikke blir rapportert. Ifølge Arbeidstilsynet i Asker har en dement pasient i et sykehjem angrepet pleiere hele 130 ganger på under ett år uten at det er rapportert.

Vil statsråden sørge for at prosedyrene blir gjennomgått, slik at arbeidstakere som blir skadet av pasienter, får den oppfølging de har krav på?»

Statsråd Sylvia Brustad: Kravene i arbeidsmiljøloven § 21 om varsling til Arbeidstilsynet gjelder for arbeidsulykker som er så alvorlige at de har voldt død eller alvorlig skade. Kravene er rettet mot arbeidsgiveren. Dersom de nevnte skadene ved sjukehjemmet i Asker er av en slik alvorlig karakter, skulle disse derfor sjølsagt ha vært rapportert til Arbeidstilsynet. Arbeidsgiveren har i tillegg en plikt etter § 20 i loven til å registrere alle personskader eller sykdom som oppstår under utførelsen av et arbeid. Som en del av internkontrollsystemet i virk-

somheten skal dette registeret være tilgjengelig for Arbeidstilsynet, verneombudet, arbeidsmiljøutvalget og bedriftshelsetjenesten.

Jeg er kjent med at vold på arbeidsplassene er et omfattende problem, og at pleie- og omsorgssektoren er en særlig utsatt bransje i så måte. Det er imidlertid arbeidsmiljømyndighetenes erfaring at offentlig sektor generelt, og kanskje pleie- og omsorgssektoren spesielt, har en aktiv holdning til å innrapportere arbeidsulykker til Arbeidstilsynet. Det framgår av Arbeidstilsynets yrkesskadedestatistikk at det meldes et relativt høyt antall alvorlige yrkesskader fra helse- og sosialsektoren. I 1998 ble det meldt om ca. 5 000 skader innåfor denne sektoren.

Innrapporteringen til Arbeidstilsynet om arbeidsulykker bidrar først og fremst til oppbygging av etatens statistikk over yrkesskader og yrkessjukdommer. Dette er sjølsagt et svært viktig virkemiddel og grunnlag for etatens prioritering av det risikobaserte tilsynet og valg av særskilte satsingsbransjer. Jeg vil nevne at Arbeidstilsynet flere ganger de siste årene har rettet en slik særskilt innsats mot nettopp pleie- og omsorgssektoren. Arbeidsgiver har imidlertid også plikt til å melde yrkesskader til trygdekontoret for å sikre at arbeidstakeren får de rettigheter han har krav på som yrkesskadd etter folketrygdloven.

John I. Alvheim (Frp): Jeg takker statsråden for svaret.

Jeg tror ikke det er så mye galt ved regelverket, men det er oppfølgingen som svikter også i denne sammenheng. Arbeidsgiver har selvfølgelig plikt til å føre register over alle personskader som oppstår under utførelse av arbeidet. Å arbeide i et sykehjem, særlig i forhold til demente pasienter, kan medføre fare for fysiske skader av ganske alvorlig karakter. Det er derfor viktig at pleiepersonell ved disse institusjonene vies særlig oppmerksomhet i forhold til nettopp denne problematikken.

Vil statsråden sørge for at man på nytt gjennomgår sykehjemmenes rutiner når det gjelder å anmelde skader av dette slag? Og vil statsråden videre sørge for at kommunene som eier og driver sykehjemmene, blir bevisstgjort dette så sterkt som mulig?

Statsråd Sylvia Brustad: Jeg er enig med representanten Alvheim i at det er viktig at det regelverket vi har, følges opp. Og hvis det er yrkesskader, skal det som sagt sjølsagt meldes etter regelverket. De som eventuelt blir yrkesskadd, har også rettigheter etter lovverket dersom det er nødvendig.

Jeg lover representanten Alvheim at jeg vil ta med meg de signaler som har kommet gjennom dette spørsmålet, og at jeg vil drøfte saken med min kollega i Regjeringa, sosialministeren, for å se på om det er noe vi kan gjøre for å være enda mer sikker på at dette blir fulgt ordentlig opp.

Men la meg understreke, slik jeg gjorde i mitt hovedsvar, at man i pleie- og omsorgssektoren ut fra den oversikt vi har pr. i dag, generelt sett er flink til å melde inn yrkesskader og annet som skjer rundt i hele landet, slik at

det er en av de sektorene som kanskje er mest aktiv på dette området. Men jeg vil ta med meg de signalene som representanten Alvheim kom med. Jeg vil snakke med sosialministeren om det, og så får vi se om det er behov for å gjøre enda mer for å sikre at de som blir utsatt for dette, blir ivaretatt på en skikkelig måte.

S p ø r s m å l 1 3

Per Roar Bredvold (Frp): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til samferdselsministeren:

«Kongsvinger-distriktet har mange dagpendlere til Oslo som ønsker å benytte NSB. Dessverre er NSBs tilbud preget av ulik pris når det gjelder bruk av buss eller tog, og fleksibiliteten mellom å velge tog eller buss må betales med høyere billettpris. Pendlerne ønsker samme pris på tog/buss og mulighet til å velge alternativt tog eller buss ved kjøp av en billett uten at dette må koste ekstra.

Ser statsråden denne mulighet til pendlernes beste?»

Statsråd Terje Moe Gustavsen: Som representanten Bredvold tydeligvis kjenner til, finnes det et tilbud om månedsbillett som gir den etterlyste valgfriheten mellom tog og buss. Togreisende som ønsker denne fleksibiliteten, betaler et tillegg på 100 kr på månedsbilletten, som dermed er gyldig også for buss på strekningen samt bybussen i Kongsvinger. NSB anser dette for å være et godt tilbud, og at denne fleksibilitet har en merverdi for de reisende som det er betalingsvilje for.

Det er høyere pris på toget enn på buss på strekningen Oslo–Kongsvinger. Pendlerne ønsker samme pris på tog og buss, noe som betyr at billettprisene på tog vil måtte reduseres. Konsekvensene av en eventuell takstreduksjon for å få samme billettpris på tog og buss vil være krav om økt bevilgning over statsbudsjettet til kjøp av persontransporttjenester for å kompensere NSBs inntektstap. Jeg ønsker ikke å foreslå en slik prioritering innenfor samferdselsbudsjettet nå.

På denne bakgrunn mener jeg at NSB har etablert en ordning for de reisende i Kongsvinger-distriktet som bør kunne tilfredsstillende pendlernes ønske om muligheten til å alternere mellom tog og buss.

Per Roar Bredvold (Frp): Jeg takker statsråden for svaret.

Statsråden sier seg fornøyd med pendlernes og andre reisendes tilbud i Kongsvinger-distriktet. At dette tilbudet er til å leve med, er nok riktig, men målet for oss politikere i denne saken må være at flest mulig kan benytte det kollektive tilbudet. For noen reisende er det toget, mens det for andre er bussen, avhengig av hvor man bor langs reiseruta.

Synes ikke statsråden at det bør koste like lite å reise med det ene som det andre transporttilbudet fra til A til B, uavhengig av om det er en jernbanestasjon i nærheten?

Statsråd Terje Moe Gustavsen: Jeg er fullt ut enig med representanten Bredvold i at det er et mål å få flest

mulig til å reise kollektivt på denne strekningen så vel som på andre strekninger, og nettopp det at man her har klart å lage en kombinasjonsløsning, til en noe høyere pris, gir en slik mulighet.

Jeg uttrykte ikke at jeg var fornøyd med pendlernes situasjon. Jeg sa derimot at jeg opplever at man her har et akseptabelt tilbud til pendlerne. Jeg forstår at man her i noen sammenhenger kan reagere på ulikt vis, men det er nok en situasjon som i og for seg relativt mange må leve med i forhold til hvilke tilbud som er nærmest eget bosted. Jeg gjentar at hvis vi skal gjøre noe med dette, betyr det at vi må foreta større uttelling over statsbudsjettet til kjøp av tjenester. Som nevnt er jeg ikke innstilt på dette nå, men vi vil selvsagt komme tilbake til dette temaet ved framtidige forhandlinger.

Per Roar Bredvold (Frp): Jeg takker statsråden for svaret.

Så til konkretisering av valgfriheten ved kjøp av billett – å velge mellom buss eller tog alt etter hva som passer best den enkelte dag. Jeg mener at en slik fleksibilitet, men uten at det koster noe ekstra, vil føre til at flere vil kunne benytte det kollektive tilbudet. Deler statsråden disse tanker?

Statsråd Terje Moe Gustavsen: Jeg er sikker på at pris er bestemmende for hvor attraktivt kollektivtilbudet er, liksom vel som fleksibilitet og kapasitet er det. Det er nettopp å finne denne balansen som er viktig for at vi skal få folk til å bruke kollektive transportmidler. Og som jeg sa i mitt tilleggssvar: Dette vil vi ha med oss i de framtidige forhandlingene, men umiddelbart ser jeg ingen mulighet til å rette opp denne ulikheten mellom tog og buss.

S p ø r s m å l 1 4

Christopher Stensaker (Frp): Jeg vil stille samferdselsministeren følgende spørsmål:

«Statens Jernbanetilsyn fattet 14. mars 2000 vedtak om øyeblikkelig å stanse trafikken med svenske panoramavogner på Ofotbanen. NSB BA har krevd at vedtaket oppheves i og med at det strider mot internasjonale regelverk. Trafikken er nå satt i gang, mens regelverket tolkes. Dersom vedtaket til Statens Jernbanetilsyn hadde blitt tatt til følge, ville konsekvensene blant annet vært at det meste av godstransport inn og ut av Norge måtte opphøre.

Vil statsråden påse at Jernbanetilsynet kjenner regelverket?»

Statsråd Terje Moe Gustavsen: I jernbaneloven av 1993 § 5 første ledd heter det at rullende materiell skal være godkjent av departementet før det tas i bruk på kjøreveien, dersom ikke annet følger av internasjonale avtaler eller forskrifter fastsatt av departementet. I forskrift av 10. juli 1997 om tillatelse til å drive jernbanevirksomhet er myndigheten til å godkjenne materiell delegert fra departementet til Statens Jernbanetilsyn.

I den konkrete saken som representanten Stensaker viser til, har det oppstått uklarhet om hvordan det internasjonale regelverket skal forstås og håndteres i forhold til det nasjonale regelverk på dette området. Det er uansett tillagt Statens Jernbanetilsyn som fagmyndighet å kontrollere at det foreligger dokumentasjon på at materiellet er godkjent, også etter internasjonale regelverk. Tilsynet hadde ikke mottatt nødvendig dokumentasjon om at panoramavognene på Ofotbanen var godkjent etter det internasjonale regelverk, før materiellet ble satt i drift.

Tilsynet fikk imidlertid i forbindelse med at trafikken ble igangsatt, et brev fra NSB, der det ble dokumentert at NSB hadde foretatt nødvendige risiko- og sikkerhetsvurderinger av materiellet. På denne bakgrunn kunne toget begynne å trafikkere strekningen.

Når det gjelder påstanden om at vedtaket fra Statens Jernbanetilsyn bl.a. ville ha som konsekvens at det meste av godstransporten inn og ut av Norge måtte opphøre, vil jeg presisere at Jernbanetilsynet har fattet vedtak i en avgrenset sak, dvs. om framføring av panoramavogner på Ofotbanen. Dette gjelder en type vogner som ikke tidligere har vært i bruk i Norge. Denne saken har derfor ingen konsekvenser for godstrafikken.

L o d v e S o l h o l m hadde her igjen teke over presidentplassen.

Christopher Stensaker (Frp): Jeg takker statsråden for svaret.

Jeg håper at statsråden også vil medvirke til at det åpnes for større konkurranse på jernbanenettet, som regelverket nå gir muligheter for. Vil statsråden legge forholdene til rette for at det blir lettere for aktører innen jernbane å få tilgang til Jernbaneverkets skinnegang?

Statsråd Terje Moe Gustavsen: Når det gjelder hvorvidt vi skal tillate konkurranse på skinnegangen, er det et spørsmål som er til vurdering i departementet, og som Regjeringen vil komme tilbake til i forbindelse med framleggelsen av Nasjonal transportplan. Men jeg vil vel allerede nå kunne gi signaler om at det i alle fall på persontraffikkens side ikke vil bli noen stor oppmyking. Når det derimot gjelder godstransportområdet, vil vi vurdere hvorledes ulike former for konkurranse kan ha positiv effekt.

Christopher Stensaker (Frp): Jeg takker igjen statsråden for svaret, og jeg setter pris på at det nå vurderes en oppmyking når det gjelder å få andre aktører på banen, det gjelder både godstransport og persontransport. Og selv om man på det siste er litt mer reservert, er man i iallfall på rett vei.

Når det gjelder det første svaret, er det veldig greit. Men vil statsråden prøve å få til en oppmyking mellom det norske og det utenlandske regelverket når det gjelder tog i sin helhet, slik at man har mer internasjonale regler innen dette feltet istedenfor at hvert land har sitt eget spesielle regelverk?

Statsråd Terje Moe Gustavsen: Det er allerede etablert et omfattende internasjonalt regelverk som sikrer muligheten for bruk av materiell over landegrensene mellom de ulike lands jernbaneselskaper.

Når det gjelder klarheten om regeltolkningen, er det først og fremst knyttet til at vi nå har etablert Statens jernbaneselskap, og at man her må se de internasjonale reglene i forhold til den struktur vi nå har.

La meg til slutt føye til at uansett hvorledes vi tilrettelegger godkjenningsordninger her, vil det være sikkerheten for de reisende og for dem som ellers er sikkerhetsmessig utsatt for jernbanetrafikken, som vil være det som primært skal ivaretas.

S p ø r s m å l 1 5

Thore Aksel Nistad (Frp): Jeg vil få lov til å stille følgende spørsmål til samferdselsministeren:

«20. desember 1999 vedtok Stortinget å frita brøytebiler, utrykningskjøretøy og funksjonshemmede med parkeringsbevis for forflytningshemming å betale gebyr for bruk av piggedekk. Denne enkle forskriftsendring blir ikke ferdigbehandlet i Samferdselsdepartementet før i mai 2000, hele 5 måneder etter, og deretter sendt ut på høring i 6 uker.

Synes statsråden det er riktig bruk av ressurser å bruke hele 7 måneder på en så enkel forskriftsendring?»

Statsråd Terje Moe Gustavsen: Som følge av Stortingets anmodningsvedtak av 20. desember 1999 har Samferdselsdepartementet startet arbeidet med å endre forskriftene i samsvar med Stortingets ønske.

Ved alle forslag til lov- og forskriftsendringer stilles det imidlertid etter både forvaltningsloven og utredningsinstruksen krav til saksbehandlingen. Disse kravene, eksempelvis utredning av konsekvenser, høring og kunngjøring av endringene, gir også klare nedre begrensninger i forhold til tidsbruk. Sett hen til tidspunktet for Stortingets vedtak, var det derfor tidlig klart at et fritak ikke kunne fastsettes gjeldende for vintersesongen 1999/2000. I stortingsdebatten 20. desember 1999 gjorde da også tidligere statsråd Fjærvoll Stortinget oppmerksom på at fritaket først kunne gjøres gjeldende fra neste vintersesong.

Det sentrale for meg har derfor vært å få på plass et fritak før neste vintersesong kommer. Jeg kan derfor ikke se at det kan rettes kritikk mot ressursbruken i denne saken.

Thore Aksel Nistad (Frp): Jeg takker for svaret. Jeg er fullstendig klar over at man her har krav til behandlingen, men jeg synes at dette begynner å ta lovlig lang tid. Statsråd Fjærvoll var jo også inne på at når det gjaldt forflytningshemmede, kunne dispensasjonen muligens ordnes denne vinteren. Det har da ikke gått.

I avisene har man vært inne på at siden 1980 har antall ansatte i offentlig sektor her i Norge økt med 50 pst., mens man i Sverige faktisk har klart å redusere antall ansatte med 7 pst. Er det slik at følgene av flere ansatte blir at det tar lengre tid å foreta en saksbehandling? Er det med andre ord satt i system at papir sendes rundt om-

kring i flere måneder for å skaffe papirarbeid i det offentlige? Og har statsråden noen fremtidsrettede ideer om hvordan han vil redusere dette byråkratiet?

Statsråd Terje Moe Gustavsen: Når det gjelder selve saken, kom man relativt fort til at det her var nær umulig å skille mellom bevegelseshemmede og øvrige grupper som Stortinget vedtok at det burde gis dispensasjon for.

Når det gjelder en sammenheng mellom antall offentlig ansatte og saksbehandlingen, vil jeg si følgende: Veksten i antall offentlig ansatte har først og fremst vært innenfor de tjenesteytende områder, ikke minst når det gjelder helse og omsorg, og altså ikke i sentraladministrasjonen. Og jeg vil også si det på den måten at ikke minst har Stortinget, men også denne regjeringen vært opptatt av at vi i forskrifts- og lovsaker skal ha en ansvarlig behandling. Det skal selvsagt kombineres med en effektiv ressursbruk, og det er utfordringen for Regjeringen, som vi selvsagt hele tiden tar fatt i. Men jeg synes det er urimelig å bruke forholdet mellom antall offentlig ansatte og saksbehandlingstiden i forskriftssaker på denne måten.

S p ø r s m å l 1 6

Thore Aksel Nistad (Frp): Jeg må få lov til å stille enda et spørsmål til samferdselsministeren:

«Gjøvikbanen er kun 12 mil lang, men den korte jernbanestrekningen ligger administrativt under både NSB Nærtrafikk og NSB Mellomdistanse.

Synes statsråden at dette er en effektiv og fremtidsrettet drift av en så kort jernbanestrekning?»

Statsråd Terje Moe Gustavsen: NSB BA er organisert som et eget selskap, og selskapets styre og daglige ledelse har ansvaret for å tilrettelegge for en mest mulig hensiktsmessig og rasjonell togdrift. I dette ligger det også at NSB må ha frihet til å vurdere og utvikle interne organisasjonsformer som er framtidsrettet og kan møte kravene fra markedet. NSB arbeider kontinuerlig med å videreutvikle bedriften i tråd med etterspørselen fra de reisende. Et viktig virkemiddel i dette arbeidet har for NSB vært å utvikle nye merkevarer som gir kundene et moderne tilbud med en god kvalitet. Dette er også en tilpasning som er innrettet mot den omfattende satsingen på nytt materiell som vil bli satt i drift fram mot 2002.

NSB Kortdistanse skal i hovedsak dekke reiser på inntil 45 minutter rundt de store byene, mens NSB Mellomdistanse tilpasser tilbudet til kunder på strekninger fra 45 minutter til tre timer. Disse kundegruppene har klart forskjellige behov med hensyn til forhold som f.eks. reisehastighet, komfort, frekvens og stasjonsfasiliteter. NSB vurderer løpende hvilken organisasjon som er mest hensiktsmessig i forhold til markedsutviklingen og ønsket om en mest mulig effektiv drift.

Thore Aksel Nistad (Frp): Jeg takker for svaret. Jeg er klar over at NSB har fått en god del frihet til å avgjøre

forskjellige ting, og at de nå satser på nye togsett og under nye merkenavn. Men tross alt er denne korte strekningen på 12 mil delt mellom to enheter. NSB Mellomdistanse, som har endestasjon Gjøvik, ønsker å nedlegge sporet fra Jaren til Gjøvik og erstatte denne strekningen med buss. På den korte strekningen på 12 mil skal man altså først kjøre buss halvparten av strekningen, og så skal man settes av på Jaren og gå over på det som man kaller nysatsingen, som er NSB Nærtrafikk, og ta den videre inn til Oslo.

Er det dette statsråden mener er fremtidsrettet og skal ta nye markedsandeler? – Jeg vil nevne at markedsandelen går bare nedover på Gjøvikbanen.

Statsråd Terje Moe Gustavsen: Som jeg svarte på et spørsmål her i Stortinget for kort tid siden om Gjøvikbanen, er jeg kjent med at NSB vurderer ulike alternativer i forhold til framtidige persontransporttjenester på denne strekningen. Ett av alternativene som vurderes når det gjelder videre togdrift på Gjøvikbanen, er å slå sammen den regionale og den lokale togdriften, opplyser NSB.

Jeg ser fram mot at vi får vurderinger av hvorledes vi kan få et best mulig tilbud på denne strekningen. Det er det som er det aller viktigste, viktigere enn hvorvidt dette deles mellom to deler i NSB – eventuelt at det går inn i lokaldelen. Når disse ulike alternativene foreligger, vil det måtte skje en helhetsvurdering til beste for passasjerene på strekningen.

Thore Aksel Nistad (Frp): Jeg er glad for at statsråden vil ha et best mulig tilbud på denne strekningen, for det vil vi alle sammen. Men det er vel ikke akkurat det NSB driver med når det gjelder Gjøvikbanen – der går man klart i motsatt retning.

I Sverige har private tatt over mange strekninger, og de har vel i dag over halvparten av persontrafikken i Sverige. Er det en mulighet for at man kan sette Gjøvikbanen ut på anbud og heller få andre operatører til å drive denne banen etter samme system som svenskene har gjort? Er ikke det en mer fremtidsrettet måte, når NSB tydeligvis ikke har til hensikt å drive denne banen på en forsvarlig måte?

Statsråd Terje Moe Gustavsen: Jeg legger til grunn at NSB ønsker og vil gi det best mulige tilbud til de reisende på denne strekningen innenfor de rammer som er trukket opp. Jeg tar for gitt at det ligger i bunnen for enhver vurdering.

Når det gjelder spørsmålet om andre operatører, så er det lite aktuelt å vurdere nå. Vi må se an utviklingen på banen, vurdere de alternativer som kommer opp, og trekke de nødvendige konklusjoner når vi skal inngå forhandlinger om kjøp av nye persontrafikk-tjenester for 2001-2002.

S p ø r s m å l 1 7

Terje Knudsen (Frp): Jeg har et spørsmål til samferdselsministeren:

«Møkster og Litlakalsøy er to øyer ytterst mot havet i Austevoll kommune som er helt avhengig av båt. HSD har nå fratatt øyfolket katamaranen som trafikkerer øyene i dag, og erstattet den med en mindre enskrogsbåt med langt dårligere standard som gir utrygghet. Her blir det ikke tilgjengelighet for rullestolbrukere. Barnevogner må bæres på utsiden fra landgang til salongdør. Skoleelever får dessuten en utrygg skolevei.

Hva vil statsråden gjøre for å gjenopprette båttilbudet og derved gi øybeboerne tryggheten tilbake?»

Statsråd Terje Moe Gustavsen: Spørsmålet omhandler endringer i standarden på en lokal båt rute i Hordaland ved at ruten nå trafikkeres med et annet fartøy enn tidligere. Jeg forutsetter at det innsatte fartøyet tilfredsstiller de kravene som sjøfartsmyndighetene stiller for å ferdes i de aktuelle farvannene. I Norge er fylkeskommunene tillagt ansvaret for den lokale kollektivtransporten, herunder lokale båt ruter. Jeg forutsetter derfor at de endringene som det refereres til, er skjedd i forståelse med Hordaland fylkeskommune. På denne bakgrunn finner jeg det ikke riktig av meg å komme med føringer overfor fylkeskommunen med hensyn til lokale prioriteringer på dette området.

Terje Knudsen (Frp): Jeg takker statsråden for svaret, men kan ikke si meg tilfreds med det. Det er mulig fylkeskommunen har fulgt prosedyrene ved at man her har tatt en båt som tilsvarende det man kan forvente rent teknisk, men lokalt er man ikke fornøyd. Den nye båten tar bare 58 passasjerer, mens katamaranen «Westcruise», som har vært benyttet i sambandet siden 1993, tok 98. Man har valgt et mindre fartøy, og man har faktisk også redusert rutetilbudet med to dager i uken.

Den nye båten gikk i går sin første tur i sambandet, og måtte avvise 15-20 ungdomsskoleelever. Skolebussen måtte holdes igjen, mens båten hentet resten av elevene. I båten må man passere en høy terskel og deretter ned en trapp med to trinn, og trange forhold gjorde det nesten utilgjengelig for rullestol. Det viste seg også at det kun er plass til én barnevogn eller rullestol, og i går medførte dette at barnevogn nummer to måtte klappes sammen og legges på dekk.

Mener statsråden av øyboerne for ettertiden må avspises med slike kummerlige forhold?

Statsråd Terje Moe Gustavsen: Ut fra den beskrivelse representanten Knudsen gir, er det selvsagt ikke vanskelig å ha forståelse for at det oppstår misnøye. Men når vi har lagt dette ansvaret til fylkeskommunene, må det også være fylkeskommunens ansvar å sette seg inn i forholdene, eventuelt ta konsekvensen av den misnøye og de forhold som her ligger, også hva angår forholdene for de bevegelseshemmede.

Terje Knudsen (Frp): Hovedbegrunnelsen for fylkeskommunen for å foreta skifte av båt har vært økonomisk. Det man skylder på, er økning av dieselavgiftene og generell økning av dieselpriene.

Jeg må få legge til: Det er svært værhardt på denne strekningen, og til tider har skoleelevene kvidd seg veldig til hjemreisen på dager med hard vind. Og det man nå frykter med en enskrogsbåt, er at man får dårligere forhold. Det er heller ikke klart for de næringsdrivende, landhandleriene, om den nye båten har plass til å ta med fersk mat, som melk, brød, frukt og grønnsaker, som behøves to ganger i uken. I og med at lørdagsbåten er kuttet, vil man heller ikke få ut medisiner om lørdagen til spesielt Litlakalsøy, hvor det bor mest eldre mennesker. Det hevdes også lokalt at ved valg av båt fikk noen av anbyderne muntlig tilleggsinformasjon etter fristen for anbudsinnlevering.

Vil ikke statsråden nå se til at man nå får orden på dette, og bedre tilbudet heller enn å redusere det?

Statsråd Terje Moe Gustavsen: Vi er vel kjent med den kostnadsvekst som har vært også innenfor lokalbåttrafikken som følge av økte oljepriser og avgifter, og det er vurderinger som vil bli tatt i forhold til revidert nasjonalbudsjett.

Når det gjelder de øvrige sidene ved dette båtalternativet, forutsetter jeg at de nødvendige signaler sendes fylkeskommunen, også når det gjelder de næringslivsmessige forhold, og så må det bli opp til fylkeskommunen å vurdere eventuelle konsekvenser av dem.

S p ø r s m å l 1 8

Torbjørn Andersen (Frp): Jeg vil få stille følgende spørsmål til vår samferdselsminister:

«Norsk næringsliv har langt høyere transportkostnader enn sine utenlandske konkurrenter. Transport av tømmer er eksempelvis 35 pst. høyere i Norge enn i Sverige og Finland. I våre naboland er maksimal tillatt totalvekt 60 tonn for vogntog, mens den i Norge er 50 tonn. Samtidig er største tillatte vognlengde 25,25 meter i disse landene mot 22 meter i Norge (for tømmertransport). I tillegg er diesellavgiftene ca. 40 pst. høyere i Norge.

Hva gjør Regjeringen for å harmonisere rammevilkårene på disse områdene?»

Statsråd Terje Moe Gustavsen: Rammebetingelsene for norsk næringsliv påvirkes av en rekke forhold, bl.a. de representanten Andersen tar opp i sitt spørsmål. Et viktig transportpolitisk utgangspunkt for fastsetting av drivstoffavgiftene er de kostnader transportvirksomheten påfører samfunnet. Dette er kostnader knyttet til vegslitasje, ulykker og luftforurensning. Nyere utredninger tyder ikke på at diesellavgiftene er for høye vurdert i forhold til disse kostnadene. Regjeringen legger generelt stor vekt på å forbedre norsk næringslivs konkurransevne. På denne bakgrunn vil Regjeringen i revidert nasjonalbudsjett foreta en helhetlig vurdering av drivstoffavgiftene. Jeg kan derfor ikke kommentere dette nærmere nå.

Når det gjelder spørsmålet om økt maksimalt tillatt totalvekt og lengde på kjøretøy til henholdsvis 60 tonn og 25,25 meter, foreligger det et forslag fra Vegdirektoratet. Samferdselsdepartementet har bedt om en nærmere vur-

dering av konsekvensene for miljø og trafiksikkerhet, og investeringer i og vedlikehold av vegnettet før Vegdirektoratet kan sende sitt forslag på høring. Ifølge Vegdirektoratet kan saken sendes på høring høsten 2000.

Torbjørn Andersen (Frp): Jeg takker statsråden for svaret.

Først vil jeg få si at dersom Norge innfører de samme kjøretøybestemmelsene som Sverige og Finland har, vil dette alene eksempelvis kunne redusere transportkostnadene bare på tømmer med 200 mill. kr i året, tilsvarende ca. 25 kr pr. kubikkmeter tømmer. I tillegg vet vi at norske vogntog har over 100 000 kr mer i årlige utgifter enn svenske og finske vogntog bare på grunn av høyere norske avgifter. Dieselpriisen er 3,30 kr rimeligere i Finland, og en kan jo spørre seg hvorfor i all verden det er blitt slik. På dette området ser vi at handelen med tømmer f.eks. flyter stadig friere over landegrensene, fra Russland, fra Baltikum. I en slik situasjon taper norske transportører, og distriktene taper – og dette dreier seg først og fremst om norske distrikter. Det må bli bedre rammevilkår for denne næringen.

Statsråd Terje Moe Gustavsen: Spørsmålet om avgifter vil jeg ikke kommentere nærmere, og viser til mitt hovedsvar.

Når det gjelder spørsmålet om vognlengde og tillatt totalvekt, er det åpenbart at en endring av disse bestemmelsene vil gi næringslivet fordeler. Men det er samtidig sånn at det vil få trafiksikkerhetsmessige konsekvenser, det vil få miljømessige konsekvenser og det vil få konsekvenser for vårt veinett, som for en stor dels vedkommende ikke er dimensjonert for slike vekter. Det er ut fra en totalvurdering av næringslivets kostnadssider og de øvrige elementer jeg nå refererte, vi etter en høring vil måtte trekke en konklusjon på hva som skal være tillatt i fremtiden.

Torbjørn Andersen (Frp): Denne saken har både viktige samferdselsmessige og næringspolitiske så vel som distriktpolitiske aspekter som Regjeringen bør ta på fullt alvor og gjøre noe med så fort som mulig. Norsk transportnærings rammevilkår er ikke bare et avgrenset problem for transportnæringen selv. Vi vet jo alle at de norske – eller skal vi si særnorske – ekstrakostnadene som transportnæringen pålegges, overføres til det øvrige næringsliv, som igjen får svekket sin konkurransevne i et stadig mer internasjonalt marked der fri konkurranse over landegrensene er det framtreddende. Rammevilkårene for norsk tømmertransport er et godt eksempel i så måte, for det er vel ingen tvil om at både distriktene, skognæringen og norske arbeidsplasser blir tapere når f.eks. norske kjøretøybestemmelser, særnorsk avgiftspolitik, skaper lite konkurransedyktige rammevilkår for transportnæringen. Slik bør det ikke fortsette, og det bør gjøres noe raskt, innen fem eller ti år.

Statsråd Terje Moe Gustavsen: Regjeringen er svært opptatt av å styrke forholdene for norsk næringsliv, og

jeg er skjønt enig i at samferdselsspørsmålene står sentralt i den sammenheng. Men når det gjelder spørsmålet om å utvide vognlengde og totalvekt, inneholder det mange elementer som vi må ha en forsvarlig behandling av. Det vil vi sørge for, og treffe en beslutning på et tidspunkt der materialet er godt nok til å kunne avveie alle sider ved en slik sak.

S p ø r s m å l 1 9

Odd Einar Dørum (V): Jeg tillater meg å stille dette spørsmålet til fiskeriministeren:

«Byutvikling i Bjørvika er bredt akseptert som viktig. Det har en tid vært konflikt om råderetten over deler av området mellom Oslo kommune og Oslo havnevesen.

Vil det bli tatt initiativ for å løse konflikten, slik at kommunen helhetlig kan disponere også havnevesenets arealer for å få til byutvikling i området, og gjennom eiendomsutvikling få pengebidrag til delfinansiering av senketunnelen på E18?»

Statsråd Otto Gregussen: Oslo havnevesen er en kommunal bedrift eiet av Oslo kommune. Oslo havnevesen er derfor ikke noen selvstendig grunneier. Den grunn Oslo havnevesen disponerer for havneformål, eies av Oslo kommune selv. Det gjelder også havnearealene i Bjørvika. Dette betyr imidlertid ikke at kommunen fritt kan disponere disse arealene.

Ved at havnene opphørte som selvstendige rettssubjekter og i stedet ble kommunale etater da gjeldende havne- og farvannslov av 1984 trådte i kraft 1. januar 1985, overtok kommunene også eiendomsretten til de arealer havnene tidligere selv hadde eiet. Hensikten med denne overtakelsen var at kommunene skulle bruke disse arealene for å drive sin havnevirksomhet. For nettopp å sikre havnevirksomheten ble bestemmelsen i den gamle havneloven av 1933 om at havnekassens aktiva bare kunne brukes til havneformål, videreført i havne- og farvannsloven av 1984. Dersom havnekassens arealer blir tatt i bruk til annet enn havneformål, krever bestemmelsen at havnekassen tilføres kompensasjon etter markedspris for de angjeldende arealene.

Ved behandlingen av St. meld. nr. 46 for 1996-97, Havner og infrastruktur for sjøtransport, uttalte samferdselskomiteen i Innst. S. nr. 254 for 1996-97 på side 15, første spalte, at denne regelen også må gjelde i framtiden. Stortinget sluttet seg til dette.

Stortinget har sluttet seg til at Oslo havn skal være nasjonal havn, og staten har derfor en interesse av hvordan Oslo kommune forvalter sine havnearealer og driver sin havnevirksomhet. Den havnevirksomheten som må vike plassen for byutviklingen i Bjørvika, må flyttes til andre steder, og det er pekt på de muligheter som foreligger for å få opparbeidet erstatningsarealer andre steder i havnen.

Utover dette er konflikten mellom byutviklingsinteressene og havneinteressene i Bjørvika en intern kommunal sak som Oslo kommune selv må løse innenfor lovens grenser. Dersom havnetrafikken skal flyttes, er det i prinsippet ikke noe i veien for at de eiendommer i Bjørvika

som tilhører Oslo kommunes havnekasse, kan disponeres til byutviklingsformål. Loven krever imidlertid i dette tilfellet at Oslo kommunes havnekasse tilføres markedsverdien av disse eiendommer. Det beløp et eventuelt salg av disse eiendommene innbringer, kan derfor ikke brukes til finansiering av senketunnelen. Disse midlene må overføres havnekassen i overensstemmelse med bestemmelsene i havne- og farvannsloven.

Odd Einar Dørum (V): Jeg er vel kjent med den logikk som nå ble framført av statsråden på alle punkter. Grunnen til at spørsmålet mitt ble stilt, var at regjeringen Jagland og regjeringen Bondevik ønsket utvikling i Bjørvika basert på spleis og dugnad. Stortingsflertallet etablerte en opera i Bjørvika, og de to regjeringer jeg nevnte, sa da at infrastrukturen i området måtte man samarbeide om.

Alle er enige om at statskassen ikke kan finansiere infrastrukturen alene, det må komme penger fra Oslo bystyre som man er villig til å gi og prioritere innenfor bomringen for Oslo.

Når jeg har reist spørsmålet, er det fordi muligheten til å få til en utvikling i området går på en helhetlig eiendomsutvikling hvor både staten og kommunen samtidig er aktører. Hvis ikke staten og kommunen kan samordne sine interesser, får man ikke til en helhetlig utvikling, man får ingen løsning. Og når jeg gir utfordringen til fiskeriministeren, er det fordi han som regjeringsmedlem kan bidra til å sikre den dugnadsånd som regjeringen Jagland og regjeringen Bondevik prøvde å få til gjennom spleis og dugnad, og få finansiert infrastrukturen i dette området og unngå å belaste samferdselsbudsjettet andre steder. Så jeg gjentar spørsmålet om det vil bli tatt initiativ til å løse denne konflikten.

Statsråd Otto Gregussen: Som jeg sa i mitt hovedsvar, er det min vurdering at det innenfor de fullmakter som gjelder, og gjeldende lover, ikke er anledning til det som er foreslått når det gjelder å bruke av havnekassens midler til formål som ikke har med havnas drift å gjøre. Jeg vil i den forbindelse gjøre oppmerksom på at havner i stor grad er finansiert ved avgifter fra brukerne av havna, og det som skjer hvis man foretar slike grep som foreslås, er at man krysssubsidierer fra én sektor til en annen – fra en gruppe brukere til andre formål i det samme området der disse brukerne opererer.

Odd Einar Dørum (V): Jeg konstaterer at mens tidligere fiskeriminister Lars Peder Brekk i et skriftlig svar til representanten Foss var villig til, på generelt grunnlag, å føre dialog om den såkalte Fjordbyen, så sitter den nåværende fiskeriminister og holder fast på en lov.

Jeg skal dra resonnementet. Eiendomsutvikling på Oslo havn er delvis selvfølgelig et resultat av havn, men en del av eiendomsverdien følger av at det har skjedd en byutvikling som prissetter dette på en slik måte at verdien er større enn at det alene har vært havn. Derfor må man på en eller annen måte finne en løsning. Og så lenge man ikke bidrar til løsningen, men lar ballen gå tilbake

fra statsråden til kommunen, som nå ha vært linjen i mange år, så ender man til slutt opp med å få en opera i et veikryss uten at noen bidrar. Jeg synes med respekt å melde det er lite kreativt og det er dårlig dugnadsånd, og jeg hadde ventet bedre fra den nye regjeringens side.

Statsråd Otto Gregussen: Regjeringen er selvsagt innstilt på at man skal ha en aktiv dialog med brukerne av Oslo havn. Men i tillegg til de problemene som oppstår i forbindelse med det representanten Dørum nevner, er det også slik at havnas behov heller ikke er blitt ivarettet innenfor de muligheter man har vært i stand til å se til nå.

Det er fortsatt slik at det fins formelle begrensninger i loven for hva disse midlene skal kunne brukes til, og det må vi velge å forholde oss til inntil videre.

S p ø r s m å l 2 0

Harald T. Nesvik (Frp): Jeg vil få lov til å stille følgende spørsmål til fiskeriministeren:

«Selfangstskutene som nå kommer tilbake etter fangst i Østisen, rapporterer om enorme mengder av sel. Dette medfører at fiskebestandene som det kan fangstes på, blir mindre som følge av at selen spiser et betydelig antall kilo med fisk i døgnet.

Hva vil statsråden nå foreta seg slik at bestanden av sel kan reduseres betydelig i årene som kommer?»

Statsråd Otto Gregussen: Norge driver i dag og har tradisjonelt drevet selfangst i to ulike områder. Vi fanger klappmyss og grønlandssel i Vesterisen, og vi fanger grønlandssel i Østisen. I Østisen viser de nyeste estimate- ne for bestanden at det er rundt 2,2 millioner dyr, mens antall dyr i Vesterisen er estimert til 590 000 dyr.

Beregninger foretatt av Fiskeriforskning, viser at de sel- og hvalbestandene vi har tall for, i et gjennomsnitt år til sammen spiser ca. 1,9 millioner tonn av kommersielle fiskeslag i Barentshavet. Det er omtrent like mye som vi fisker av de samme bestandene.

Problemstillingen som representanten Harald T. Nesvik ønsker besvart, er knyttet til bestanden av grønlandssel i Østisen. Denne bestanden er russisk forvaltningsansvar. Det settes kvoter for uttak av bestanden etter internasjonale forvaltningsprinsipper gjennom behandling og rådgivning fra det internasjonale havforskningsrådet, ICES.

På bakgrunn av bl.a. høy ungedødelighet i bestanden har forskerne tilrådd en kvote på 31 600 voksne dyr i år 2000.

Gjennom forhandlinger med Russland i den blandede norsk-russiske fiskerikommisjonen har Norge i år fått til- delt en kvote på 5 000 voksne dyr. Norsk selfangst har derfor ut fra de rammebetingelsene som i dag foreligger, liten innvirkning på bestandsutviklingen av grønlandssel i Østisen.

Norge har i år tatt sin kvote i Østisen. Det vil også i de kommende år bli lagt til rette og utformet virkemidler med sikte på at kvotene i Østisen skal tas, enten ved

norsk fangst, russisk fangst eller ved en kombinasjon av norsk og russisk fangst, slik det er i dag.

Fiskerimyndighetene har to målsettinger for selfangsten: økt lønnsomhet og økt fangst sett ut fra et flerbestandsperspektiv.

For å bidra til å nå disse målsettingene har myndighe- tene iverksatt ulike typer virkemidler. Vi har siden 1991 gitt driftsstøtte til fartøyene som har drevet selfangst, og til mottaksanlegg for sel. Videre støtter vi ulike informa- sjonsprosjekter med sikte på å øke kunnskapen om nor- ske prinsipper for flerbestandsforvaltning. Det gis også betydelig støtte til prosjekter hvor formålet er produkt- utvikling og markedsføring av selprodukter.

Det arbeides for at selbestanden på sikt skal bli en verdifull ressurs som kan være med på å bidra til den be- tydelige verdiskapingen som i dag finner sted innenfor fiskerinæringen.

Harald T. Nesvik (Frp): Jeg takker statsråden for svaret, men jeg må si at det vitner om at Regjeringen leg- ger seg på en meget passiv linje når det gjelder denne problemstillingen. Man snakker ut fra et flerbestandsvir- kemiddel, man snakker ut fra hva internasjonale forskere driver på med, og hva de legger til grunn.

Det som er årsaken til spørsmålet mitt, er selvfølgelig at når det er snakk om en kvote på 31 000 dyr av en be- stand på 2,2 millioner dyr bare i Østisen, sier det seg selv at dette er et problem som vi i hvert fall ikke klarer å løse innenfor de kvotene som i dag settes.

Spørsmålet mitt til statsråden blir: Hva vil denne re- gjeringen gjøre i forbindelse med forhandlinger med Russland? Vil man legge press på Russland for å få øke uttaket av antall dyr i Østisen? Hvordan vil man gripe dette an? For jeg regner med at også fiskeriministeren ser den høye selbestanden som et betydelig problem for norsk fiskerinæring.

Statsråd Otto Gregussen: Jeg er enig med represen- tanten Nesvik i at den store selbestanden er et betydelig problem for norsk fiskerinæring. Men også dette er et spørsmål som vi må løse innenfor rammen av de interna- sjonale regler som gjelder. Det er i vår interesse på både kort og lang sikt at vi bidrar til at internasjonale avtaler, internasjonalt samarbeid, er rammen for samarbeidet om ressursforvaltning.

Vi fører ikke en passiv linje i denne saken. Vi har mø- ter årlig i den norsk-russiske kommisjonen, vi skal ha et ekstra møte i sommer, og det er klart at de nye opplys- ningene som vi får om utviklingen i denne bestanden, blir tema for dette møtet.

Harald T. Nesvik (Frp): Det er det at man skal legge så stor vekt på hva de internasjonale forskerne sier, som gjør meg veldig bekymret. Det har man gjort i forbindel- se med hvalen, og jeg har vel knapt nok hørt en forsker innenfor disse områdene som godtar en økt beskatning av disse dyrene.

Jeg må si at jeg håper i hvert fall at denne regjeringen legger mer vekt på å få redusert bestanden enn det tidligere regjeringer har gjort, for nå begynner dette problemet å bli enormt. Jeg tror ikke det tar lange tiden med den bestanden vi har nå, før selen begynner å komme innover finnmarkskysten og vider nedover kysten, og da skal vi virkelig få høre ramaskrikene nok en gang både når det gjelder sykdommer, ødelagte garnlenker og annet.

Spørsmålet mitt til fiskeriministeren er: Vil fiskeriministeren komme tilbake til Stortinget med en melding som omhandler norsk selfangst og perspektiver for den i fremtiden, slik at vi nå virkelig kan få en giv i arbeidet for å få fjernet flest mulig av disse dyrene?

Statsråd Otto Gregussen: Etter min oppfatning er det ingen grunn til at representanten Nesvik skal være bekymret for at man legger tilrådinger fra internasjonale forskere til grunn. De internasjonale forskerne konstaterer at man har med veldig høye bestander å gjøre. Det som imidlertid er et problem med utviklingen av denne næringen, er at det har vært vanskelig å skaffe et marked for disse produktene, fordi det i markedet nærmest har vært politisk motstand mot omsetningen av disse. Det er i hvert fall et problem for oss i Vesten.

Hvert år tar vi opp spørsmålet om hvordan vi skal utvikle denne fangsten videre, og dette vil selvsagt bli meldt til Stortinget på behørig måte.

S p ø r s m å l 2 1

Steinar Bastesen (TF): Jeg har følgende spørsmål til fiskeriministeren:

«I de senere årene har vi opplevd at trålkonsesjonene er konsentrert på færre og færre hender. Vi ser også en tendens til at konsesjonene forsvinner ut fra Nord-Norge, og dette problemet forsterkes ytterligere ved at leveringsplikten ikke overholdes.

Ser statsråden dette som et problem, og hvilke tiltak ser han for seg igangsatt for å stanse denne utviklingen?»

Statsråd Otto Gregussen: Til grunn for spørsmålet ligger tre premisser – trålkonsesjoner konsentreres på færre hender, konsesjoner forsvinner ut fra Nord-Norge, og leveringsforpliktelser overholdes ikke. Jeg skal ikke her og nå ta standpunkt til om disse premissene er riktige i forhold til hele trålflåten. Ut fra spørsmålet antar jeg at det først og fremst siktes til situasjonen for ferskfisktrålerflåten.

For denne gruppen har det vært en tendens til konsentrasjon av eierskap til større grupperinger, og at det reelle eierskapet og den overordnede styringen av virksomheten har blitt lokalisert et annet sted enn tidligere, selv om fartøyene har forblitt registrert på samme sted. «Et annet sted» har imidlertid ikke nødvendigvis vært utenfor Nord-Norge.

I utgangspunktet mener jeg at det vil være uheldig om en enkelt eller noen få aktører oppnår kontroll med for mange fiskefartøy. Jeg ønsker en fiskerinæring som bidrar til levedyktige kystsamfunn gjennom en allsidig og

varierte struktur, både på land og sjø. Jeg tror at dette bl.a. oppnås gjennom en differensiert flåtestruktur, både med hensyn til lokalisering og eierskap. Jeg er i prinsippet derfor positiv til det taket den forrige regjeringen satte når det gjelder konsentrasjon av eierskap i fiskeflåten.

På den annen side: Ferskfisktrålerkonsesjonene ble delt ut for å oppnå en helt spesiell hensikt. Hensikten var at konsesjonene skulle bidra til å skape stabile arbeidsplasser, sysselsetting, på land. Konsesjonene skulle bidra til velferd i regionene. Dette betyr imidlertid at hensynet til å trygge arbeidsplassene, som f.eks. nå i Hammerfest, må stå sentralt når man skal vurdere en sak som den aktuelle mellom Norway Seafoods og Findus.

Derfor er dette vanskelige saker, og situasjonen for denne trålergruppen er nok annerledes enn for fiskeflåten for øvrig. Dette må også tas i betraktning når man anvender generelle eierskapsbegrensninger på ulike fartøygrupper.

Når det gjelder leveringsforpliktelser til industrien, har en rekke av ferskfisktrålerne slike forpliktelser. Det har vært mye snakk om at disse ikke overholdes, og for å få brakt klarhet i dette, er vi nå i ferd med å gjennomføre en undersøkelse i de aktuelle fylkene om i hvilken grad forpliktelsene ble oppfylt i 1999. Så langt resultatene er klare, kan vi konstatere at det er store variasjoner mellom fartøyene.

La det være klart: Disse konsesjonene ble ikke delt ut for at den enkelte fartøyeier skulle oppnå egen vinning gjennom fiske, men for å støtte opp under industrivirkomheten.

Jeg vil være villig til å diskutere hvordan vilkårene konkret skal forstås og praktiseres i ulike situasjoner hvor landindustrien har andre råstoffkilder. Jeg vil derimot ikke være villig til å diskutere prinsippet – det er ikke et tema å se bort fra leveringsvilkårene. Dette vil bli formidlet til det enkelte rederi, i klartekst, når gjennomgangen er avsluttet. Jeg skal ikke her og nå sluttbehandle den enkelte sak. Rederiene skal få anledning til å kommentere undersøkelsen og forklare bakgrunnen for at det er levert som det er. Målet er imidlertid at så mye som mulig av råstoffet fra disse trålerne skal komme industrien til gode og danne grunnlag for aktivitet i regionen.

Steinar Bastesen (TF): Jeg takker statsråden for svaret, som var klargjørende på den måten at han deler mitt syn når det gjelder en differensiert flåtegruppe. Allikevel ser vi i dag at uthuling av deltakerloven med dispensasjoner gir en uønsket konsentrasjon av rettigheter på få hender. Ved utvidete dispensasjoner vet vi ikke ordet av det for trålerrederiene er på børs, og hvis det skjer, da er vi ille ute å kjøre.

Min største bekymring er imidlertid det som skjer innenfor kystflåten, og de rettighetene som er tildelt båter som også konsentreres på færre ved omgåelse av regelverk. Hva har statsråden tenkt å gjøre med det?

Statsråd Otto Gregussen: Det var godt å høre at representanten Bastesen og jeg har samme syn når det gjelder behovet for en differensiert fiskeflåte. Jeg tror ikke at

vi kommer til å oppleve det som et problem om eierskapet til trålerrederiene eller industribedriftene endres. Poenget er at de vilkår som gjelder, de forutsetninger som har vært grunnlaget for tildeling av konsesjoner, ikke endres. Disse konsesjonene skal brukes til å sikre sysselsetting på land.

Når det gjelder den faren man ser for konsentrasjon av eierskap i kystflåten, må man selvsagt følge med og se til at deltakerloven praktiseres etter sin bokstav. Jeg har ingen planer om å foreslå endringer i deltakerloven. Fiskeflåten skal i prinsipp og i praksis være eid av aktive fiskere. Hvis så ikke er tilfellet, må det tas tak i.

Steinar Bastesen (TF): Jeg takker igjen statsråden for svaret. Vi er enige også på det punktet. Her gjelder det å passe på, for det er en uønsket utvikling som har pågått i løpet av de siste ti årene.

Jeg skal komme med en saksopplysning: Statsråden er sikkert kjent med den rapporten som nylig er kommet fra Finnmark, hvor det fremgår at 15 av 19 trålere bryter leveringsforpliktelsene som de har overfor anlegg i Finnmark. Det er bekymringsfullt.

En annen ting, som kanskje er litt på sidelinjen: I bladet Fiskaren av 28. april står det at gytetorsken har blitt redusert med 70 pst. siste år. Her er visst rikelig å bli fattig av. Jeg håper statsråden er enig med meg når jeg anmoder om at her må drastiske tiltak iverksettes.

Statsråd Otto Gregussen: Jeg er enig med Steinar Bastesen i at det er bekymringsfullt hvis vi står foran en dramatisk forverret ressursituasjon når det gjelder torsk. Jeg klarer imidlertid ikke å se at det er en logisk sammenheng mellom hvor de norske trålerne har levert sine kvoter, og bestandssituasjonen.

Presidenten: Spørsmåla 22, 23 og 24, frå representantane Tor Nymo, Øyvind Korsberg og Torbjørn Andersen til miljøvernministeren, vil bli svara på av fiskeriministerens på vegner av miljøvernministeren.

S p ø r s m å l 2 2

Tor Nymo (Sp): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til miljøvernministeren, som jeg forstår vil bli besvart av fiskeriministerens:

«For å ha en beredskap ved ras og rasfare i en isolert Tamokdal besluttet Balsfjord formannskap nylig å opprette en beredskapstrasé for snøscooter. Ifølge avisa Nye Troms var denne tenkt brukt dersom fylkesveien ble stengt og man ikke hadde andre transportmuligheter. Fylkesmannen har underkjent det kommunale vedtaket, fordi det ikke i loven er hjemmel for en slik løype.

Hva kan statsråden gjøre for at folk og forsyninger i nødvendig omfang kan bringes frem i en eventuell krisesituasjon?»

Statsråd Otto Gregussen: Jeg vil allerede innledningsvis presisere at lov om motorferdsel i utmark og

vassdrag ikke hindrer transport av folk og forsyninger i en slik krisesituasjon som er beskrevet i spørsmålet.

Lovens § 4 tillater nødvendig person- og godstransport til og fra faste bosteder. Bestemmelsen tar normalt sikte på å dekke transportbehovet for permanent vegløse bosteder, men også i en situasjon der bosteder blir uten vegforbindelse på grunn av ras eller rasfare antas den å gi nødvendig hjemmel for kjøring med snøscooter. Likeledes hjemler loven nødvendig kjøring i politi-, ambulansse- og redningstjeneste.

Av kommunens eget saksframlegg i saken framgår at kommunen er klar over at det ikke er behov for særlige tillatelser eller løyper til slik kjøring som er nevnt. Når fylkesmannen har opphevet Balsfjord kommunes vedtak om å opprette en beredskapsløype, har det sin bakgrunn i at loven ikke gir hjemmel til å opprette løyper for dette formål.

Dette bør likevel ikke være til hinder for at kommunen kan gjøre forberedelser i forkant av en mulig ras- eller rasfaresituasjon ved å ha utpekt en trasé som er egnet for å kunne gjennomføre den nødvendige transport på en sikker måte. Denne forberedelsen kan bl.a. bestå i å finne den beste traseen i samarbeid med grunneiere i området. Det kan heller ikke være noe i veien for at en slik trasé merkes i nødvendig utstrekning.

Det må likevel være klart at en slik trasé ikke har noen juridisk status etter motorferdselloven, og bruken av en slik trasé må for øvrig skje i tråd med motorferdsellovens bestemmelser.

Tor Nymo (Sp): Jeg takker statsråden for svaret.

Det som ble opplyst her nå, overrasker meg faktisk, fordi det statsråden gav uttrykk for, var at en slik nødtrasé som man her snakker om, faktisk er mulig å foreslå opprettet under spesielle forhold.

Folk flest i det området vi her snakker om, som har vært rimelig hardt prøvd i vinter med ras, stenging av veier osv., har følelsen av at man har en miljøvernvedling hos fylkesmannen som sier at det ikke er hjemmel i loven for å opprette en slik trasé. Så sier statsråden: Det er det mulig å forberede seg på ved å merke en trasé i forkant. Slik kan man svare når man sitter i Oslo og ikke vet hvordan forholdene er i Tamokdal. Når raset går, er det faktisk bare én mulighet, én trasé. Folk i Tamokdal og i Balsfjord kommune ønsker en sikkerhet for at man kan komme dem til unnsetning, at de kan føle en nødvendig trygghet for at de får hjelp.

P e r O v e W i d t h hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Otto Gregussen: Jeg mener at det hovedsvar som er gitt, gir uttrykk for at det er anledning til å finne en praktisk løsning på det problemet som folk i Tamokdal har. Forskjellen mellom dette som rent formelt sett er en veg, og det som kan brukes til ferdsel, er at dette er en mulig forberedelse til å kunne ta i bruk en trasé hvis det skulle bli nødvendig. Jeg synes at dette er en rimelig praktisk tilnærming til dette.

Tor Nymo (Sp): Jeg takker statsråden for svaret. Det jeg føler nå, er faktisk at det vedtaket som ble gjort av formannskapet i Balsfjord på bakgrunn av den helt spesielle og ekstreme situasjonen i Tamokdal, hadde ikke fylkesmannens miljøvernavdeling anledning til å fatte, og jeg ber statsråden bekrefte det. Det synes jeg er en ryddig og nødvendig oppklaring. Så rasutsatt som Tamokdal er, vil man f.eks. neste år kunne komme i samme situasjon. Derfor tror jeg det er greit for dem nå å vite at det kan opprettes en nødtrasé når situasjonen krever det. Og når man nå igjen gjentar at man kan gjøre forberedelser: Det er faktisk slik at veien er feid vekk i hundrevis av meter. En må faktisk se hvordan skredet går, før en kan begynne å snakke om å merke noen trasé.

Statsråd Otto Gregussen: De siste synspunktene som representanten Tor Nymo har framsatt her om de faktiske forhold i Balsfjord, vil selvfølgelig bli notert og tatt med i den videre saksbehandling. Like fullt vil jeg hevde at her er angitt en praktisk løsning på hvordan dette kan være. Det å merke en løype på forhånd må kunne være et proaktivt tiltak for å forhindre at dette blir en enda vanskeligere situasjon ved neste korsvei, og dette har kommunen anledning til.

S p ø r s m å l 23

Øyvind Korsberg (Frp): Jeg har følgende spørsmål til fiskeriministeren:

«I en artikkel i avisa Nordlys 11. april 2000 fremgår det at Værvarslinga for Nord-Norge, Tromsø Satellittstasjon og Norsk Polarinstittutt har sendt en søknad om økonomisk støtte til et prosjekt for å lage en skikkelig isvarsling rundt Svalbard. Søknaden ble sendt høsten 1997 til Fiskeridepartementet og Miljøverndepartementet, og søkerne har etter to og et halvt år ennå ikke fått svar.

Hvorfor har ikke statsråden gitt svar på søknaden?»

Statsråd Otto Gregussen: Når det gjelder en eventuell søknad fra DNMI, NP og TSS fra høsten 1997, er denne ikke registrert verken i Fiskeridepartementets eller Miljøverndepartementets arkiv. Vi er imidlertid kjent med at disse institusjonene nå er i ferd med å utarbeide en ny søknad.

Når det gjelder temaet sjøsikkerhet rundt Svalbard for øvrig, henger økt fokusering på dette sammen med at skipstrafikken i farvannene rundt Svalbard etter hvert har blitt relativt omfattende. Det foregår trafikk med nesten alle typer fartøyer, ikke minst i de kystnære farvannene. Det går bulk- og stykkgodsbåter til og fra Svalbard, og turistbåttrafikken er betydelig i sommersesongen. Mindre båter opererer ut fra Longyearbyen, og store cruisebåter er innom både Longyearbyen og andre havner og fjorder på øygruppen.

Videre drives det internasjonalt fiske i fiskevernsone, og en rekke fiskebåter fisker årlig i området fra Isfjorden på Spitsbergen og videre nordover. Særlig rekefisket innbringer hvert år betydelige inntekter for næringen. En del av dette fisket vurderes imidlertid som svært

risikofylt, og Hinlopen er spesielt farlig på grunn av kraftig strøm og isgang. Samtidig er det slik at det meste av denne fiskeflåten ikke er bygd med tanke på å forsere is, og isskader, tap av redskap og forlis fører til betydelige årlige forsikringsutbetalinger. I perioden 1994-96 registrerte Sysselmannen ca. 20 henvendelser hvor trålere trengte assistanse, og ved årsskiftet 1995/96 gikk reke-tråleren «Atlantic Prawn» ned i Hinlopen på grunn av isforholdene.

På denne bakgrunn foreslo Sysselmannen i 1996 å stenge Hinlopen for fiske i deler av året. Under møter Miljøverndepartementet hadde med andre berørte departementer, etater og fiskerinæringen v/Fiskebåtredernes Forbund, kom det fram at stenging var lite aktuelt, og man ble enig om å utrede andre mulige tiltak, som bl.a. strengere krav til isklasse og bedring av is- og værvarslingstjenesten i området.

Nå har det lenge eksistert en tjeneste med utsending av daglige iskart for de nordlige havområder. I tillegg har det vært mulig å bestille mer detaljerte kart over Hinlopen. Satellitteknologien har imidlertid så langt hatt begrensninger med hensyn til registrering av isforholdene under skydekke og i mørketiden. I tillegg har tilgjengelige satellittbilder hatt dårlig oppløsning, dvs. ca. 30 km. Til sammen har dette medført at isvarslingstjenesten ikke har hatt mulighet til å tilfredsstille brukernes behov fullt ut.

Miljøverndepartementet har på sin side fulgt opp arbeidet med å bedre isvarslingen gjennom sin ytre etat Norsk Polarinstittutt, og det ble startet et arbeid med å utvikle et prosjekt for etablering av et isvarslingssenter i Tromsø, basert på den kompetanse som finnes i byen gjennom i første rekke Det norske meteorologiske institutt, Norsk Polarinstittutt og Tromsø Satellittstasjon. I mai 1998 fikk Miljøverndepartementet en første skisse til en slik tjeneste fra disse miljøene.

Basert på ny satellitteknologi har DNMI, NP og TSS nå også gjennomført et demonstrasjonsprosjekt med sikte på å øke kvaliteten på iskartene som utarbeides av DNMI over områdene rundt Svalbard. Resultatene er meget positive, og så langt er elleve iskart lagt ut på Internett.

Det skal samtidig påpekes at Regjeringen har vært oppmerksom på den forhøyede risikoen sjøtrafikken rundt Svalbard medfører også med hensyn til skade på miljøet og risikofylte redningsoperasjoner. Økt sjøsikkerhet er derfor gitt en bred omtale i St.meld. nr. 9 for 1999-2000, Svalbard, som nå ligger i Stortinget til behandling. I meldingen omtales en rekke tiltak for å bedre sjøsikkerheten i farvannene ved Svalbard, som bl.a. isovervåking, isvarsling og sjøkartlegging. For å få en samordnet plan for arbeidet med bedring av sjøsikkerheten på Svalbard nedsatte regjeringen 3. november 1999 en arbeidsgruppe som skal vurdere og samordne de ulike tiltak som er foreslått for å bedre sikkerheten i farvannene. Arbeidsgruppen består av representanter fra de aktuelle departementer og direktorater samt fra Sysselmannen på Svalbard. Arbeidsgruppens rapport legges fram i løpet av år 2000.

Øyvind Korsberg (Frp): Jeg takker statsråden for svaret.

Jeg tror det er viktig at det gis svar på de henvendelsene som departementet får, for det går litt på tilliten mellom departement og folk flest, for å si det slik. Jeg tror også det med bakgrunn i denne saken er viktig at departementet ser på sine rutiner, spesielt når man, som i dette tilfelle, har en søknad der det er flere departementer innblandet. Jeg håper at statsråden ser på disse rutinene.

Statsråden sa at denne søknaden ikke var registrert. Det fremgikk også av denne artikkelen at det har vært purret flere ganger på denne søknaden, ifølge sjefen for Vervarslinga for Nord-Norge, Helge Tangen. Hvorfor har man ikke svart på disse purringene?

Statsråd Otto Gregussen: I mitt hovedsvar gjorde jeg rede for at det allerede har vært nedlagt et betydelig arbeid for å forbedre de forholdene som er tatt opp. De søknadene som kommer fra disse institusjonene, vil selvfølgelig bli besvart, som jeg signaliserte i mitt hovedsvar.

Når det gjelder dette med registrering av disse søknadene og prosessene på dette, vil de spørsmålene som representanten har stilt, bli brakt videre og gjort rede for. Jeg holder det imidlertid for å være relativt lite sannsynlig at det i to departementer skulle mangle en registrering av noe slikt som dette, men det vil selvsagt bli og er allerede blitt undersøkt.

Øyvind Korsberg (Frp): Jeg takker statsråden for svaret.

Som jeg sa i mitt første spørsmål, tror jeg det er svært viktig at departementet ser på sine rutiner når det gjelder å besvare de henvendelsene de får. For det er jo merkelig at både søknaden og purringen har forsvunnet i systemet.

Dette er jo en veldig viktig sak. Den har med sikkerheten for de som driver næringsutøvelse i området, nemlig fiskerne, å gjøre, og det har selvfølgelig med liv å gjøre, og man tar i dette forskningsprogrammet nettopp høyde for å forbedre disse prognosene. Det er jo ikke de store beløpene det her søkes om. Det er i første omgang snakk om at man skal bruke ca. 4 mill. kr på et utviklingsprosjekt, og så er det snakk om driftsmidler på 1,5 mill. kr årlig.

Så spørsmålet til statsråden blir altså: Vil statsråden ta et initiativ for at dette kommer på budsjettet for neste høst?

Staestråd Otto Gregussen: De søknadene som her er anmeldt, vil selvsagt bli behandlet når de kommer inn. Det er ikke mulig for meg å drive forhåndsvarsel om at disse søknadene vil bli behandlet på en spesiell måte når de kommer.

S p ø r s m å l 2 4

Torbjørn Andersen (Frp): Jeg vil gjerne få stille følgende spørsmål til fiskeriministeren, som svarer på vegne av miljøvernministeren:

«Dagens minirensesanlegg for bolighus har en gjennomsnittlig renseseffekt på 95 pst.. På tross av høy renseseffekt stilles det strenge krav til resipienten for avløpsvannet. Ofte forlanger kommunene at resipienten er en bekk med en minimumsvannføring på 10 liter/sek. Mindre vannføring enn dette medfører ofte avslag på boligbyggesøknad. Med dagens kvalitet på minirensesanlegg kan de gjeldende krav for avløp synes overdrevne.

Bør ikke kravene til resipient for minirensesanlegg lempes på for å styrke spredt boligbygging?»

Statsråd Otto Gregussen: Kommunene har i dag myndighet til å gi utslippstillatelse for avløpsanlegg fra inntil sju bolig- eller hytteenheter etter forskrift om utslipp fra separate avløpsanlegg, separatforskriften, av 8. juli 1992. Forskriften stiller krav til type tekniske løsninger som kan benyttes for slike avløpsanlegg, og minirensesanlegg er en av fire hovedmetoder som kan brukes. Forskriften stiller ikke generelle krav til minimumsvannføring, men kommunene kan fastsette vilkår om dette ut fra hensynet til resipienten og tilhørende brukerinteresser. Det er i denne sammenheng viktig å merke seg at også mange små utslipp, som isolert sett har små forureningsmessige ulemper, til sammen kan utgjøre et betydelig forureningsproblem for noen resipienter.

Miljøverndepartementet fastsatte den 12. april i år en ny forskrift om utslipp fra mindre avløpsanlegg, der kommunenes myndighet økes betydelig. Forskriften, som vil avløse separatforskriften fra 1. januar 2001, innebærer at kommunene vil kunne gi utslippstillatelse på inntil 1 000 personekvivalenter. I den nye forskriften stilles det ingen krav til tekniske løsninger, og det blir dermed opp til kommunene selv å stille rensekraft og velge tekniske løsninger.

En viktig del av arbeidet med å gi kommunene økt myndighet innenfor avløpssektoren er at kommunene fastsetter miljømål for sine vannforekomster. Utarbeiding av miljømål vil gi kommunene et godt grunnlagsmateriale for helhetlige avgjørelser av søknader om utslippstillatelser ved at utslippets størrelse, andre brukerinteresser og resipientens faktiske tilstand kan vurderes samlet i forhold til målet for miljøtilstanden i vannforekomsten.

Torbjørn Andersen (Frp): Jeg takker statsråden for svaret han kom med. Dagens renseteknologi for disse minirensesanleggene er når det gjelder private bolighus, etter min vurdering i praksis så god at det ikke burde kunne nektes å bygge boliger ut fra en begrunnelse om avløpsforholdene. Derfor burde disse minirensesanleggene i vesentlig grad kunne fremme spredt boligbygging. Altfor mange steder får man i dag avslag på boligbyggesøknader i grisgrendte strøk, nettopp ut fra avløpsforholdene.

Når man har en renseseffekt på over 99 pst., er avløpsvannet som kommer ut, svært lite forurenende. Jeg mener derfor at det burde være nesten umulig å avslå en byggesøknad ut fra avløpsforholdene, dersom altså byggherren selv velger å benytte seg av slike minirensesanlegg. Dagens regelverk burde ikke kunne tolkes så fritt

av kommunene at de kan avslå. Kravet om 10 liter/sek., som jeg viste til i spørsmålet, er høyst reelt, og på et slikt grunnlag er det faktisk gitt flere avslag.

Statsråd Otto Gregussen: I mitt hovedsvar gjorde jeg rede for at man gir kommunene større frihet til å fastsette utslippskrav basert på det som resipienten kan tåle. Jeg mener det må være riktig å ta hensyn til den totale belastningen på en resipient. Jeg forutsetter videre at hvis den faktiske renseseffekten på disse anleggene er så høy som 99 pst., vil det også være mulig å gjennomføre dette i de aller fleste tilfellene.

Torbjørn Andersen (Frp): Jeg takker statsråden for svaret.

Jeg vil bare nok en gang bemerke at jeg selv har sett eksempler på at det stilles altfor strenge krav til resipienten bare for å kunne avslå en byggesøknad i spredt bebyggelse. Det har faktisk også vært en bakenforliggende tanke at man vil ha minst mulig spredt boligbygging, og at de som søker, skal inn i de kommunale byggefeltene. En slik måte å bruke dette på er jeg ikke for, og derfor mener jeg at det skulle vært en sentral forskrift som sier at kommunene ikke skulle ha den anledningen til selv å fastsette om det skal være 5 eller 10 liter vann som renner pr. sekund i en bekk eller krav til infiltrasjon i grunnen. Det skulle være en sentral bestemmelse som ikke gav kommunene et slikt spillerom, for de misbruker det rett og slett, slik som jeg har opplevd det som medlem av bygningsrådet.

Statsråd Otto Gregussen: Jeg vil gjenta det som jeg sa både i hovedsvar og tilleggssvar. Jeg føler det er riktig at kommunene har ansvaret for miljøtilstanden i sine egne resipienter. Men de poengene som er framført av representanten, vil selvfølgelig bli tatt med i den videre saksbehandlingen i Miljøverndepartementet.

S p ø r s m å l 2 5

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg har et spørsmål til vår ærede landbruksminister:

«Som et ledd i å redusere det betydelige melkeoverskuddet kjøpes melkebønder ut av næringen med offentlige midler. Bønder som slutter med melk og starter med kjøttproduksjon som et alternativ, kan gis offentlige midler gjennom tilskudd og lån, til tross for betydelig overproduksjon av norsk svine- og storfekjøtt.

Hva vil statsråden bidra med for å rette på forholdene?»

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: Som det framgår av spørsmålet fra representanten Øystein Hedstrøm, blir melkeprodusenter kjøpt ut av produksjon som et ledd i å redusere overproduksjonen på melk. I 1999-2000 har det blitt kjøpt opp melkekvoter på i alt 105,5 millioner liter. Midler til oppkjøp av melkekvoter bevilges over jordbruksavtalen.

Melkeprodusenter som selger melkekvoten, skal gis mulighet til å utvikle alternative produksjoner med markedsmuligheter. Bygdeutviklingsmidlene har som formål å fremme lønnsom næringsutvikling på bygdene innen og i tilknytning til landbruket. Det kan gis både tilskudd og lån til utvikling og etablering av ny produksjon. Ved vurdering av søknader innen tradisjonell landbruksproduksjon skal det imidlertid tas hensyn til nasjonale markedsforhold, og det kan ikke gis støtte til etablering eller utvidelse av kraftfökrevede produksjoner som svin og fjørfe. Dette er hjemlet i forskrift om midler til bygdeutvikling gitt av Landbruksdepartementet den 22. desember 1999. Det er ingen spesifikk begrensning i støtte til grovförbasert kjøttproduksjon som sau og storfe, men ifölge generelle krav i forskriftene skal det tas hensyn til markedsforhold, og støtten skal bidra til lønnsom næringsutvikling.

Det fölger av spørsmålet fra representanten Hedstrøm at han mener det ikke kan være riktig å gi støtte til etablering av produksjon på områder med overproduksjon. Jeg er helt enig i det. Under behandlingen av St. prp. nr. 1 for 1999-2000 i desember 1999 ble det av Stortinget signalisert at bygdeutviklingsmidler ikke må brukes til å støtte etablering og utvidelse av produksjon på områder med overproduksjon. Dette er fulgt opp gjennom revidering av forskrifter.

Bygdeutviklingsmidler til tradisjonelt landbruk og ny virksomhetsetablering administreres i dag av Statens nærings- og distriktsutviklingsfond. BU-midlene er en del av Landbrukets utviklingsfond, og rammene fastsettes hvert år som en del av jordbruksavtalen. SND har sammen med kommunene et ansvar for å fölge opp dem som får støtte, og støtten kan kreves tilbakebetalt dersom det oppstår forhold som er i strid med forutsetningene.

Landbruksdepartementet har nær kontakt med SND når det gjelder forvaltningen av BU-midlene og praktisering av regelverk. Jeg vil sørge for at det blir presisert overfor SND at regelverket på dette området må følges. Det skal ikke gis offentlig støtte til nyetablering eller utvidelse av kjøttproduksjon der det samlet sett er overproduksjon.

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg takker statsråden for svaret. Det var jeg fornöyd med. Han sa seg helt enig med representanten Hedstrøm, og han presiserte også at han personlig skulle ta et initiativ for å se at kontrolltiltakene via SND var tilfredsstillende.

For man vil bare bringe disse ordningene i vanry hvis den ene hånden slår den andre i hjel. Men vi vil inneværende år likevel innenfor dagens systemer få overproduksjon – det er jo et kjent økonomisk fenomen at det skjer når man sprøyter betydelige midler inn i en næring. Selv om det etter hvert går en del ut av melkeproduksjon, har vi et stort kjøttoverskudd i Norge, både når det gjelder svin og storfe. Etter hva jeg kan huske, er det anslått til ca. 12 000 tonn inneværende år. Har Regjeringen tatt høyde for hvordan man skal kvitte seg med dette overskuddet? Det er jo sterke begrensninger innad i WTO nå

på hva man kan dumpe i utlandet gjennom regulerings-eksport.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: La meg for ordens skyld understreke at min enighet med representanten Hedstrøm i landbrukspolitikken var veldig spesifikt knyttet til det spørsmålet som her ble tatt opp, og det må ikke legges noe mer i det enn som så.

I forhold til hovedspørsmålet og hovedsvaret, vil jeg understreke at det altså vil være mulig å kunne få BU-midler til kjøttproduksjon, men ikke til en utvidelse av produksjonen. Så hvis man her står overfor en fornyelse av eksisterende driftsbygninger med tilsvarende produksjon som tidligere, kan man altså få BU-midler til det, men ikke til en produksjonsutvidelse.

Når det gjelder det overskuddet som Hedstrøm helt korrekt påpeker er særlig i kjøttproduksjonen – vi har jo gjort noe med melk – er det bare å understreke at det er næringens eget ansvar å sørge for å bringe produksjonen i balanse med markedet, og jeg tror det er klokt at det fortsatt vil være slik.

Øystein Hedstrøm (Frp): Vi har jo i dag en veldig gjennomregulert landbruksnæring. Jeg vet ikke om det var det den svenske statsråden tenkte på, da han i Tele- nor–Telia-saken omtalte Norge som den siste sovjet- staten. Det er jo en viss mulighet for det.

Vi har en omsetningslov som jeg kaller en stalinistisk reguleringslov, og den hjemler jo faktisk billigsalg. Mener statsråden det ville være fornuftig å legge ut noe av den enorme overproduksjonen vi ser, på billigsalg i Norge, slik at Kari og Ola Nordmann kan få noe igjen av sine egne subsidiepenger på dette området?

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: Jeg tror at min innfallsvinkel til den problematikken som Hedstrøm her berører, vil være at hovedmålsettingen må være at prisen på norsk mat, altså norskprodusert jordbruksbasert mat, generelt bør ned. Det vil være en viktig jobb som Stortinget skal ta del i i forbindelse med behandlingen både av den landbruksmeldingen som snart skal behandles, og jordbruksoppgjøret i år. For hvis vi da greier å få prisen på norsk mat ned, iallfall på noen av de viktige produktene, tror jeg det vil føre til redusert grensehandel, som igjen vil føre til et økt nasjonalt marked, som vil begrense overproduksjonsproblemene. Det kombinert med at næringen selv tar et ansvar for totalproduksjonen, er antakeligvis ut, fra mitt ståsted, den beste veien å gå i forhold til den problembeskrivelsen som vi i og for seg er enige om.

S p ø r s m å l 2 6

Steinar Bastesen (TF): Jeg har følgende spørsmål til landbruksministeren:

«Ifølge Brønnøysunds Avis 26. april 2000 foreslås jordskiftekontoret i Brønnøysund nedlagt og slått sammen med kontoret i Mosjøen. Nedleggelse av kontoret i Brønnøysund vil medføre en betydelig svekkelse av

servicen overfor publikum. De fleste jordskiftesakene kommer fra kommunene Sømna og Brønnøy. Skal disse sakene behandles i Mosjøen, innebærer det en reiseavstand på 17 mil, for enkelte kommer ferje i tillegg.

Er planene om nedleggelse i tråd med den organisering av jordskiftekontorene departementet ønsker?»

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: Jordskifteretten i Sør-Helgeland er i dag plassert i Brønnøysund. Jordskiftesoknet dekker fem kommuner. Det har gjennomsnittlig kommet inn 9,5 saker i årene 1990–1998. Det har lenge vært problematisk å holde en stabil bemanning ved jordskifteretten ved at det er vanskelig å rekruttere nye medarbeidere, og man har opplevd at arbeidet har stoppet opp.

Spørsmålet om sammenslåing av jordskifteretten i Sør-Helgeland med jordskifteretten i Nord-Helgeland har vært oversendt en egen prosjektgruppe som har vurdert jordskifterettens organisering. Prosjektgruppen mener at

«det ikke lar seg gjøre å opprettholde de 2 slagkraftige kontorenheter på Helgeland. Begge kontor ligger under det krav som (prosjektgruppa) har satt til minste- bemanning. Kontoret i Mosjøen bør opprettholdes og styrkes».

Prosjektgruppens utredning er nå sendt på høring, og høringsfristen går ut 5. mai i år. Når alle meningsberettigede har kommet til orde og høringsuttalelsene er vurdert, vil departementet ta standpunkt til eventuell endring av landets inndeling i jordskiftesokn.

Jeg viser ellers til det svar landbruksminister Gjønnes gav den 12. mars 1999 på representanten Bastesens spørsmål til skriftlig besvarelse om samme sak.

Steinar Bastesen (TF): Jeg takker statsråden for svaret, og jeg er klar over at det har vært nedsatt en prosjektgruppe. Jeg har den oppfatning at initiativet til sammenslåingen i sin tid kom fra fylkeslandbrukssjefen i Nordland.

Helgeland er et stort distrikt. Vi har også interessene til ytterkommunene å ivareta, ikke minst Vega-området, som er på Sør-Helgeland. Nå er jeg ikke sikker på om Alstadhaug og Herøy også ligger på den sørlige delen eller om det er på den nordlige delen. Men det er betenkelig dersom kontoret blir flyttet inn til Mosjøen. Det er 17 mils reiseavstand, og for folk ute i ytterdistriktene som også har behov for behandling i jordskifteretten, er en slik sentralisering en veldig dårlig løsning.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: Jeg mener vel at min viktigste oppgave her i dag er å lytte til det Bastesen har å si, og ta med meg det som sies, i de vurderingene som jeg vil måtte gjøre når tiden for det kommer. Og jeg kan love Bastesen at jeg skal ta med meg de betraktningene som er kommet, samtidig som jeg føler behov for å si at tross alt vil vel den viktigste oppgaven vi står overfor, være først og fremst å fokusere på å få en organisering av jordskifteretten som sikrer en god jordskifterett. I så måte bør vi selvfølgelig også satse på kontorer som

(Statsråd Hanssen)

har såpass mange saker at de gir grunnlag for en god nok faglig bemanning. Så er det selvfølgelig momenter oppi det hele som går på service overfor publikum, som Bastesen peker særlig på, og det har jeg merket meg.

Steinar Bastesen (TF): Jeg takker statsråden for svaret, og jeg er glad for at han skal ta synspunktene mine med i den videre behandlingen når prosjektgruppen er ferdig.

Service for publikum er viktig. Vi er samlet her i dette huset for å ivareta interessene til den vanlige norske velger. Den forrige regjering skiltet jo med at det var serviceerklæringer som skulle være svaret på de fleste problemene. Vi har ved flere anledninger fra denne talerstolen gitt uttrykk for at det er ikke det folk trenger; folk trenger en løsning på de sakene de har under utarbeidelse. Spørsmålet mitt blir da på nytt til landbruksministeren: Er det serviceerklæringer som skal være svaret på de fleste søknadene som skal behandles?

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: Jeg føler vel at hovedspørsmålet som vi debatterer med ulike innfallsvinkler her nå, er hvordan vi skal få til en god jordskifterett. Service til publikum i så måte vil jeg tro også kan ha det som det viktigste svar. Jeg vil tro at folk som av ulike grunner melder saker for jordskifteretten, først og fremst er opptatt av å få en god faglig behandling av sin sak, og at det vil være den viktigste innfallsvinkelen til å gi publikum service i denne saken.

Så trekker Bastesen i tillegg fram en del praktiske forhold knyttet til service.

Nå er vel ikke det å møte for jordskifteretten akkurat noe man holder på med hele tiden, så det at man av og til må reise litt, er kanskje ikke det aller viktigste. Men dog erkjenner jeg at det er en del av det hele, og jeg skal som sagt ta det med meg.

S p ø r s m å l 27

Christopher Stensaker (Frp): Jeg vil stille følgende spørsmål til justisministeren:

«Alle båter har i dag lytteplikt på kanal 16. Dersom nye forskrifter blir innført, fjernes lytteplikten innen år 2005. Sikkerheten langs kysten vil bli betydelig svekket dersom de nye forskriftene innføres. Nødmeldingen fra «Sleipner» til Rogaland radio gikk ut på nødkanal 16, og førte til at «Espeværekspressen» og «Askita» satte kursen umiddelbart mot Bloksen, og var først fremme. I alt 41 mennesker ble reddet opp av sjøen av disse to båtene.

Hva vil statsråden gjøre for å opprettholde lytteplikten?»

Statsråd Hanne Harlem: Alle fartøyer i verden fra land tilknyttet FNs Internasjonale Maritime Organisasjon, IMO, er i dag forpliktet til å lytte på kanal 16. IMO arbeider med spørsmål om videreutvikling av kanal 16 og nytt utstyr for varsling av nød over denne kanalen, og

hvor hovedpoenget er nye og bedre systemer for melding og mottak av nødmeldinger.

Det knytter seg selvfølgelig stor interesse til hvordan utviklingen av nødkommunikasjonen over kanal 16 vil bli i fremtiden. Justisdepartementet følger nøye med i utviklingen og er i kontinuerlig kontakt med de miljøene som håndterer disse spørsmål både nasjonalt og internasjonalt.

IMO har spørsmål om fortsatt lytteplikt til vurdering, og spørsmålet må ses i sammenheng med virkningene for sikkerheten til sjøs, tilliten til det nye systemet og i hvilken takt det nye systemet implementeres på skip, og på hvilke skip. IMO har, som representanten Stensaker er inne på, antydning at en som følge av det nye systemet vil kunne la lytteplikten opphøre i 2005 dersom utviklingen er positiv. Men det er opp til hvert enkelt land å avgjøre om de ønsker å beholde lytteplikten på kanal 16.

Som ansvarlig for nød- og sikkerhetstjenesten ved kystradiostasjonene vil jeg imidlertid bidra til at sikkerheten ikke skal bli svekket i fremtiden. Jeg mener derfor at lytteplikten må opprettholdes dersom ikke det nye utstyret for varsling over kanalen gir like god eller bedre sikkerhet. Sikkerheten til sjøs må således ikke bli svekket.

For øvrig vil jeg nevnte at som et ledd i å bedre sikkerheten til sjøs vil hovedredningssentralene på ettersommeren bli i stand til å overhøre all nødkommunikasjon over kanal 16 parallelt med kystradiostasjonene. Det har de altså ikke kunnet tidligere.

Christopher Stensaker (Frp): Jeg takker statsråden for svaret. Jeg er klar over at IMO lanserer et nytt system, men det er egentlig mer beregnet for skip. Som bruker av småbåt er det ikke økonomisk mulig å bruke samband over satellitt, og det er heller ikke dekning via mobiltelefon. Derfor er dagens VHF-system over kanal 16 den eneste mulighet for å få hjelp dersom man kommer i en nødsituasjon. Derfor er det jeg spør: Vil statsråden bidra til at det ikke legges opp til at sikkerheten på sjøen svekkes også for mindre båter?

Statsråd Hanne Harlem: Det er korrekt som representanten Stensaker sier, at dette nye systemet primært er beregnet for de store fartøyene. Derfor er det også korrekt at det ikke ivaretar behovet til alle de mindre fartøyene som går langs norskekysten. Det er også grunnen til at jeg understreket at jeg ikke kommer til å gå inn for noen oppheving av lytteplikten hvis ikke vi mener at sikkerheten blir like godt ivaretatt ved de systemer som eventuelt avløser lytteplikten på kanal 16. Men det er som kjent fremdeles fem år til 2005, og vi må for så vidt holde åpent for at utviklingen kan tilsi at verden ser litt annerledes ut da. Gjør den ikke det, er jeg ikke innstilt på å oppheve lytteplikten.

Christopher Stensaker (Frp): Jeg takker igjen statsråden for svaret. Jeg er vel tilfreds med den intensjonen man har om at sikkerheten for den store småbåtflåten vi også har i Norge, blir ivaretatt selv om man får et nytt

system. Jeg håper at statsråden, hvis det blir et nytt system, sørger for at kanal 16 eller det systemet bibeholdes hvis ikke det nye ivaretar sikkerheten til den prisen som en VHF koster i dag.

Statsråd Hanne Harlem: Jeg har da lært at jeg alltid må svare, men jeg har for så vidt ikke så veldig mye mer å tilføye, annet enn å vise til det svaret jeg gav, og at vi i fellesskap får prøve å sørge for at sikkerheten til sjøs opprettholdes på et høyt nivå.

S p ø r s m å l 28

Tor Nymo (Sp): Jeg tillater meg å rette følgende spørsmål til justisministeren:

«Det siste halvannet året har det vært 17 ran av penge-transporter i Norge. Gjennom Verdens Gang 19. april 2000 er det blitt kjent at interne konflikter i politiet i perioder har hemmet etterforskningen av de mange verdi-transportranene.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre tilstrekkelig fremdrift og nødvendig koordinering av ransetterforskningene?»

Statsråd Hanne Harlem: Bekjempelse av rans-kriminalitet er et prioritert område for politiet. Disse forbrytelsene representerer grove trusler og vold og skaper frykt og skader hos de som utsettes for forbrytelsene. I tillegg dreier det seg om svært store økonomiske verdier.

Det er politidistriktene Oslo, Drammen og Romerike som har vært rammet av de såkalte verditransportranene. Ranene er profesjonelt utført, og de kan synes å ha flere likhetstrekk. Det har derfor vært naturlig å etterforske om de samme gjerningspersonene står bak flere av ranene. For å få en effektiv etterforskning av disse sakene besluttet derfor førstestatsadvokaten ved Oslo statsadvokat-embeter at etterforskning og påtale skulle samordnes ved Oslo politidistrikt. Det er utpekt én statsadvokat med ansvar for sakene.

Etterforskning og samordning av så mange store saker krever store ressurser, og Justisdepartementet har etter søknad fra Oslo politidistrikt tildelt 840 000 kr i ekstraordinære midler til etterforskningen. Å etterforske slike store ranssaker er et krevende og møysommelig arbeid. Erfaringsmessig løses likevel slike saker ofte etter grundig etterforskning.

Etter å ha undersøkt denne saken med ledelsen ved Oslo politidistrikt, opplyses det at man der ikke kjenner seg igjen i spissformuleringene i avisartikkelen, og man kan vanskelig forstå at etterforskningen har vært hemmet, slik det er fremstilt i media. Ransetterforskningen i disse sakene har god fremdrift. Totalt er 24 personer siktet i de forskjellige sakene. Det er den utpekte ansvarlige statsadvokat som sammen med ledelsen i Oslo politidistrikt har det overordnede ansvaret for fremdrift og etterforskning av denne saken.

Tor Nymo (Sp): Jeg takker statsråden for svaret. Statsråden gav en beskrivelse av de utfordringene som

ligger i den stadig økende kriminaliteten, også når det gjelder verditransportran. Det er ingen grunn til å være uenig med henne der.

Hun gir også uttrykk for – hvis jeg oppfattet henne riktig – at man etter å ha vært i kontakt med Oslo politidistrikt har kommet til at det er det lite eller intet hold i de påstander som fremsettes i VG. Men det er vitterlig slik at statsadvokat Olav Helge Thue, som har et overordnet ansvar, og som statsråden refererte til, i den samme artikkelen gir uttrykk for følgende:

«I perioder har situasjonen hemmet ransetterforskningene.»

Og da blir mitt oppfølgingsspørsmål: På bakgrunn av det som jeg har vist til, og det som statsadvokaten har sagt, føler ikke statsråden at det er behov for å gå inn og undersøke nærmere hva som er realiteten i den artikkelen jeg refererer til?

Statsråd Hanne Harlem: Svaret på det er egentlig nei. Jeg har snakket om den saken med Oslo politidistrikt da jeg var på besøk der på fredag. Vi har fått svaret i forbindelse med spørretimespørsmålet, og de bekrefter at etterforskningen er i god gjenge. De har også vært i kontakt med statsadvokaten og diskuterte oppslaget den gangen det fant sted. Det er altså 24 siktede. I 10 av de 15 sakene – slik jeg har forstått at det er – er det siktede personer, og Oslo politidistrikt mener at etterforskningen er i god fremdrift. Og da føler jeg meg så betrygget som jeg synes jeg kan og bør være, sett i forhold til det store antallet saker som til enhver tid foreligger ved de ulike politidistriktene.

Tor Nymo (Sp): Jeg takker statsråden for svaret, som vel ikke kan oppfattes som direkte positivt. Nå er det slik at vi som medlem av justiskomiteen på Stortinget også har kontakt med politidistriktene. Vi har også kontakt med enheter innenfor distriktene der det kommer til uttrykk forskjellige oppfatninger i forhold til det ledelsen gir uttrykk for. Så sann sett synes jeg – uten at jeg på noen måte skal forsøke å gi statsråden noe råd – med bakgrunn i dette og også med bakgrunn i motsetninger f.eks. mellom Kripos og enheter innenfor distriktet, som det tidligere har vist seg å være hold i, at det er rimelig overraskende at statsråden er så avvissende til å se nærmere på dette som det hun gir uttrykk for.

Statsråd Hanne Harlem: Jeg oppfatter det slik at her har man bl.a. som følge av representanten Nymos spørsmål i spørretimen undersøkt nærmere den saken som representanten tar opp, og jeg føler at jeg har fått tilstrekkelig bekreftelse på at etterforskningen er i god gjenge. Men det betyr selvfølgelig ikke at jeg ikke generelt sett for så vidt er enig med representanten Nymo i at noen ganger er det slik at departementet bør følge med og gripe inn hvis det er vanskelige samarbeidsforhold eller andre forhold som ikke er som de skal i politiet. Men det håper jeg for så vidt også at den nye organiseringen av den sentrale politiledelsen i enda større grad kan ivareta på en god måte i fremtiden.

S p ø r s m å l 29

Fra representanten Finn Kristian Marthinsen til justisministeren:

«Enkelte iranske asylsøkere som konverterer til kristendommen mens de er i Norge, synes å utsettes for fengsling og tortur når de sendes tilbake etter avslag på søknaden. Dette kommer i tillegg til eventuelle andre anklager.

Kan statsråden avkrefte at så skjer, og mener statsråden at dersom det er noen grunn til tvil om de iranske myndighetenes holdning og handling i slike forhold, så bør dette være viktig grunn til innvilgelse av asylsøknaden?»

Presidenten: Dette spørsmålet bortfaller.

S p ø r s m å l 30

Per Roar Bredvold (Frp): Jeg ønsker å stille kirke-, utdannings- og forskningsministeren følgende spørsmål:

«I Hedmark, som i andre fylker, må elever i videregående skole som har opptil 6 km skolevei én vei, betale bruk av offentlig transportmiddel selv.

Ser statsråden denne urettferdigheten som rammer distriktene på grunn av lange avstander kontra de som bor i mer sentrale strøk, og hva vil statsråden i så fall gjøre for å fjerne denne forskjellsbehandlingen?»

Statsråd Trond Giske: Retten til gratis skoleskyss for elever i videregående skole gjelder bare for dem som bor mer enn 6 km fra skolen. Dette gjelder alle elever, enten de bor i sentrale eller mer grisorgrindte strøk. Elever som har mindre reisevei enn 6 km til skolen, må som hovedregel selv dekke eventuelle reiseutgifter, uansett hvor i landet de bor.

Prinsippet om lik rett til utdanning uavhengig av foreldres økonomi, bosted og geografi har stått sentralt i norsk utdanningspolitikk. Intensjonen om lik rett til utdanning omfatter også skoleskyss. Lov om velferd for elever og studenter ble endret i 1994, og det ble innført rett til fri skoleskyss for elever som bor i en viss avstand fra skolene. Departementet la da til grunn en minimums reisestrekning på 6 km, som var i samsvar med Kommunenes Sentralforbunds normalregler for skyss av elever i videregående skoler.

Regelen ble videreført i opplæringsloven som Stortinget vedtok i juni 1998. Stortinget har derfor nylig vurdert og tatt stilling til at det skal være en viss avstand mellom hjem og skole for at elevene skal ha rett til fri skyss.

Det er i dette tilfellet satt en klart definert grense for å få en rettighet. Jeg kan ikke se at det er mer urettferdig for elever som bor i distriktene enn for elever som bor i sentrale strøk, at de må bo mer enn 6 km fra skolen for å ha rett til fri skyss.

Per Roar Bredvold (Frp): Jeg takker statsråden for svaret.

I sitt svar redegjør statsråden for prinsippet om lik rett til utdanning, uavhengig av foreldrenes økonomi, bosted

og geografi. Ser statsråden at elever i videregående skole med en boavstand til skolen på f.eks. 5–6 km én vei vil få en ekstra utgift i forhold til dem som har en svært kort skolevei, samt i forhold til dem som har en lengre skolevei enn 6 km, og at dette slår urettferdig ut for dem som rammes, og som dermed får en dårligere økonomi?

Statsråd Trond Giske: Det er klart at man alltid kan diskutere om grensen skal gå ved 5 km eller 6 km – eller 4 eller 7. Men hovedsaken er at Stortinget i 1994 fikk vedtatt at i hvert fall de som har lengre vei enn 6 km, har rett til fri skoleskyss. Det gjelder både i byene og i distriktene. Hvis representanten Bredvold får gjennomslag for sin politikk, nemlig at man skal ha fritt skolevalg også i de store byene, vil flere også i byene være avhengig av skoleskyss, og dermed vil også folk i byene være svært glad for at man har denne retten.

Nå er det slik at jeg har jobbet med denne retten i svært mange år. Da jeg begynte i politikken, i AUF i Sør-Trøndelag i 1989, innførte Sør-Trøndelag fylkeskommune en egenandel på skoleskyss på 1 500 kr. pr elev. Det fikk vi kjempet tilbake, og til slutt fikk vi en lovfestet rett.

Det er fritt fram for fylkene å gå lenger enn det loven gir rettighet til, men alle med over 6 km skolevei skal ha rett til fri skoleskyss. Det skulle vært interessant å høre Bredvolds mening om hvordan Fremskrittspartiets forslag om ikke å ha den retten, ville ha slått ut også for folk i grisorgrindte strøk.

Per Roar Bredvold (Frp): Jeg takker statsråden for svaret. Det ble jo litt tenkning rundt dette om man skal redusere og gå ned fra 6 km til f.eks. 5 km.

Kan statsråden vurdere å gå ned til 4 km, slik regelen er for ungdomsskoleelever?

Statsråd Trond Giske: Det ligger ingen konkrete planer hos meg om å gå inn og se om vi skal redusere den grensen. Det er, som jeg sa, fritt fram for hver enkelt fylkeskommune å bestemme om man vil gi fri skoleskyss også til dem som bor f.eks. mellom 4 og 6 km fra skolen, men den lovfestede retten som gjelder for hele landet, gjelder for 6 km.

Jeg tolker det spørsmålet jeg nå fikk fra Bredvold, dit hen at Fremskrittspartiet har snudd 180° i denne saken og nå er for fri skoleskyss for dem som bor 6 km fra skolestedet. Det synes jeg er en positiv utvikling. Det var en viktig reform. Da vi fikk rett til treårig videregående skole for alle, var det viktig å gjøre også denne retten reell. Fremskrittspartiet var mot begge deler. Nå har det tydeligvis foregått en snuoperasjon, og det er jeg glad for.

S p ø r s m å l 31

Odd Einar Dørum (V): Jeg tillater meg å stille dette spørsmål til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«Behovet for nye studentboliger i Oslo er stort. Høyt kostnadsnivå gjør det vanskelig å få håndterbar husleie i nye byggeprosjekter. Stortinget bad derfor Regjeringen

vurdere å endre tilskuddsreglene til studentboliger, slik at satsen i for eksempel Oslo kan økes til 300 000 kroner innenfor dagens øvre grense på 60 pst. av byggekostnadene. Studentsamskipnaden i Oslo opplyser at de pr. 27. april 2000 verken har fått nye byggetilsagn eller signaler på oppfølging av Stortingets forslag.

Når vil dette bli fulgt opp?»

Statsråd Trond Giske: Jeg takker representanten Odd Einar Dørum for spørsmålet. Dette er en viktig sak.

Få nye studentboliger og økte boligpriser har til sammen skapt en vanskelig situasjon for studenter som ønsker en midlertidig bolig. Bygging av studentboliger skal bidra til rimelige botilbud og på den måten gjøre det mulig å velge høyere utdanning, uavhengig av egen eller foreldres økonomi. Når det gjelder tilsagn til bygging av nye studentboliger, ble Oslo særlig prioritert i 1999, slik at det er håp om at flere studentboliger kan være tilgjengelig for studenter innen kort tid.

Reglene for tildeling av tilsagn om tilskudd til bygging av studentboliger er i dag slik at tilskuddssatsen i pressområder som f.eks. Oslo kan utgjøre opp til 300 000 kr pr. studentboligenhet, dvs. at departementet kan godkjenne studentboligprosjekter med en enhetskostnad på 500 000 kr.

Departementet har etter omlegging av tilskuddsordningen for studentboliger lagt opp til at det kan gis 60 pst. tilskudd til studentboligprosjekter med en kostnadsramme på inntil 350 000 kr pr. hybelenhet. Det leder til et statstilskudd på 210 000 kr. Departementet har likevel åpnet for at studentboligprosjekter i pressområder, der særskilte kostnader bidrar til at kostnadsrammen går utover 350 000 kr, kan godkjennes og tilkjennes statsstøtte på 60 pst. av forhåndsgodkjente byggekostnader. Særskilte kostnader kan være at boligene bygges i pressområder eller at de tilpasses funksjonshemmede. Øvre grense for godkjenning av byggekostnader for studentboliger dersom det eksempelvis bygges i pressområder, vil bli en skjønnsmessig vurdering av departementet. I denne vurderingen legges det spesiell vekt på at studentenes husleie ikke blir for høy.

Dette ble formidlet til studentsamskipnader, godkjente studentboligstiftelser, universiteter og høyskoler i tildelingsbrev av 10. juni 1999. Departementet skriver der at vi i det enkelte tilfelle vil vurdere et eventuelt tillegg til kostnadsrammen ved studentboligprosjekter i pressområder. I mars i år godkjente departementet et studentboligprosjekt i Oslo med en enhetskostnad på 426 000 kr.

Behandlingen av søknadene om tilsagn til bygging av nye studentboliger er i slutfasen, og tildelingsbrev vil gå ut om kort tid.

Odd Einar Dørum (V): Jeg takker statsråden for den positive grunnholdning han viser i svaret.

Jeg er vel kjent med det som har skjedd før når det gjelder regler og muligheter til å utøve skjønn. Og skulle det være et poeng ved spørsmålet mitt, så er det å si at dette skjønnset i Oslo nok er nødt til å bli en regel. For hvis man gjennomgår boligsituasjonen i Oslo, baserer

seg på at tomter skal eksistere til en fornuftig pris, og ser på det som i dag er mulig å produsere, tror jeg nok at man i større grad må basere seg på priser på det nivået statsråden selv nevnte, fra 426 000 kr og kanskje opp til 500 000 kr. Er man villig til å gjøre det, kan man også få produsert betydelige volum. Man kan få oppnådd det som både statsråden og jeg har som felles hensikt, nemlig at denne ungdomsgruppen skal få en sjanse. Så min oppfordring er at den skjønnsmuligheten som foreligger der, blir vurdert som ikke bare å være et skjønn som skal knyttes til enkeltsaker, men et skjønn som kanskje skal gjøres mer fast, slik at man når man planlegger boliger i Oslo, f.eks. fra Studentsamskipnadens side, har en større forutsigbarhet.

Statsråd Trond Giske: Det er uansett en begrenset pott med penger som vi har til rådighet for studentboliger, så prosessen med søknad og behandling i departementet må vi uansett igjennom, så forutsigbarhet i forhold til at man helt sikkert får bevilgning til ethvert prosjekt, kommer man aldri fram til.

Jeg kan i hvert fall slutte meg fullt ut til det representanten Dørum sier om at det er viktig å få bygd studentboliger også der kostnadene går utover standardreglene, og Stortinget understreket selv i behandlingen av budsjettet for 2000 at det var spesielt i Oslo, pluss en del andre steder, det var størst behov. Saken er jo at der det er pressområder, er det også vanskeligst for studentene å skaffe seg annet husvære, og derfor er også behovet for studentboliger størst der, men samtidig dyrest. Det er det vi har prøvd å løse ved å vise en sånn fleksibilitet.

Odd Einar Dørum (V): Jeg og statsråden er fullt ut enig i at under budsjettdommen lever vi alle, og at alle som vil påvirke budsjetttrammene, enten det nå er studentparlament eller stortingsrepresentanter eller andre, må delta i prosessen.

Mitt poeng var vel mer at gitt rammene, uansett hvordan de måtte bli ved budsjettbehandlingen, bør man i Oslo innstille seg på at muligheten til å utøve skjønn mer kan bli den faste regel. Men jeg har forstått at statsråden er åpen for det, jeg føler at han her har en åpen holdning, og så får vi heller møtes ved andre skilleveier, slik at det vi har som holdning, kan bli praktisk politikk.

Statsråd Trond Giske: Det er ikke lenge siden jeg var student i Oslo selv, og på samme måte som representanten Dørum en innflyttet sådan. Jeg vet både fra min egen og fra mine jevnaldrendes virkelighet hva slags boligsituasjon som er i Oslo. Nå er det ikke mot min vilje at man også i Oslo finner byggeprosjekter som ikke koster mer enn det som er standardrammen, men det er klart at vi må forvente at enkelte prosjekter i Oslo er dyrere, og vi er fullt ut innstilt på å vise den fleksibiliteten som gjør at de boligprosjektene som er mulig å få til på student-siden i Oslo, skal kunne realiseres.

L o d v e S o l h o l m hadde her igjen teke over presidentplassen.

S p ø r s m å l 3 2

Presidenten: Dette spørsmålet, frå representanten Arne Lyngstad til kyrkje-, utdannings- og forskningsministeren, vil bli teke opp av representanten Elsa Skarbøvik.

Elsa Skarbøvik (KrF): Jeg har følgende spørsmål til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«Opplysningsvesenets Fond forvaltes av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. Fondet har etiske retningslinjer for sine investeringer i tråd med Kirkens verdier. NRK Fjernsynet og Norwatch har vist at investeringene ikke følger disse.

Hva vil statsråden gjøre for at fondet skal forvaltes i tråd med Kirkens etiske grunnlag?»

Statsråd Trond Giske: Retningslinjene for Opplysningsvesenets fonds finansplasseringer er nå nedfelt i Hovedinstruksen for forvaltningen av fondet, fastsatt av departementet 12. oktober 1999. Den etiske delen av retningslinjene lyder således:

«Finansplasseringer skal skje etter en samlet vurdering av aktuelle selskaper og i forhold til sosiale, etiske og miljømessige forhold. Finansforvaltningen skal ta hensyn til Den norske kirkes verdigrunnlag. Det skal ikke erverves aksjer i selskaper som helt eller for en vesentlig del har sin virksomhet i porno-, rustnings-, tobakk- eller alkoholindustri.»

Hoveddelen av aksjeporteføljen er satt bort til forvaltning til eksterne forvaltere som såkalt «aktiv forvaltning» hvor Opplysningsvesenets fond selv står som eier av det enkelte verdipapir, eller er plassert i aksjefond forvaltet av samme forvaltere. Porteføljene går igjennom jevnlig i møter mellom representanter for departementet og vedkommende forvaltere. I disse møtene ses det bl.a. etter at retningslinjene for finansplasseringer er fulgt. De etiske retningslinjene er også inntatt i avtalene vi har med de eksterne forvalterne.

Retningslinjene er utarbeidet i samråd med Kirkerådet, og finansforvaltningen skjer i samråd med det. Imidlertid vil det være vanskelig, for ikke å si umulig, enkelte ganger å unngå at selskaper fondet har aksjer i, ved oppkjøp eller fusjon kommer i en posisjon som gjør at de vil kunne støte an mot fondets etiske retningslinjer. Fondet har ved et par anledninger solgt aksjer i selskaper som ved planlagte fusjoner ville kunne komme i en stilling som kunne tenkes å støte an mot Kirkens verdigrunnlag etter en samlet vurdering, og ved et par anledninger har man blitt gjort oppmerksom på slike forhold av andre og har handlet i henhold til det.

Også ellers vil det kunne hende at enkelte mindre vesentlige deler av et selskaps eller datterselskaps virksomhet isolert sett kan støte an mot retningslinjene, men da må en samlet vurdering av hele selskapets virksomhet legges til grunn ved vurderingen av om selskapet som sådant ikke er investeringsverdig for Opplysningsvesenets fond.

Etter å ha vurdert saken mener jeg at departementets forvaltning så langt praktisk mulig er forvaltet i samsvar med gjeldende retningslinjer, men jeg vil selvfølgelig

også vurdere innspill til praktisering av retningslinjene fra Kirkerådet i forbindelse med en eventuell ny organisering av forvaltningen av fondet.

Elsa Skarbøvik (KrF): Jeg takker statsråden for svaret og er glad for at dette gjennomgås nøye, og at man selvfølgelig vil følge opp de retningslinjene som er lagt. Kirken har jo et spesielt ansvar som bærer av viktige etiske verdier, og derfor kreves det også ekstra ansvar for å være troverdig i denne sammenheng. Og når dette fondet er tiltenkt Kirkens formål, er det viktig at retningslinjene her følges.

Jeg vet at statsråden har uttalt i et TV-program at det vurderes en nyorganisering av dette fondet, og jeg vil spørre statsråden om dette vil skje, og hvordan han da vurderer sammensetningen av styret for dette fondet. Kristelig Folkeparti ser det som positivt om det blir et eget styre for dette fondet, og at det utskilles fra departementet.

Statsråd Trond Giske: Det er akkurat det vi ser på i departementet i disse tider, om Opplysningsvesenets fond skal få et eget styre som kan forvalte det, og kanskje også med eksterne representanter, f.eks. fra Kirken selv. Den prosessen er vi ikke ferdig med, så vi får ta det når prosessen er i havn.

Men jeg har bare lyst til å føye til litt i forhold til problematikken rundt de etiske retningslinjene. Jeg tror at uansett hvem som skal sitte og forvalte dette fondet, vil komme opp i en del problemstillinger, som f.eks. den saken som var mest fokusert i media for en tid tilbake, da et av selskapene som fondet hadde investert i, viste seg å eie TV 1000, som jo sender programmer som kanskje ikke er helt i tråd med Kirkens etikk. Det viste seg at selskapet ikke eide den kanalen på det tidspunktet hvor fondet kjøpte aksjene, det var en ervervelse som var gjort i ettertid. Dette viser hvor vanskelig det er for dem som forvalter fondet, hele tiden å skulle følge med på alt som skjer. Men vi skal så langt som mulig rette opp de tingene vi oppdager, også når det er andre som oppdager dem for oss.

Elsa Skarbøvik (KrF): Jeg takker for svaret.

Jeg er glad for at en nyorganisering av dette fondet vurderes nærmere i departementet. Jeg er klar over at det er vanskelig å følge opp disse retningslinjene, men regner med at det som står nedfelt, at man skal ta hensyn til menneskerettigheter når det gjelder våpenproduksjon, porno osv., blir fulgt opp.

Jeg vil da spørre statsråden om han er enig i at Kirkens representanter bør ha flertall i et slikt styre når det er til kirkelige formål dette fondet skal brukes, og om når en slik avklaring vil finne sted. Tidligere var det slik når det gjaldt Særfond II at Kirkemøtets representanter hadde flertall i styret.

Statsråd Trond Giske: Jeg har ikke gjort noen konkrete vurderinger foreløpig av hvordan det styret skal sammensettes.

Det som må være helt klart, er at det her er snakk om et fond som er statens eiendom, og at det er staten som sådan som bestemmer hvordan fondsstyret skal være sammensatt. Men hvor mange representanter, om det skal ha representanter fra Kirken, og om det skal være andre eksterne representanter, er noe vi får komme tilbake til når vi eventuelt omorganiserer forvaltningen av fondet.

S p ø r s m å l 33

Presidenten: Dette spørsmålet, frå representanten Rolf Reikvam til kyrkje- utdannings- og forskningsministeren, blir teke opp av representanten Øystein Djupedal.

Øystein Djupedal (SV): Jeg vil gjerne stille følgende spørsmål til kirke-, utdannings- og forskningsministeren på vegne av representanten Rolf Reikvam:

«3. mai 2000 er det Verdens astmadag. Ifølge en undersøkelse av Asplan Viak har bare 5 pst. av landets skoler tilfredsstillende innemiljø. Dette går ut over elevenes helse, gir konsentrasjonsproblemer og nedsatt læringsevne, og påfører elever med astma- og allergiproblemer ekstra plager og belastninger.

Vil Regjeringen foreslå egne arbeidsmiljøbestemmelser for elevene for å få fortlgang i arbeidet med innemiljø, og hvilke andre tiltak vil Regjeringen sette i verk for å sikre et godt innemiljø for elevene?»

Statsråd Trond Giske: Det er ikke helt presist som representanten Djupedal sier, at bare 5 pst. av landets skoler har tilfredsstillende innemiljø. Ifølge Asplan-utredningen Evaluering av forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler, som det refereres til, er det bare 5 pst. av kommunene som opplyser at arbeidet med å ferdigstille kravene forskriften stiller, er ferdig, men samtidig er hele 87 pst. av kommunene i prosess i den forstand at arbeidet er startet, men ikke ferdig. Cirka halvparten av de kommunene som ikke er ferdige, opplyser at de har ambisjoner og målsettinger om å ha virksomhetene ferdig utbedret i løpet av ett år, og innen to år. En tredjedel trenger imidlertid lengre tid enn dette, for de fleste del fra tre til fem år.

Ifølge Asplan-utredningen er den viktigste enkeltårsaken til at bestemmelsene i forskriften av 1. desember 1995 nr. 928 om miljørettet helsevern i barnehager og skoler mv., ikke overholdes, manglende økonomi til å utbedre forholdene. I Asplan-utredningen sies det bl.a. følgende:

«Implementeringen er nemlig godt i gang, og bestemmelsene blir tatt alvorlig, men det mangler en del konkrete og avgjørende virkemidler som muliggjør måloppnåelse. Disse er både knyttet til kostnader og til styringssystemene som skal sikre at forskriften virker slik den er tenkt. Her ligger det klare utfordringer, og evalueringen gir grunn til å rette disse utfordringene til de myndighetsutøvere som har ansvar etter forskriften.

Det er derfor virkemidlene som leder fram til måloppnåelse man bør sette spørsmålstegn ved, og ikke forskriften som sådan.»

Det betyr at regelverket i seg selv allerede i dag stiller klare krav til arbeidsmiljøet. Det er imidlertid nødvendig å vurdere bl.a. hvilke bestemmelser forskriften bør ha om brukermidvirkning og tilsynsordning. Dette vil bli gjort i samarbeid med Sosial- og helsedepartementet, som har ansvaret for forskriften om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v., og Barne- og familiedepartementet, som er ansvarlig for barnehagene.

Vi vil også vurdere om dagens regelverk bør forbedres og om elevene bør få enda sterkere arbeidsmiljølovgivning. Men det viktigste vil være å anspre skoleeierne til å utarbeide forpliktende planer med utgangspunkt i forskriftene og sette av midler til oppfølging av disse. Jeg vil følge nøye med i utviklingen, bl.a. gjennom tilstandsrapportene fra statens utdanningskontorer. Jeg vil i tillegg ta saken opp med Kommunenes Sentralforbund og drøfte hvordan vi i fellesskap kan bli enige om tiltak som kan bidra til å forbedre innemiljø og arbeidsmiljø i skolen.

Øystein Djupedal (SV): Jeg takker statsråden for svaret, som vel i sin natur var relativt forutsigbart.

Jeg forstår jo at statsråden har et engasjement her. Både som AUF-leder og også som stortingsrepresentant har han tidligere gått varmt inn for en arbeidsmiljølov for elever, og jeg håper at det fremdeles er en del av dagsordenen, selv om ikke det framkom i det svaret som nå ble gitt.

Det som er forskjellen på en arbeidsmiljølov og andre generelle bestemmelser som også peker i riktig retning, er selvfølgelig at man i en lovbestemmelse har sanksjonsmuligheter. Og det paradokset man har innenfor Utdannings-Norge, er følgende: Elever og studenter har ikke en egen lov og heller ikke sanksjonsmuligheter, mens ansatte, lærere og andre arbeidstakere har mulighet gjennom arbeidsmiljøloven til eventuelt å påpeke mangler og også nedlegge arbeidet i de mest ytterliggående tilfeller.

Mitt oppfølgingsspørsmål til statsråden er: Vil statsråden vurdere den typen sanksjonsmulighet som ligger i dagens arbeidsmiljølov, også for elever og studenter?

Statsråd Trond Giske: Ja, jeg vil vurdere om vi i framtiden også skal stramme inn på de reglene som gjelder for elevers arbeidsmiljø, og jeg vil også vurdere om elever enten bør inkluderes i arbeidsmiljøloven eller få en egen arbeidsmiljølov. Men hovedsaken er jo at forholdene utbedres, og man kan altså komme et stykke på vei ved å få tilsynsordninger og kontroller med den forskriften vi har i dag.

Jeg tror også at den utviklingen som skjer innenfor etter- og videreutdanning med den store kompetansereformen, hvor voksne nå får lovfestet rett til videregående skole og også til grunnskole, kan bidra til å sette fart i arbeidsmiljøjobbingen. Det vil være et paradoks den dagen vi får til en skikkelig etter- og videreutdanning, hvor hele befolkningen, også de yrkesaktive, skal veksle mellom å være i arbeid og i skole, at man den ene dagen er i arbeidslivet og omfattes av en arbeidsmiljølov, mens man

den neste dagen er på skolebenken og ikke har det samme vernet. Jeg tror at fagbevegelsen etter hvert vil være en av de fremste pådriverne for å få til gode arbeidsmiljøbestemmelser i skolen.

Øystein Djupedal (SV): Jeg takker igjen for svaret.

Det er positivt at den nye statsråden for Utdanningsdepartementet har engasjert seg i etterutdanningsreformen som nå har vært til behandling i Stortinget en rekke ganger. Dette er bare én av de mange ulike konflikter eller problemer som en så stor reform reiser. Men uansett hvordan det går, vil det altså ikke være tilstrekkelig å vente på at arbeidstakere skal oppleve det dilemmaet det er å sitte på skolebenken uten beskyttelse, og det å være arbeidstaker med beskyttelse. Vi snakker altså om elever og studenter som ennå ikke er kommet ut på arbeidsmarkedet, og derfor vil ikke situasjonen for det store gross være sånn som statsråden nå beskriver den.

Det har gått fryktelig tregt – det må det være mulig å si – etter at forskriften om miljørettet helsevern kom. Det skyldes nok ikke primært dårlig vilje fra skoleeierne. Primært skyldes det nok dårlig økonomi. Økonomien skal jeg ikke spørre statsråden om, for det svarer han ikke på likevel.

Mitt spørsmål avslutningsvis er følgende: Ut fra hvilken tidshorisont ser statsråden for seg at departementet vil arbeide med de ulike tiltak som her er skissert?

Statsråd Trond Giske: Jeg vil ikke varsle noen tidshorisont for når vi eventuelt vil si ja eller nei til å utvide arbeidsmiljølovgivningen for elever og studenter. Det jeg kan si, er at vi fra dag nr. 1 har jobbet og fortsatt vil jobbe med å bedre arbeidsmiljøforholdene for elevene.

Kommuneøkonomien er selvsagt viktig. Det får vi, som representanten Djupedal også sa selv, komme tilbake til i hvert enkelt års budsjett. Men det er en positiv utvikling i de enkelte kommunene, hvor veldig mange har kommet i gang med å utbedre forholdene. Det er klart at situasjonen for enkelte elever er alvorlig. Dersom man har astmaproblemer, kan skolehverdagen faktisk være veldig vanskelig. Dette dreier seg om fundamentale prinsipper i vår velferdspolitik: lik rett til utdanning også for dem som er plaget av dårlig inneklima.

Jeg tror representanten Djupedal og jeg er helt på linje når det gjelder målsettingen om å skape et godt inneklima, og så får vi jobbe sammen for å få det til så fort som overhodet mulig.

Presidenten: Dermed er sak nr. 1 på dagens kart ferdigbehandla.

S a k n r . 2

Referat

Presidenten: Det ligg ikkje føre noko referat.

Møtet slutt kl. 15.00.
